

Statens
Historiska
Museer
Årsredovisning
2021

Framsida: VR-upplevelse i utställningen Vikingarnas värld.
Foto: Ola Myrin

Baksida: Barn på upptäcktsfärd i Hallwylska museet.
Foto: Jens Mohr

Denna sida: Olof Rudbecks *Campi Elysii liber secundus* från utställningen *Drömmarnas park* på Skoklosters slott.
Foto: Jens Mohr

Porträtt överintendent.
Foto: Anton Svedberg

Grafisk form: Annica Vellinga /JVD

Förord	4	5. Publik verksamhet	41
1. Inledning	7	5.1 SKAPA TILLGÄNGLIGHET TILL SAMLINGARNA	41
1.1 RESULTATREDOVISNINGENS INDELNING OCH UPPLÄGG	7	5.1.1 Utställningar.....	41
1.2 SÄRSKILDA HÄNDELSER	8	5.1.2 Digital tillgänglighet till samlingarna.....	42
1.2.1 Pandemin.....	8	5.1.3 Utlån och depositioner.....	43
1.2.2 Etablering av Ekonomiska museet.....	8	5.1.4 Besök i samlingarna.....	44
1.2.3 Rättsprocesser.....	8	5.2 GENOMFÖRA PEDAGOGISK VERKSAMHET	44
1.2.4 Långsiktig finansiering av Tumba bruksmuseum.....	8	5.2.1 Visningar och program för vuxna.....	44
1.2.5 Analys av Statens historiska museer.....	8	5.2.2 Familjeverksamhet.....	45
1.3 SÄRSKILD ÅTERRAPPORTERING OCH REGERINGSUPPDRAG	9	5.2.3 Skolverksamhet.....	46
1.3.1 Publik och tillgänglighet.....	9	5.2.4 Annan kunskapsförmedling.....	47
1.3.2 Avgiftsbelagd verksamhet.....	11	5.3 BESÖKSUTVECKLING	48
1.3.3 Kultur i hela landet.....	11	5.3.1 Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet.....	48
1.3.4 Medverkans- och utställningsersättning.....	12	5.3.2 Hallwylska museet.....	50
1.3.5 Coronapandemins påverkan på verksamheten.....	13	5.3.3 Historiska museet.....	52
1.3.6 Vidta ytterligare åtgärder för att öka andelen anställda som arbetar hemifrån.....	13	5.3.4 Livrustkammaren.....	54
1.3.7 Utveckla en svensk version av installationen Dimensions in Testimony.....	13	5.3.5 Skoklosters slott.....	56
1.3.8 Uppdrag att inrätta Sveriges museum om Förintelsen.....	13	5.3.6 Tumba bruksmuseum.....	58
1.3.9 Praktikplatser i staten.....	14	5.4 RESULTATBEDÖMNING	60
1.4 VERKSAMHETENS INTÄKTER OCH KOSTNADER	16	6. Övriga instruktionsenliga uppdrag	65
2. Arkeologisk uppdragsverksamhet	19	6.1 SAMVERKA	65
2.1 BEDRIVA ARKEOLOGISK UPPDRAGSVERKSAMHET	19	6.1.1 Stödja regionala och lokala museer.....	65
2.1.1 Genomföra uppdrag och förmedla resultat.....	19	6.1.2 Internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.....	66
2.1.2 Verksamhetsutveckling.....	21	6.1.3 Samverkan med myndigheter och det civila samhällets organisationer.....	66
2.2 RESULTATBEDÖMNING	23	6.2 TILLHANDAHÅLLA VAROR OCH TJÄNSTER	69
3. Samlingsförvaltning	25	6.3 RESULTATBEDÖMNING	69
3.1 UTVECKLA SAMLINGARNA	25	7. SHM som arbetsplats	71
3.1.1 Samlingarnas tillväxt 2021.....	25	7.1 KOMPETENSFÖRSÖRJNING	71
3.1.2 Digitalt registrerade samlingar.....	26	7.1.1 Kompetensförsörjning.....	71
3.1.3 Ökad kunskap om samlingarna.....	27	7.1.2 Kompetensutveckling.....	71
3.2 BEVARA OCH VÅRDA SAMLINGARNA	28	7.1.3 Personalsammansättning.....	72
3.2.1 Ordnade samlingar.....	28	7.2 ARBETSMILJÖ OCH HÄLSA	72
3.2.2 Vårdade samlingar.....	29	7.2.1 Arbetsmiljö.....	72
3.2.3 Ändamålsenliga magasin.....	30	7.2.2 Sjukfrånvaro.....	72
3.3 RESULTATBEDÖMNING	30	7.3 RESULTATBEDÖMNING	73
4. Forskning och utveckling	34	8. Finansiell redovisning	75
4.1 BEDRIVA OCH STÖDJA FORSKNINGSVVERKSAMHET	34	8.1 SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER	76
4.1.1 Pågående projekt.....	34	8.2 RESULTATRÄKNING	77
4.1.2 Samverka och förmedla kunskap.....	36	8.3 BALANSRÄKNING	78
4.2 RESULTATBEDÖMNING	39	8.4 ANSLAGSREDOVISNING	80
		8.5 AVGIFTSBELAGD VERKSAMHET	81
		8.6 TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER	82

Förord

Som nytilträd överintendent för Statens historiska museer (SHM) hösten 2021 var jag angelägen om att skapa en nulägesbild över verksamheten. Bland underlagen ingick Statskontorets myndighetsanalys som överlämnades till regeringen våren 2021. Genomlysningen tar upp flera utmaningar inom bland annat samlingsförvaltningen, men även följderna av att myndigheten genomgått flera stora förändringar och utökats till en betydligt större organisation. Det återstår fortfarande arbete för att bli en sammanhållen myndighet, att få verksamhetens delar att samspela effektivt inom ett tydligt gemensamt ramverk. Samtidigt är verksamheten framgångsrik, och som Statskontoret uttrycker det, mycket uppskattad bland externa parter. Min summering efter de första månaderna är, i likhet med Statskontorets, att det finns ett antal utmaningar. Kortsiktigt påverkar pandemin verksamhet och ekonomi. Långsiktigt har myndigheten behov av att utveckla tydligare och strategiska prioriteringar, liksom en intern styrning som stödjer denna utveckling.

Nu utökas myndighetens verksamhet ytterligare då regeringen i september beslutade att Sveriges museum om Förintelsen ska inrättas vid SHM och i december beslutades museets ekonomiska förutsättningar. Att bygga upp denna verksamhet är ytterst angeläget och ett välkommet uppdrag. SHM ser att en bred samverkan med olika intressenter i planering och uppbyggnad av det nya museet är avgörande för framgång. Ett givande dialogmöte hölls under 2021 med ett 70-tal intressenter och olika samverkansprocesser kommer att fortsätta. Även samarbetet med Forum för levande historia är betydelsefullt, inte minst utifrån deras regeringsuppdrag att samla föremål, arkivalier och berättelser till museet. Etableringen av museet kommer att ske i etapper, efter en inledning med publika aktiviteter försommaren 2022 öppnas ett museum i temporära lokaler. Parallellt kommer den långsiktiga verksamheten formeras och myndigheten blickar därför fram emot ytterligare ett antal intensiva år.

När verksamheten 2021 ska beskrivas och bedömas är det kanske naturligt att börja i pandemins påverkan på såväl resultat som förutsättningar. Genom att medarbetare med stort engagemang, kreativitet och flexibilitet haft höga ambitioner gjordes många goda resultat. Däribland har arbetet med att nå hela landet visat stora framsteg inte minst genom den fortsatta digitala utvecklingen. Ökningen av digitala publika aktiviteter har förbättrat den geografiska tillgången till verksamheten och gjort att många kunnat ta del av utbudet trots att pandemin förhindrat fysiska besök. För vuxna genomfördes digitala live-visningar och program, men även filmade aktiviteter har publicerats brett på olika plattformar. Utbudet av och intresset för digitala skolprogram har ökat och närmare 300 skolgrupper utnyttjade museernas erbjudande. Den digitala skolplattform som lanserades 2020 för att samla olika museers utbud och ge skolan ökad tillgång till den resurs för lärande som museer utgör har vuxit. Nu finns 62 lektioner från 34 av landets museer tillgängliga att användas i klassrummen.

Mycket i SHM:s verksamhet involverar och skapar samarbete med aktörer runt om i landet. Utlånen ur samlingarna bidrog till att föremål och andra objekt fanns tillgängliga i 130 institutioner. Den arkeologiska uppdragsverksamheten utförs på många platser i landet och bidrar till att ge en direkt tillgång till ny kunskap. Utöver undersökningsrapporter och annan dokumentation finns ett stort mått av publik förmedling från de platser där dessa historiska källor undersöks. Under 2021, liksom under sex av sju år då uppdragsverksamheten bedrivits i myndighetens regi, visade verksamheten återigen ett positivt ekonomiskt resultat. Den strategiska verksamhetsutvecklingen som sker för ökad affärs-mässighet, effektivitet och hög kvalitet ger resultat.

Tillgången till samlingarna har också förbättrats. Förutom de många utlånen till institutioner över hela landet och internationellt har myndigheten lanserat den nya funktionen Sök i samlingarna. Den innebär att närmare 1,8 poster nu är sökbara på webben. Även om myndigheten inte uppnådde

ambitionen i antal genomförda accessioner har arbetet under året inneburit att ytterligare 12 000 föremålsposter finns sökbara.

Ett kontinuerligt och omfattande arbete med kunskapsuppbyggnad pågår i verksamhetens olika delar i samarbete med såväl lokala och regionala museer, myndigheter, universitet och högskolor som civilsamhället. Arbetet utifrån myndighetens nya FoU-program har gett resultat och flera nya projekt har tilldelats medel i konkurrens med andra.

Även med hjälp av utställningar berättas ny kunskap och ges nya perspektiv, därtill utformas produktionerna för att nå olika målgrupper. I Historiska museet invigdes basutställningen *Vikingarnas värld*, en mångårig och omfattande produktion som sedan slutet av juni setts av närmare 70 000 besökare. Utöver två nya basutställningar har sju tillfälliga utställningar öppnats. Ekonomiska museet kunde välkomna publiken till sina nya lokaler och en utställning om hyperinflation. Bland utställningarna fick *Bögar. Mötesplatser i en förbjuden tid* på Hallwylska museet omfattande medial uppmärksamhet då ämnet är en sällan berättad historia. Utställningar har också tillgängliggjorts utanför SHM:s lokaler då *Speaking Memories – Förintelsens sista vittnen* visades i Skåne och Västerbotten.

När nya utställningar öppnas ökar som regel besöksantalet, men pandemin har påverkat det samlade antalet besökare negativt även om resultatet förbättrades gentemot 2020. Besöksantalet 2021 har mer än halverats jämfört med 2019, inte minst blev de internationella besökarna få och museerna var stängda under perioder. Detsamma gäller antal skolgrupper, visningar och andra pedagogiska program för vuxna som ökade gentemot 2020, men ändå har en avsevärt lägre nivå jämfört med åren före pandemin.

Myndighetens ekonomi har påverkats av det minskade antalet besökare med betydligt lägre intäkter som följd. Ekonomin förbättrades ändå i jämförelse med föregående år genom regering-

ens förstärkning av resurserna med anledning av pandemin, samt extra medel för inrättandet av det nya museet. SHM kunde därför avsluta året med ett anslagssparande. Mer långsiktigt har myndigheten en ekonomisk utmaning i det betydande resursbehov som finns i samlingsförvaltningen, bland annat i hanteringen av arkeologiskt fyndmaterial som dras med en eftersläpning i handläggning och tillgängliggörande. SHM:s skyldighet att ta emot material utan att kunna påverka omfattningen har dessutom en bekymmersam prognos då infrastruktursatsningar som Ostlänken beräknas öka inflödet. Omprioriteringar av resurserna inom myndigheten kommer inte kunna avhjälpa situationen.

När jag slutligen summerar 2021 bedömer jag att resultaten sammantaget varit mycket goda, utmaningar och osäkra förutsättningar på grund av pandemin till trots. SHM har återigen visat styrkan i en verksamhet som i många delar ligger i framkant förenat med en hög ambition och ett starkt engagemang för att historia och kulturarv ska komma samhället och så många som möjligt till del!

Magnus Hagberg
Överintendent

SFS 2014:1079

Statens historiska museer har till uppgift att främja kunskapen om och intresset för Sveriges historia och att bevara och utveckla det kulturarv som myndigheten förvaltar. Myndigheten ska verka för att dess verksamhet ska vara en angelägenhet för alla människor i samhället. Myndighetens verksamhetsområde är Sveriges historia, byggd främst på de samlingar som myndigheten förvaltar.

Ekonomiska museets utställning *Hyperinflation – ofrivilliga miljonärer och värdelösa pengar* öppnade i april. Foto: Jens Mohr

1. Inledning

Statens historiska museer (SHM) är en statlig myndighet som innefattar Stiftelsen Hallwylska museet, Historiska museet, Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet, Livrustkammaren, Tumba bruksmuseum, Skoklosters slott, den arkeologiska uppdragsverksamheten Arkeologerna och fem myndighetsövergripande avdelningar.

Myndigheten bildades den 1 januari 2018 genom att SHM:s verksamhet sammanfördes med verksamheten vid Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet. Årsredovisningen 2021 är jämförbar med årsredovisningarna tre år tillbaka, det vill säga sedan samgåendet.

1.1 Resultatredovisningens indelning och upplägg

Resultatredovisningens indelning följer de uppgifter som SHM har i förordningen med instruktion (SFS 2014:1079) och vad regeringen särskilt har angivit i regleringsbrev eller i annat beslut.

I det inledande avsnittet redovisas särskilda händelser under året, de återrapporteringskrav som finns angivna i regleringsbrevet för 2021, med undantag av de som redovisas i den finansiella delen, och särskilda regeringsuppdrag. Därefter följer fyra avsnitt med de resultatområden som utgör myndighetens kärnverksamhet – *Arkeologisk uppdragsverksamhet*, *Samlingsförvaltning*, *Forskning och utveckling* samt *Publik verksamhet*. Dessa följs av *Övriga instruktionsenliga uppdrag*, ett avsnitt som återrapporterar de uppdrag som är av tvärgående karaktär, samt av *Myndigheten som arbetsplats* som redovisar hur myndigheten säkrar sitt kompetensbehov.

Varje avsnitt inleds med de uppgifter som har ålagts myndigheten i instruktionen samt en kort beskrivning av verksamheten och prioriteringarna utifrån myndighetens inriktningsplan. Därefter följer redovisning, analys och bedömning av verksamhetens resultat och dess utveckling. Enligt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter till 3 kap. 1 § i Förordningen om årsredovisning och budgetunderlag (SFS 2000:605) ska resultatindikatorer tas fram, om det inte medför kostnader som menligt påverkar verksamheten. De volym- och kvalitetsmått som togs fram till årsredovisningen 2018 utgör myndighetens resultatindikatorer. Några volymmått har tillkommit som rör digitaliseringsgrad och arbetet med det publika digitala arbetet. Kostnader och intäkter redovisas på resultatområdesnivån medan resultatindikatorerna ligger på nivån under. Varje avsnitt avslutas med en resultatbedömning.

För att analysera och redovisa kvalitet i resultatområdena används ett antal indikatorer. Dessa är bland annat ärendehantering, stickprov i samlingarna, nöjdhet och omfattning av externfinansiering. Redovisning av kvalitet i en kulturell verksamhet innehåller såväl mätbara som omätbara värden. Myndigheten bedömer att det är svårt att definiera heltäckande kvalitativa indikatorer för prestationerna, då besökare och användare är en heterogen grupp med olika behov, preferenser, förväntningar, erfarenheter och kompetenser. De redovisade måtten ger endast upplysningar om vissa faktorer som kan visa på kvalitet. En mer rättvisande bild av verksamhetens resultat ges i den sammanfattande resultatbedömning som avslutar respektive avsnitt och i resultatredovisningen som helhet.

I de fall statistik och kvalitetsindikatorer har räknats på ett samstämmigt sätt mellan de två tidi-

gare självständiga myndigheterna redovisas dessa för åren tillbaka till 2015. För statistik gällande besöksutvecklingen redovisas, där en jämförelse är möjlig, tillbaka i tiden med anledning av fri entré-reformens införande 2016.

1.2 Särskilda händelser

1.2.1 Pandemin

SHM:s särskilda samordningsgrupp för hantering av pandemin har säkerställt att allmänna råd och rekommendationer fått genomslag i myndighetens verksamheter och att en god arbetsmiljö upprätthållits. Medarbetarna har löpande informerats via myndighetens intranät och e-post.

Pandemin har kraftigt påverkat verksamheten, särskilt den publika delen. Myndighetens museer var stängda från slutet av oktober 2020 till april 2021. Under perioden erbjöd museerna ett brett digitalt utbud och Tumba bruksmuseum utomhusaktiviteter under sportlovet. När museerna öppnade för inomhusbesök var Skoklosters slott först ut och öppnade för förbokade grupper. Därefter följde Tumba bruksmuseum och från mitten av april öppnade myndighetens övriga museer, samtliga med anpassad verksamhet. Under sommaren skedde en viss återhämtning i den publika verksamheten och när restriktionerna successivt avvecklades under hösten utarbetades en plan för återgång till normal verksamhet från och med den sista november. Under december infördes dock nya restriktioner som bland annat på nytt innebar begränsningar i antal besökare i lokalerna samt inställd visningsverksamhet.

Verksamheten har kontinuerligt reviderats och anpassats efter gällande rekommendationer och restriktioner. Antalet anläggnings- och verksamhetsbesök mer än halverades jämfört med före pandemi. Inställda program och visningar samt uteblivna uthyrningar har inneburit ett stort intäktsbortfall. Även museernas butiker och de restauratörer som driver verksamhet i museernas lokaler har påverkats negativt.

1.2.2 Etablering av Ekonomiska museet

Under 2021 öppnade Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet officiellt i sina nya lokaler i kvarteret Krubban på Östermalm i Stockholm. Efter att ha smygstartat den publika verksamheten 2020 med föreläsningsserie och digitala skolvisningar, öppnade den första tillfälliga utställningen *Hyperinflation – ofrivilliga miljonärer och värdelösa pengar* i april. Ett intensivt arbete pågår med att utveckla verksamheten och anpassa lokalerna inför produktionen av den nya basutställningen som ska vara på plats i slutet av 2023.

1.2.3 Rättsprocesser

En polisutredning gällande stulna föremål ur Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettets samlingar har pågått sedan 2013. I december 2018 väcktes åtal mot en tidigare medarbetare för grovt häleri. Målet prövades i tingsrätten 2020 där den åtalade frikändes med hänvisning till preskriptionstid. Åklagaren överklagade domen till Svea hovrätt. Hovrättsförhandlingarna genomfördes under december 2021 och i januari 2022 fastställde hovrätten tingsrättens friande dom.

1.2.4 Långsiktig finansiering av Tumba bruksmuseum

Tumba bruksmuseum öppnade i sin nuvarande form 2005. Museet har sedan dess huvudsakligen finansierats av Stiftelsen Tumba Bruk där Riksbanken 2004 avsatte 30 miljoner kronor. Kapitalet får enligt stiftelsen förordnande inte förbrukas före utgången av 2024. Myndigheten strävar efter att finna en långsiktig finansieringsmodell tillsammans med andra aktörer. För att möjliggöra en mångfacetterad verksamhet arbetar Tumba bruksmuseum med sponsring, bidrag och verksamhet som genererar egna intäkter. SHM förvaltar samlingarna knutna till museet.

1.2.5 Analys av Statens historiska museer

I enlighet med regeringens beslut (Ku2020/01534/KL) genomförde Statskontoret under 2020–2021 en analys av SHM med utgångspunkt i den myndighetsanalysmodell som Statskontoret redovisade till regeringen i december 2008 (Fi2007/8016/OFA/SF). Uppdraget slutredovisades till regeringen i april 2021. De åtgärder som Statskontoret föreslog

i rapporten har, eller kommer beaktas i myndighetens verksamhet.

Under 2021 har Statskontoret även haft i uppdrag att analysera organisationsstrukturen för ett urval museimyndigheter (Ku2021/00953). Analysen skulle utföras i dialog med berörda myndigheter. SHM har bistått Statskontoret med underlag för uppdraget.

1.3 Särskild återrapportering och regeringsuppdrag

Under detta avsnitt redovisas de uppdrag som anges i myndighetens regleringsbrev för 2021 och de eventuella regeringsuppdrag som har tillkommit.

1.3.1 Publik och tillgänglighet

Statens historiska museer ska, i enlighet med regleringsbrevet för 2021, redovisa den verksamhet som svarar mot den unga publikens behov samt insatser för att öka den unga publiken; de åtgärder som vidtagits för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning; åtgärder som har vidtagits för att nå nya besökare, och förändringar i besöksutvecklingen i förhållande till tidigare år.

Myndigheten har under året erbjudit verksamhet riktad mot barn och unga utifrån respektive museums inriktning och vad som varit möjligt utifrån de rådande restriktionerna i samhället. Utbudet har varit fokuserat på digitala erbjudanden och aktiviteter på egen hand fram till hösten då även program och visningar kunde erbjudas på museerna. Undantagen har varit på de museer där utomhusaktiviteter varit möjliga och det därmed kunde erbjudas även andra aktiviteter redan under våren och sommaren.

Av nytillkomna erbjudanden för unga kan nämnas barnspåret *Sedeljakten – Utforska pengarnas spännande värld* knuten till utställningen *Hyperinflation* på Ekonomiska museet, och programverksamhet till den nya utställningen *Vikingarnas värld* på Historiska museet där även *Äventyrsryggsäcken* introducerats som ett sätt att upptäcka museet på egen hand. På Livrustkammaren har *Riddarklubben* utvecklats och nya aktiviteter tillkommit,

bland annat *Kom in i en 1700-tals-toilette*. Museets största satsning var utställningen *Manga Royals – Kunglig historia i mangastil* och till den kopplade aktiviteter.

De digitala kanalerna var fortsatt viktiga under hela året för att behålla publiken och nå fler i hela landet. Filmer och inlägg i sociala medier, digitala specialvisningar och digitala program har gjort verksamheten tillgänglig oavsett om museerna har varit öppna eller ej. Alla filmade inlägg som producerats har textats för bättre tillgänglighet.

Även skolprogrammen har haft ett mer digitalt fokus under året. Den anpassning av utbudet till rådande situation som började 2020 har fortsatt. Myndigheten har under året erbjudit skolor digitala live-visningar samt ett fördjupat digitalt material i form av lärarhandledningar etcetera. En annan utvecklingsinsats är den digitala undervisningsresursen *sverigeshistoria.se*, som lanserades 2020. Ytterligare 17 institutioner har tillkommit i samarbetet under 2021 och många nya lektioner har producerats och publicerats för elever över hela landet.

Arbetet med att öka tillgängligheten fortsätter. Under året har en strategi för tillgänglighet i utställningsproduktioner påbörjats.

Historiska museet har gjort en särskild tillgänglighetssatsning i den nya utställningen *Vikingarnas värld*. All information finns på skärmar där högupplösta foton kan förstoras så att detaljer på föremål syns tydligt även för en person med synnedsättning. Samma innehåll kan användas på webb eller i mobila enheter och blir därmed tillgängligt för fler. Till utställningen finns också en syntolkad audioguide, taktila kopior på föremål samt en teckentolkad videoguide. Utställningen har avsevärt ökat tillgängligheten till Historiska museet och kommer vara förebild för kommande översyner av de äldre utställningarna.

Under höstlovet fick medlemmar i Riksförbundet för rörelsehindrade barn och ungdomar (RBU) besöka och uppleva Livrustkammaren på egna villkor.

På Skoklosters slott har ett ljudspår tagits fram till basutställningen *Skokloster – mellan slagfältet och stjärnhimlen* och en digital skärm har installerats i entrén som genom högre ljusstyrka, större kontrast och ökade läsbarhet medfört en tillgänglighetsförbättring. Statens Fastighetsverk har hårdgjort ytor runt slottet för att förbättra tillgängligheten för personer med fysiska funktionsvariationer.

Trots ett kontinuerligt arbete med att förbättra tillgängligheten kvarstår att ett par av myndighetens museer har stora utmaningar gällande den fysiska tillgängligheten då de är inrymda i kulturfastigheter och ursprungligen var privatbostäder.

Ökad tillgänglighet och att tillgodose kraven i den nya lagen (SFS 2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service är några av de viktigaste målen när myndighetens webbplatser ses över. Målet är att samtliga webbplatser ska uppfylla kraven i riktlinjen WCAG 2.1 nivå AA. Under 2021 lanserades Livrustkammarens nya webbplats och arbete pågår med Hallwylska museets. Även skolplattformen *sverigeshistoria.se* är tillgänglig utifrån kraven i WCAG 2.1 och där kan användare via ett särskilt läsverktyg visa längre texter som expanderbar text.

I den årliga rapporteringen till Myndigheten för delaktighet angående tillgänglighet till verksamhet, information och kommunikation samt lokaler fick Statens historiska museer resultatet 78 procent 2021, i jämförelse mot 61 procent föregående år. Siffran anger i hur hög utsträckning myndigheten arbetar med tillgänglighet utifrån de parametrar

som mäts. Tillgängligheten på myndigheten bedöms god inom samtliga områden men med ett antal punkter som kan förbättras.

Besöksutveckling av fysiska besök på myndighetens sex museer visar för andra året i rad ett dystert resultat i jämförelse med före pandemin. När smittspridningen återigen tog fart under hösten 2020 stängde museerna på nytt och kunde inte öppna helt förrän i mitten av april 2021. Sommarsäsongen – som vanligen är intensiv med många svenska och utländska turister – innebar till stor del enbart inhemska besökare. Verksamheten anpassades med tonvikt på besök och aktiviteter på egen hand. Gruppvisningar startade på nytt, framför allt under hösten. För Historiska museet och Livrustkammaren, vars besökare under högsäsong till stor del är internationella, blev nedgången av dessa grupper avsevärd, men då båda öppnat nya basutställningar lockades ändå stora mängder besökare.

Antalet **anläggningsbesök** uppvisar en ökning med tre procent och antalet **verksamhetsbesök** en ökning med 29 procent jämfört med 2020. Totala antalet **besökare under 19 år** visar en än bättre utveckling, denna grupp har ökat med 70 procent, vilket till stor del beror på många besök på Livrustkammaren och Historiska museet. Trots det positiva resultatet ska noteras att i jämförelse med besökstalen 2019, det vill säga före pandemin, har utfallet halverats eller minskat än mer. Trots nedgången visar *andelen* besökare under 19 år en positiv utveckling. Ett museum som särskilt utmärker sig 2021 är Tumba bruksmuseum där 47 procent av verksamhetsbesöken är under 19 år.

TABELL 1

Besöksstatistik för museerna totalt 2021–2015.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Verksamhetsbesök	313 250	243 264	794 172	646 693	773 407	929 170	572 976
Anläggningsbesök	525 995	508 690	1 107 250	955 977	966 993	1 159 575	690 051
Besökare under 19 år	73 189	42 996	139 379	119 270	144 094	184 155	125 893
Besök på webben	1 401 443	1 129 885	1 650 184	1 561 369	1 430 741	1 319 707	1 213 004
Unika besökare på webben	1 041 889	848 489	1 301 887	1 245 440	1 042 829	979 477	900 662
Följare i sociala medier	266 278	228 308	162 522	121 867	99 418	70 290	*41 760

*Korrigerat av redovisat utfall i föregående årsredovisningar.

När det gäller utvecklingen av **antal besök och unika besökare på webben** har de ökat med cirka 24 procent jämfört med 2020 medan utvecklingen gentemot 2019 visar en nedgång. Flera museer visar en nedgång medan på Hallwylska museet bidrog ett attraktivt publikt erbjudande till en ökning med 40 procent och på Historiska museet, mer än fördubblades besökarna. Detta beroende på ny trafik med anledning av den nya vikingautställningen, men även det omfångsrika kunskapsmaterial som finns publicerat på webbplatsen och som länge lockat såväl skolelever och forskare som allmänt intresserade av historia och arkeologi.

Till skillnad mot på webbplatserna ökar **antalet följare i sociala medier** på samtliga museer. Den samlade ökningen är 17 procent i jämförelse med föregående år och 64 procent jämfört med 2019. Detta bedöms direkt kopplat till den digitala omställning som myndigheten valde att göra med anledning av pandemins effekter. Museerna, och då särskilt Livrustkammaren, har arbetat intensivt i sociala medier med film, erbjudanden och visningar vid sidan av löpande inlägg om föremål ur myndighetens samlingar. Däremot ser utvecklingen olika ut på plattformarna. De två senaste åren har ökningen på Instagram varit större än på Facebook medan antal följare på Twitter har minskat eller endast visar en svag tillväxt.

1.3.2 Avgiftsbelagd verksamhet

Statens historiska museer ska, i enlighet med regleringsbrevet 2021, redovisa hur arbetet med att åstadkomma ekonomisk balans i de avgiftsbelagda verksamheterna Försäljning av varor och Arkeologisk uppdragsverksamhet fortskrider.

Museibutikerna har i flera år dragits med underskott men arbetet för att verksamheten ska uppfylla kravet på full kostnadstäckning fortsätter. Tyvärr har konsekvenserna av pandemin, med perioder av stängda museer, lågt antal besökare och kvarstående fasta kostnader, medfört ytterligare ett svårt år. Resultatet varierar dock mellan de olika museernas butiker. Den nya utställningen *Vikingarnas värld* på Historiska museet har medfört god publik-tillströmning och därmed ett positivt resultat för butiken. Detsamma gäller för butiken på Livrust-

kammaren. Däremot visar butikerna på Hallwylska museet och Skoklosters slott ett negativt resultat, vilket bedöms bero på de restriktioner om antal besökare per kvadratmeter som fanns. Detta var särskilt utmanade på Hallwylska museet som endast kunde låta en besökare åt gången befinna sig i butiken.

Det samlade resultatet för myndighetens museibutiker visar ett positivt utfall på 253 tkr 2021, vilket gör att det ackumulerade underskottet nu uppgår till 6,7 Mkr. Regeringen beslöt i december (Ku2021/01378, Ku2021/02319 (delvis, Ku2021/02365) att myndigheten fick tillåtelse att använda del av anslaget för att täcka ackumulerat underskott t.o.m. 2021 i den avgiftsfinansierade verksamheten Försäljning av varor. Detta har inte utnyttjats då anslagssparandet bedömts nödvändigt 2022 för att hantera bland annat ökade hyres- och elkostnader samt lägre intäkterna på grund av färre besökande i den publika verksamheten.

Myndighetens arbete med att åstadkomma ekonomisk balans inom den arkeologiska uppdragsverksamheten har fortsatt. För att uppnå stabilitet i ekonomin prioriteras externa uppdrag och interna utvecklingsarbeten får bedrivas i mån av tid och ekonomiska resurser. Det långsiktiga utvecklingsarbetet har gett effekt och verksamheten uppvisar på nytt ett år med positivt resultat. Det ackumulerade underskottet på 56,3 Mkr som följde med när den arkeologiska uppdragsverksamheten överfördes till myndigheten 2015 har fram till och med 2021 minskat med cirka 20 Mkr till 36,3 Mkr. Se vidare avsnitt 2.1.2 *Verksamhetsutveckling*.

1.3.3 Kultur i hela landet

Statens historiska museer ska, i enlighet med regleringsbrevet 2021, med utgångspunkt i 11§ museilagen (2017:563), redovisa myndighetens insatser och resultat av arbetet för att kulturen ska komma fler till del i hela landet.

Arkeologerna, myndighetens arkeologiska uppdragsverksamhet, har kontor på fem platser i landet; Lund, Linköping, Mölndal, Stockholm och Uppsala. Verksamheten bedrivs över hela landet och i samband med undersökningarna genomförs såväl visningar som föredrag på platsen, ofta i sam-

verkan med lokala aktörer. Arkeologernas webbplats innehåller information, bilder och filmer från de många pågående och tidigare utförda uppdragen. Även på andra plattformar som Youtube och andra sociala medier publiceras information om aktuella utgrävningar eller särskilt spännande fynd.

Myndighetens samlingar är en resurs för alla som bor i Sverige. Genom en omfattande låneverksamhet bidrar myndigheten till att föremål från samlingarna används i olika sammanhang över hela landet. Utlån sker framför allt till regionala museer men även Svenska kyrkans församlingar och andra trossamfund finns bland dem som har pågående föremålslån till såväl basutställningar som tillfälliga utställningar. Genom att delta i olika utställningssammanhang bidrar myndigheten till en förståelse av historien. SHM:s samlingar är omfattande och har en lång historia som ofta kan komplettera regionala samlingar. Under 2021 har SHM haft över 33 000 föremål utlånade för olika ändamål till 130 institutioner över hela landet.

Samlingarna är även viktiga för undervisning och forskning vid högskolor och universitet. Den osteologiska samlingen är fortsatt mycket efterfrågad. Forskningsprojekt inom olika fält genomförs såväl inom myndighetens FoU-verksamhet som inom Arkeologerna, ofta i samverkan med universitet eller högskolor i olika delar av landet. Föreläsningar, praktik och studiebesök är ytterligare exempel på myndighetens samverkan med olika aktörer – såväl med utbildningsinstitutioner som andra myndigheter och organisationer. Detta arbete har försvårats under pandemin vilket bland annat avspeglar sig i färre studiebesök på myndigheten och besök i samlingarna av forskare och studenter.

Utöver att bidra med föremål till andras utställningar visas när det är möjligt myndighetens egna utställningar runt om i landet. Under 2021 har *Speaking Memories – Förintelsens sista vittnen* visats på Malmö museer och Västerbottens museum.

För att nå bredare och vara tillgängliga oberoende av var besökarna fysiskt befinner sig arbetar myndigheten med att öka det digitala utbudet. Myndigheten strävar efter att digitalt tillhandahålla såväl

basinformation om enskilda föremål i samlingarna som förmedling utifrån olika teman på olika plattformar. Under 2021 lanserade myndigheten sitt nya *Sök i samlingarna*, ett publikt och myndighetsgemensamt webbgränssnitt, som möjliggör att ta del av närmare 1 300 000 föremålsposter plus över en halv miljon bild- och mediaposter. Antalet tillgängliga föremål ökar vartefter digitaliseringen av samlingarna fortskrider. Tillsammans med *Sök i samlingarna* och det digitala material som sedan tidigare finns på myndighetens webbplatser och på olika externa plattformar har myndigheten kunnat erbjuda ett brett utbud för digitala besökare över hela landet.

Med anledning av pandemin har utvecklingen av fler digitala, publika erbjudanden intensifierats. Fler digitala visningar och programaktiviteter har erbjudits som ett sätt att vara tillgängliga när museerna varit stängda, men även som ett sätt att erbjuda fler att ta del av verksamheten. Även närvaron på sociala medier har varit mer frekvent och alla filmade inlägg som har producerats har textats för bättre tillgänglighet.

Barn och unga är en av myndighetens viktigaste målgrupper och därmed även skolor. Den under 2020 lanserade digitala undervisningsresursen *sverigeshistoria.se* ger elever tillgång till fördjupning i olika delar av historien och lärare inspiration till undervisningen. Under året har ytterligare 17 museer anslutit sig till samarbetet som i dag omfattar 34 institutioner från norr till söder. Genom fler digitala lektioner på skolplattformen, museernas digitala skolprogram och tillgängliga lärarhandledningar på webbplatserna har skolklasser runt om i Sverige kunnat ta del av museernas utbud under hela året trots pandemin.

1.3.4. Medverkans- och utställningsersättning

Statens historiska museer ska, i enlighet med regleringsbrevet 2021, mot bakgrund av gällande avtal mellan staten och berörda konstnärorganisationer om konstnärers medverkan och ersättning vid utställning av konstverk (MU-avtalet) särskilt redovisa utbetalda ersättningar till konstnärer som gjorts i enlighet med avtalet.

SHM har betalat ut ersättning till konstnärer i enlighet med MU-avtalet med totalt 202 tkr under 2021, se Tilläggsupplysningar och noter sid 82.

1.3.5 Coronapandemins påverkan på verksamheten

Statens historiska museer ska, i enlighet med regleringsbrevet 2021, redovisa de åtgärder som har vidtagits och som planeras att vidtas för att möta de förändrade förutsättningar som spridningen av sjukdomen Covid-19 medför. Redovisningen ska beskriva hur myndigheten fortsatt planerar att bedriva sina kärnuppgifter utifrån instruktion och museilagen inom givna ekonomiska ramar.

I februari redovisade SHM myndighetens åtgärder, som utgick från erfarenheterna under 2020 och bedömningen att förutsättningarna för 2021 skulle komma att bli likartade. Åtgärderna hade följande syften: Att bidra till att minska smittspridningen i samhället, att möjliggöra för SHM att fortsatt genomföra sina uppdrag och att hantera de ekonomiska konsekvenser som pandemin medför. Utgångspunkten var att påbörja ett återgående till reguljär verksamhet under 2021 med mer normal verksamhet igen under 2022. Uppdraget redovisades till regeringen i samband med budgetunderlaget (SHM dnr 121-47-2021).

1.3.6. Vidta ytterligare åtgärder för att öka andelen anställda som arbetar hemifrån

Statens historiska museer ska, i enlighet med regleringsuppdraget (Fi2020/05201), för tiden fram till 24 januari 2021 säkerställa att endast arbetstagare vars fysiska närvaro är nödvändig för att bedriva verksamheten befinner sig i myndighetens lokaler. Myndigheten ska vidare vidta ytterligare åtgärder för att möjliggöra att så många som möjligt av de anställda kan arbeta hemifrån fram till den 1 juli 2021. Myndigheten ska med början i januari 2021, till Arbetsgivarverket redovisa hur stor andel av myndighetens anställda som arbetar hemifrån.

Uppdraget förlängdes vid flera tillfällen (Fi2021/00258, Fi2021/00481, Fi2021/01934, Fi2021/02981) och omfattande tiden till och med den 28 september 2021. I december återkom regeringen med uppdrag om att möjliggöra arbete

hemifrån vid statliga myndigheter (Fi2021/03909). Uppdraget skärptes inför julhelgen med att endast arbetstagare vars fysiska närvaro var nödvändig skulle befinna sig i lokalerna fram till och med den 31 januari 2022 (Fi2021/04059). SHM har genomfört uppdragen enligt anvisningarna samt månadsvis återrapporterat utfallet (SHM dnr 151-1314-2020).

1.3.7 Utveckla en svensk version av installationen Dimensions in Testimony

Statens historiska museer ska, i enlighet med regleringsuppdraget (U2020/00713/AI) utveckla en svensk version av installationen Dimensions in Testimony samt i enlighet med ändringsbeslutet (U2020/04899) redovisa användningen av medlen till regeringen senast den 30 november 2021.

SHM har på regeringens uppdrag utvecklat en svensktalande *Dimensions in Testimony* i samarbete med USC Shoah Foundation vid University of Southern California i Los Angeles och föreningen Judisk kultur i Sverige. Arbetet har resulterat i två produktioner av AI-baserade interaktiva vittnesmål från Elisabeth Citrom och Tobias Rawet. Samtida och framtida generationer får genom detta möjlighet att samtala med och lära av dessa båda svenska överlevande från Förintelsen. Produktionerna har under året vidareutvecklats i samarbete med Malmö museer, där skolklasser kontinuerligt bjudits in för att testa dem. Den svenska versionen av *Dimensions in Testimony* mötte för första gången allmänheten under det internationella forumet *Malmö International Forum on Holocaust Remembrance and Combating Antisemitism* i oktober 2021. Uppdraget har redovisats i enlighet med ändringsbeslutet (SHM dnr 151-281-2020).

1.3.8 Uppdrag att inrätta Sveriges museum om Förintelsen

Statens historiska museer ska, i enlighet med regleringsuppdraget (Ku2021/00875) lämna förslag till inrättandet av Sveriges museum om Förintelsen som ett museum inom myndigheten. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 18 juni 2021. Statens historiska museer ska även i enlighet med regleringsuppdraget (Ku2017/01622 m.fl. enligt

bilaga, Ku2021/02054) förbereda och genomföra inrättandet av Sveriges museum om Förintelsen inom myndigheten.

Efter att i juni ha redovisat till regeringen (SHM dnr 151-312-2021) förslag till hur Sveriges museum om Förintelsen kan inrättas vid myndigheten gav regeringen i slutet av september SHM i uppdrag att förbereda och genomföra inrättandet enligt myndighetens förslag, anpassat efter de ekonomiska ramar regeringen och riksdagen anger (Ku2021/02054). Enligt uppdraget ska en publik verksamhet inrättas senast den 1 juli 2022 och museet ska ligga i Stockholm.

Arbetet med att planera publik verksamhet, ta fram en visuell identitet, utveckla webbplats, utreda lokaler, vidareutveckla extern samverkan samt rekrytera personal har pågått under hösten. Myndigheten har samarbetat med Forum för Levande historia i regeringsuppdraget att samla in föremål, berättelser, dokument och arkivmaterial från bland annat överlevande och deras liv i Sverige som ett led i inrättandet av museet (Ku2021/00867). För att tillvarata den kompetens och de kontakter som byggts upp samt möjliggöra en smidig övergång till SHM, fortsätter Forum för levande historia insamlingen i samarbete med SHM under 2022.

Regeringens ambition om publik verksamhet redan under 2022 är en utmaning. De medel som aviserades i höständringsbudgeten och som beslöts i december behövs för uppgiften men har inte kunnat förbrukas helt före årets slut. Anslaget för 2022 och följande år är väsentligt lägre än SHM:s förslag och medför att uppbyggnadsperioden förlängs från cirka fem till åtta år.

1.3.9 Praktikplatser i staten

Statens historiska museer ska, i enlighet med regeringsuppdraget att fortsatt ta emot nyanlända arbetssökande för praktik 2021–2023 (Fi2020/04960), redovisa uppdraget till Statskontoret senast den 1 april 2021.

Statens historiska museer ska även, i enlighet med regeringsuppdraget att fortsatt ta emot personer med funktionsnedsättning som medför

nedsatt arbetsförmåga för praktik 2021–2023 (A2020/02583), redovisa uppdraget till Statskontoret senast den 1 april 2021.

SHM har redovisat uppdragen i enlighet med regeringens beslut (SHM dnr 210-1284-2020 respektive dnr 210-1266-2020). Myndigheten har inte haft möjlighet att ta emot praktikanter inom ramen för dessa uppdrag. Skälen till detta har varit omständigheterna kring pandemin och därtill kopplade åtgärder. Bedömningen är att praktikanter inte har kunnat erbjudas en tillräcklig bra handledning och arbetsmiljö då stora delar av myndighetens medarbetare helt eller tidvis arbetat hemifrån.

Digitalt och analogt i utställningen *Vikingarnas värld*. Foto: Ola Myrin

Dimensions in Testimony vid Malmö International Forum on Holocaust Remembrance and Combating Antisemitism. Foto: Mikael Sjöberg/Regeringskansliet

1.4 Verksamhetens intäkter och kostnader

Pandemins effekt på ekonomin 2021 är fortsatt stor inom den anslagsfinansierade verksamheten. Ökade kostnader men minskade övriga intäkter har lett till en högre anslagsförbrukning än föregående år.

Utfallet för Samlingsförvaltning är på likartad nivå som under tidigare år men övriga intäkter har minskat 2021. Detta beror på tidigare års bidragsfinansierade projekt och bidrag för inköp av föremål till samlingarna, vilket inte har genomförts i samma utsträckning 2021. Differensen inom Forskning och utveckling beror på att nya projekt har startat under 2021 vilket lett till såväl ökade intäkter som ökade kostnader. Den publika verksamheten kan uppvisa högre avgiftsintäkter för program och visningsverksamheten jämfört med 2020 men även en kraftig ökning av kostnader. Detta förklaras av under året lättade restriktioner

och därmed dels behov av säsongsanställda till museerna och mer bevakning, dels att flera uppskjutna tillfälliga utställningar samt två permanenta utställningar kunde öppna, vilket i sin tur medförde ökade avskrivningskostnader.

Utfallet för den arkeologiska uppdragsverksamheten är även i år positivt men med en lägre total omsättning än 2020 och 2019.

TABELL 2

Ekonomisk översikt av totala intäkter och kostnader 2021–2019 uppdelat på resultatområde.

	2021			2020			2019		
	Anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Anslag	Övriga intäkter	Kostnader
<i>Intäkter och kostnader (tkr)</i>									
Resultatområde									
Arkeologisk uppdragsverksamhet	0	125 925	-124 509	0	153 604	-143 691	0	135 122	-130 272
Samlingsförvaltning	37 919	368	-38 287	38 721	1 537	-39 858	41 217	1 667	-42 890
Forskning och utveckling	1 615	2 859	-4 473	1 010	1 456	-2 466	2 872	4 132	-7 004
Publik verksamhet	138 576	20 461	-158 785	128 991	17 854	-147 456	133 117	26 534	-159 314
Summa	178 110	149 613	-326 054	168 772	174 451	-333 471	177 206	167 456	-339 480
Summa intäkter			327 723			343 173			344 662
Summa kostnader			-326 054			-333 471			-339 480
Årets kapitalförändring			1 667			9 702			5 186

Kostnaderna för respektive resultatområde utgörs av totala kostnader, dvs. både direkta och indirekta kostnader. Fördelningen av indirekta kostnader per resultatområde har skett med stöd av dels utnyttjad lokalyta (då det gäller lokalkostnader), dels direkta personalkostnader (då det gäller OH-kostnader). Myndigheterna Statens historiska museer och Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet gick samman 2018-01-01.

Besökare med munskydd lämnar Ekonomiska och Historiska museet på Narvavägen. Foto: Amina Dahlab

SFS 2014:1079

Statens historiska museer
ska bedriva arkeologisk
uppdragsverksamhet.

Skepp funna i Masthamnen vid Kvarnberget i Göteborg. Foto: Anders Gutehall

2. Arkeologisk uppdragsverksamhet

Arkeologernas tjänster utförs på uppdrag, finansieras av externa beställare och säljs i konkurrens med andra aktörer. De tjänster som Arkeologerna erbjuder är tydligt kopplade till kulturmiljövården och samhällsbyggnadsprocessen. Den största delen är arkeologiska utredningar och undersökningar enligt Kulturmiljölagen (SFS 1988:950), vanligen i samband med markexploateringar.

Arkeologerna säljer även licenser till det egenutvecklade arkeologiska dokumentationssystemet Intrasis, ett för arkeologin anpassat GIS-verktyg vid fältundersökningar. Intrasis används av de flesta uppdragsarkeologiska aktörerna i Sverige och av flera utomlands.

Verksamhetens inriktning och mål är att bedriva en efterfrågad och effektiv uppdragsverksamhet med hög kvalitet som ger god ekonomi. Arkeologerna arbetar aktivt med marknadsanalys, affärsmässighet och positionering på marknaden.

2.1 Bedriva arkeologisk uppdragsverksamhet

2.1.1 Genomföra uppdrag och förmedla resultat

Arkeologerna har under 2021 haft 689 pågående uppdrag. 231 har påbörjats och 302 avslutats under året. Uppdragen varierar i storlek och karaktär, vilket gör det svårt att jämföra olika år. Majoriteten av uppdragen har varit arkeologiska utredningar och undersökningar inom ramen för Kulturmiljölagen (KML).

Uppdragen under 2021 varierar stort och sträcker sig över olika tidsperioder. Som exempel kan nämnas undersökningarna i centrala Göteborg inför utbyggnaden av Västlänken som fortsatt under året. I Masthamnen vid Kvarnberget har till exempel nio skepp från 1600-talet och framåt påträffats, men även stadsmurar, bebyggelse och gator från 1600- och 1700-talen samt mängder av föremål. I Haga har stenbrott och befästningsvallar undersökts samt en del av stadens äldsta vallgrav. I Bunkeflostrand, söder om Malmö, upptäcktes delar av en mellanneolitisk palissadanläggning och centralt i denna konstaterades lämningar efter gravhögar. Vid Resebromosse utanför Norrköping identifierades ett offerplatsområde från senare delen av bronsåldern och järnåldern med bland annat två monumentala gravar och flera vägar som korsade den gamla våtmarken.

Under 2021 publicerade Arkeologerna 175 arkeologiska rapporter med resultat från genomförda KML-uppdrag via Forndok, Riksantikvarieämbetets digitala öppna arkiv för arkeologiska rapporter och publikationer. Resultat har även förmedlats genom populärvetenskapliga texter som publicerats i olika tidskrifter och böcker. Bland annat artiklar i boken *Att leva vid Vesan – Arkeologi längs nya väg E22 i västra Blekinge*, utgiven i samarbete med Blekinge museum, Kalmar läns museum, Kulturparken Småland och Sydsvensk Arkeologi, samt flera artiklar i tidskriften *Arkeologi i Östergötland*, utgiven i samarbete med Östergötlands museum och Stiftelsen Kulturmiljövård. Den senare tidskriften blev nominerad till Svenska Designpriset i kategorin redaktionellt/magasin/print. Under sommaren publicerades också första numret av magasinet *Under jorden i Göteborg: Arkeologi för Västlänken*.

I de uppdragsarkeologiska projekten ingår i regel även föredrag och olika typer av visningar för allmänhet och skolor. Den publika verksamheten i samband med uppdragen brukar vara omfattande men pandemin och restriktionerna har medfört att alternativ har utvecklats och fördjupats, inte minst via sociala kanaler som Youtube, Instagram och Facebook samt på *arkeologerna.com*. Ett exempel som prövats är digitala visningar av pågående fältundersökningar. I andra fall har traditionella visningar genomförts, men med begränsat antal deltagare enligt gällande restriktioner.

Flera av uppdragen presenteras på webbplatsen *arkeologerna.com*. Där samlas information om uppdragen genom integrerade bloggar, 3D-modeller, filmer och inlägg. Där informeras även om nytgivna publikationer, böcker och rapporter, samt de tjänster som Arkeologerna erbjuder. Med webbplatsen uppfylls Länsstyrelsens krav på bevarande av de förmedlingsinsatser som utförts inom de arkeologiska uppdragen då materialet finns tillgängligt och sökbart längre än de enskilda projektens aktiva tid.

Den positiva trenden för besök och unika besökare på webbplatsen har 2021 brutits och resultatet halverats i jämförelse med 2020. Detta bedöms dels bero på färre exceptionella fynd som väckt intresse nationellt och internationellt, dels att fler arkeologiska undersökningar senarelades och det därmed inte publicerades lika mycket nytt material som tidigare år.

Intresset för rörligt material har fortsatt att öka. Under 2021 har filmer om de pågående utgrävningarna inför Västlänken i Göteborg producerats och filmproduktionen påbörjats för de arkeologiska undersökningarna längs med E18 i Västmanland, från Kolmården/Ostlänken och ärkebiskopsborgen i Biskopstuna. Samtliga filmer läggs upp i Arkeologernas Youtube-kanal, textas och integreras i blogginlägg på webben och via sociala medier. Antalet följare i sociala medier har ökat med 32 procent i jämförelse med föregående år.

Sedan flera år använder sig Arkeologerna av 3D-modeller. Dessa visar ett urval av föremål eller anläggningar från genomförda arkeologiska undersökningar som skeppsvrak, trädgårdar, kyrkor och stensättningar. På detta sätt blir den bortgrävda fornlämningen ersatt av en ”digital fornlämning” som är möjlig att studera och som blir tillgänglig för forskning. Modellerna publiceras på den digitala kanalen Sketchfab men finns även att ta del av på Arkeologernas webbplats och integrerade i bloggar om de olika uppdragen.

Mediebevakningen har under året varit omfattande. Både lokal- och riksmidia har följt inläggen på webb och i sociala medier. Särskild uppmärksamhet väckte fynden av en välbevarad och dekorerad kam i älghorn och en stridskniv, påträffade i brunnar i Skälby utanför Västerås, en soldatgrav från 1600-talets Kalmar samt två tidigare okända skeppsvrak från 1500–1700-tal i Varberg. Arkeologerna har även medverkat i Sveriges Radio P4 samt på SVT och TV4.

För en kunskapsintensiv verksamhet som uppdragsarkeologi krävs en kontinuerlig kunskapsuppbyggnad om senaste forskningsresultat och metodutveckling inom olika områden. Arkeologerna fortsätter därför att även genomföra andra typer av uppdrag och driva externt finansierade forskningsprojekt. Ett exempel är projektet *Hugget i sten! En geoarkeologisk studie av medeltidens vardagliga stenföremål*, som finansieras av Riksantikvarieämbetet, ett annat är projektet *Kalmar och Borgholm – Borgar under belägring*, finansierat främst av Länsstyrelsen i Kalmar. Projektet, som genomförs i samverkan med BWK Consulting, Borgholms slott, Borgholms kommun, Statens fastighetsverk och Länsstyrelsen i Kalmar län, syftar till ökad kunskap om miljöerna kring Kalmar slott och Borgholms slott, men ska också belysa hur de historiska lämningarna kan skyddas i framtiden. Under året har medarbetare medverkat som författare till ett flertal vetenskapliga artiklar, publicerade i internationella tidskrifter som *Antiquity*, *PLoS ONE*, *The Holocene*, *Journal of Archaeological Science*, *L'anthropologie och Fornvännen*, samt deltagit som kapitelförfattare i böcker, till exempel *Svensk trädgårdshistoria*.

TABELL 3

Antal uppdrag och publicerade rapporter.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Pågående uppdrag	689	721	707	620	654	713	654
Påbörjade uppdrag	231	322	258	293	300	237	269
Avslutade uppdrag	302	274	190	266	182	174	179
Publicerade KML-rapporter i Forndok	175	178	123	114	149	108	iu

TABELL 4

Antal besökare på webben och följare i sociala medier. Jämförelsetal för sociala medier redovisas först från och med 2018 då Arkeologerna då samlade olika projekts Facebook-sidor till en gemensam.

	2021	2020	2019	2018	2017
Besök på webbplatsen (sessioner)	83 409	170 236	122 646	76 944	36 115
Unika besökare på webben (användare)	58 990	122 235	82 950	46 112	21 542
Följare sociala medier	19 790	14 984	7 295	3 409	-

*För att uppnå **god kvalitet** ska Arkeologerna leverera enligt överenskomna avtal.*

Utgångspunkten för god kvalitet är att leverans ska uppfylla överenskomna avtal utifrån länsstyrelsernas kvalitetskrav på de arkeologiska uppdragen, samt kraven på leverans i tid till avtalad kostnad. Både länsstyrelsen och exploatören ska vara nöjda med genomförda insatser. Under 2021 har Arkeologerna haft fortsatt fokus på att säkerställa samt följa upp att ömsesidiga och gemensamma förväntningar efterlevs, gällande fältinsatsernas utförande, analysfasens-/rapporternas omfattning och utformning samt förmedling till överenskomna målgrupper. Detta enligt avtalade tidsramar och till avtalad kostnad. Arkeologerna fortsätter att ha marknadens förtroende. Nya uppdrag erhålls från tidigare beställare och antalet beställningar inom nya områden har ökat, varför SHM bedömer att god kvalitet har uppnåtts 2021.

2.1.2 Verksamhetsutveckling

SHM ska enligt regleringsbrevet redovisa arbetet med att åstadkomma ekonomisk balans inom den uppdragsarkeologiska verksamheten. För att uppnå stabilitet i ekonomin prioriteras alltid de externa

uppdragen och utveckling av de interna processerna sker i mån av tid och resurser. Detta innebär begränsningar i nödvändig verksamhets- och kompetensutveckling för att vara fortsatt konkurrenskraftiga.

Under 2021 har fokus i det interna utvecklingsarbetet legat på översyn av uppdrags- och anbudsprocesserna med syfte att ta fram effektivare arbets sätt och redskap. Även en översyn av det digitala dokumentationssystemet Intrasis har inletts.

Allt fler medarbetare, som besitter stor kompetens och erfarenhet, går inom en tioårsperiod i pension. Att bibehålla och utveckla kompetensen är viktig för att behålla positionen på marknaden, vara en stark och attraktiv aktör och kunna vinna anbud i hård konkurrens. Långsiktiga åtgärder för att säkra kompetensförsörjningen har varit att rekrytera nödvändig kompetens och se till att nyanställda fått tillgång till interna mentorer. Vidare har projektledare vidareutbildats och forumgrupper införts med syfte att fördjupa diskussionen och kunskapsutbytet kring olika historiska tidsperioder, fornlämningskategorier eller verksamhetsområden.

Utgrävning vid Resebromosse utanför Norrköping. Foto: Karin Lindeblad

Dekorerad kam från 200-talet funnen vid utgrävningen i Skälby, Västmanland. Foto: Torbjörn Holback

2.2 Resultatbedömning

Arkeologernas verksamhet uppvisar ett positivt resultat med 1,4 Mkr för 2021. Resultatet ska ses i ljuset av att Arkeologerna har fortsatt vinna upphandlingar i samband med större infrastruktursatsningar och att fältarbeten trots den pågående pandemin inte har behövt avbrytas i någon större omfattning. Ett kontinuerligt arbete med riskanalyser har bedrivits i samarbete mellan skyddsombuden, arbetstagarorganisationerna och Arkeologernas ledning. Det positiva resultatet är även en effekt av organisationens fokus på externa uppdrag och engagerade och erfarna medarbetare, samt samarbetet över kontorsgränserna, som ger möjlighet till flexibilitet i bemanning av uppdragen.

En stor utmaning de kommande åren är att säkerställa kompetensförsörjningen samtidigt som uppdragen sannolikt kommer bli fler och mer omfattande i och med infrastruktursatsningarna i samhället. I denna utmaning ligger även effekten av den skuld som medfördes när verksamheten flyttades från Riksantikvarieämbetet. Att det överskott som verksamheten skapar vid ett positivt resultat används till avräkning av skulden, medan ett eventuellt negativt resultat ökar den. Det innebär begränsningar i möjligheten till utveckling och att omhänderta kommande generationsväxling på önskvärd sätt för att bibehålla konkurrenskraften.

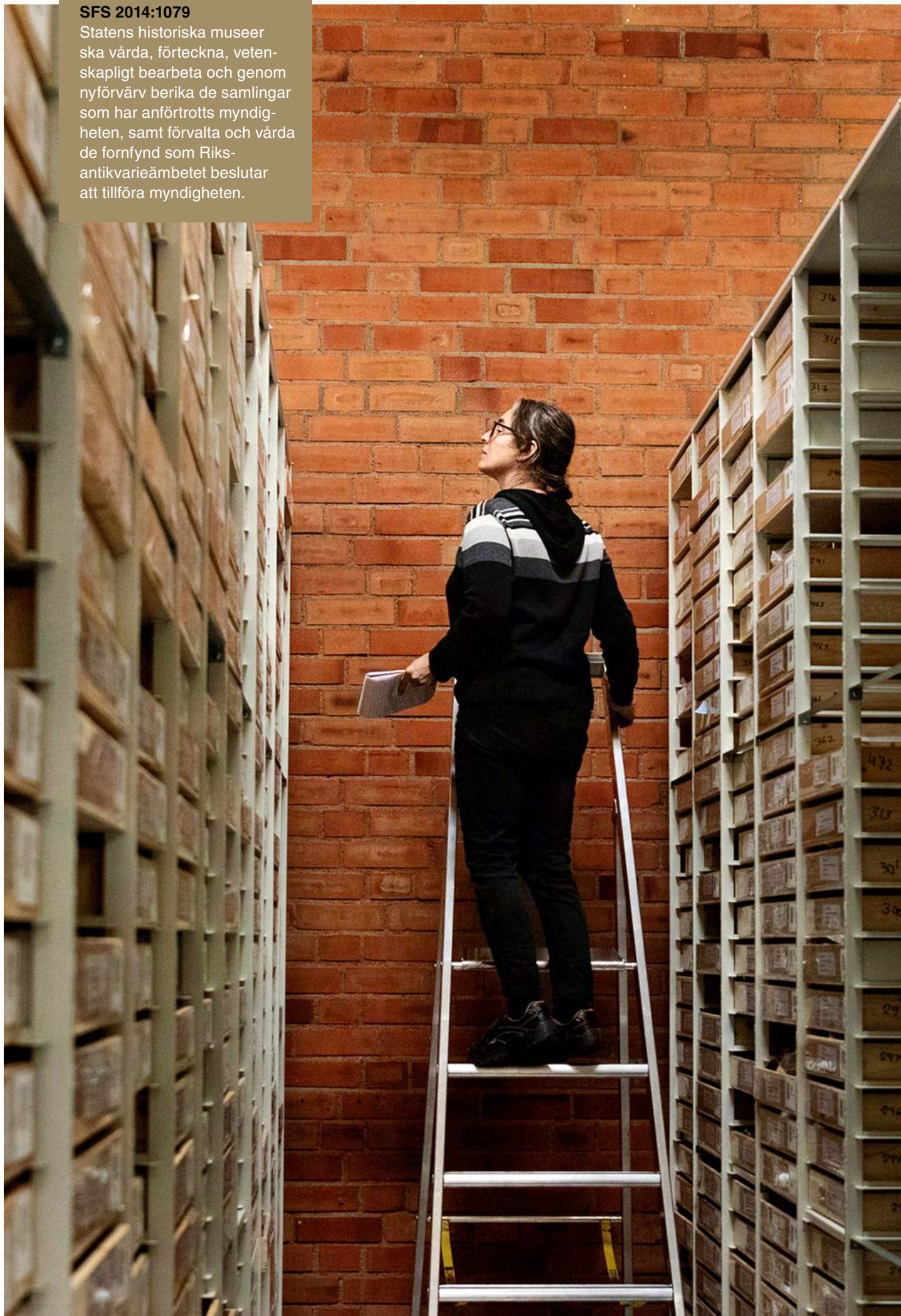
TABELL 5

Arkeologernas resultat 2021–2015.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Intäkter av anslag (tkr)	0	0	0	0	0	0	0
Övriga intäkter(tkr)	125 925	153 604	135 122	126 282	132 879	147 510	140 452
Kostnader (tkr)	-124 509	-143 691	-130 272	-125 693	-134 931	-146 096	-139 309
RESULTAT (Mkr)	1,4	9,9	4,9	0,6	-2,1	1,4	1,1
OMSÄTTNING (Mkr)	125,9	151,3	132,4	126,8	132,9	147,5	140,4
Intäkt uppdragstimmar (Mkr)	95,6	106,8	98,3	86,8	84,6	91,2	88,2
Debiterbara uppdragstimmar	114 577	131 337	122 471	113 563	114 624	125 036	120 882
Debiteringsgrad all personal	70%	71%	71%	68%	67%	68%	67%
Årsarbetskrafter	112	115	108	102	108	112	112

SFS 2014:1079

Statens historiska museer ska vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika de samlingar som har anförtrotts myndigheten, samt förvalta och vårda de fornyfynd som Riksantikvarieämbetet beslutar att tillföra myndigheten.

3. Samlingsförvaltning

SHM:s samlingar omfattar flera samlingsområden. Historiska museets samlingar består främst av arkeologiskt material samt kyrkliga konsthistoriska föremål, Livrustkammarens samlingar omfattar föremål från den forna arsenalen, de kungliga livrust-, kläd- och skattkammarna och hovstallet samt likartade föremålsgrupper av främst personhistorisk karaktär. Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettets samlingar, med Tumba bruksmuseum, innefattar mynt och andra betalningsmedel, medaljer och andra föremål med numismatisk eller finanshistorisk anknytning samt föremål med anknytning till pappers- och sedelframställning. Skoklosters slotts samlingar omfattar företrädesvis konst, konsthantverk, vapen, möbler och annan inredning samt boksamlingar med anknytning till slottsbyggnaden, dess användning och ägare. Till detta kommer inventarierna i Hallwylska museet, som innefattar föremål som museets grundare Wilhelmina von Hallwyl beslöt skulle vara en del av museet, bland annat hushållsinventarier, konsthantverk, möbler, asiatisk keramik, europeiskt porslin och silver samt själva byggnaden som myndigheten förvaltar.

I enlighet med myndighetens inriktningsplan ska samlingsförvaltningen skapa förutsättningar för föremåls- och dokumentationens långsiktiga bevarande. Verksamheten ska fokusera på att ordna och göra samlingarna tillgängliga, öka kunskapen om dem samt utveckla en hållbar förvaltning och aktiv vård. Samarbeta med andra aktörer är en förutsättning för uppgiften och ett kontinuerligt utvecklingsområde.

3.1 Utveckla samlingarna

3.1.1 Samlingarnas tillväxt 2021

Samlingarnas tillväxt sker så gott som uteslutande genom fyndöverföringsbeslut av Riksantikvarieämbetet enligt Kulturmiljölagen (SFS 1988:950). SHM är skyldig att ta emot och förvalta allt arkeologiskt material som Riksantikvarieämbetet beslutar att tillföra myndigheten. Det innebär att alla arkeologiska fynd som andra museer inte anser sig kunna ta ansvar för hamnar i SHM:s samlingar. Myndigheten kan därmed inte styra över tillväxten, vilket försvårar arbetet med accession och ett långsiktigt bevarande av samlingarna.

TABELL 6

Samlingarnas tillväxt. En föremålspost kan bestå av ett eller flera föremål.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Poster genom beslut av RAÄ (2 kap §17 KML)	25 111	18 831	11 367	44 566	67 749	27 314
Föremål genom gåva eller inköp*	76	164	-	-	-	-

*Ändrad intern redovisning. Från om med 2020 redovisas endast förvärvade föremål i avslutade ärenden, inte som tidigare även för pågående ärenden.

Under 2021 har samlingarna utökats med sammanlagt 25 187 föremålsposter. Majoriteten av dem – 25 111 föremålsposter – har tillförts efter beslut av Riksantikvarieämbetet. För SHM har det sedan decennier varit en stor utmaning att ta hand om det stora inflödet varför det finns en omfattande eftersläpning i accessionen av det arkeologiska materialet.

Bland de överförda materialen 2021 finns till exempel föremål från en stenåldersboplats i Lappdal i Österåkers kommun. Keramiken visar att boplatsen har brukats under lång tid och benmaterialet att man huvudsakligen levde av vad havet gav, samt att platsen har brukats året om. Fyndmaterialet indikerar även att kontakter åt norr och öster har varit mer betydelsefulla än vad som antagits när det gäller yngre stenåldern i Mälardalen.

Utöver den arkeologiska fyndöverföringen har myndigheten tillförts 76 föremål som gåvor eller genom inköp. Den Hallwylska samlingen har utökats med en porträttstudie av Ebba von Eckermann d.y. av konstnärinnan Anna Fickweiler. Ett annat exempel är en aktstudie i olja på duk av Ellen Roosval, född von Hallwyl. Förvärvet bidrar till museets befintliga samling av skulpturer, krokier och måleri av konstnärinnan. Till de föremål som har donerats till Livrustkammarens samlingar kan nämnas en lappduk och en hovdräkt. Duken i lappteknik med kungligt motiv är sydd av finsömmerskan Anna Pettersson (1880 – cirka 1960) och dräkten i svart sammet med gallerärmar speglar den ceremonihistoria som är knuten till kungamakten. Att brukaren/tillverkaren har dokumenterat dräkten och skrivit ner sina minnen från hovet bidrar till dess kulturhistoriska värde i museets dräktsamling. Från Research Institutes of Sweden (RISE) har Tumba bruksmuseum fått motta ”The Gunnar Nicholson Collection of Rare Books on early Pulp and Papermaking”, en boksamling som bland annat innehåller ett antal böcker av Dard Hunter, en av världens främsta pappershistoriker.

3.1.2 Digitalt registrerade samlingar

SHM:s samlingar uppskattas innehålla cirka elva miljoner föremål och ett mycket omfattande osteologiskt material. Föremålen förväntas, när allt är

digitaliserat, motsvara cirka 3,3 miljoner föremålsposter.

Sedan 2018 finns delar av myndighetens samlingar registrerade i ett nytt, gemensamt digitalt samlingsförvaltningssystem. För närvarande finns närmare 1,3 miljoner föremålsposter digitalt registrerade men mycket arbete kvarstår då en stor del av samlingarna endast finns i analoga förteckningar. Att digitalt registrera myndighetens hela samling på ett konsekvent sätt är ett omfattande och långsiktigt arbete som enligt beräkningar kommer kräva över 350 årsarbetskrafter. Av de i dag registrerade posterna är 87 procent från Historiska museets samlingar. Trots omfattningen är endast en mindre del av museets samlingar digitalt registrerade, vilket beror på deras storlek och att de ständigt växer till följd av Riksantikvarieämbetets fyndöverföringsbeslut. Detsamma gäller Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettets samlingar. Samlingarna tillhörande Livrustkammaren, Skoklosters slott och Hallwylska museet utgör sex procent av de digitalt registrerade posterna. Dessa samlingar är i det närmaste helt digitalt registrerade men fortfarande krävs insatser med att höja kvaliteten på befintlig information.

Under 2021 har arbetet fortsatt med att ensa terminologin i samlingsförvaltningssystemet och ta fram nya gemensamma rutiner. Ett kontinuerligt arbete pågår också med att digitalisera samlingarna. De största insatserna läggs på nyinkomna föremål i samband med accessionen. Under året har även riktade insatser för att komplettera information om föremålsposter i systemet pågått. Äldre arkeologiska material som tillhör myndigheten sedan 1800-talet och början av 1900-talet har uppordnats, tidigare analoga delar digitalt registrerats och placerats samt fotograferats. Vidare har digitalisering av Ekonomiska museets analoga inventarieförteckningar påbörjats och arbetet med att digitalisera det Hallwylska privatarkivet fortlöpt.

TABELL 7

Digitaliseringsgraden av myndighetens samlingar 2021. Anger befintliga digitala föremålsposter med uppgift om antal respektive andel poster som har information om placering och är registrerade med bild.

	EKM*	HWY	HST	HST osteologi	LRK	SKO	SKO boksamling	TBM	Totalt
Digitala föremålsposter	59 816	28 946	820 699	298 390	34 186	15 463	18 990	3 152	1 279 642
Antal med information om placering	2 139	28 734	444 638	266 564	33 296	15 340	18 976	584	810 271
Andel med information om placering	4%	99%	54%	89%	97%	99%	100%	19%	63%
Antal poster med bild**	47 562	20 045	134 108	-	21 730	6 132	333	442	230 352
Andel poster med bild	80%	69%	16%	-	64%	40%	2%	14%	18%

*Avser Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettets samlingar.

**Med bild avses förutom fotografier även inskannade katalogkort och annan multimedia.

3.1.3 Ökad kunskap om samlingarna

En kontinuerlig kunskapsuppbyggnad kring samlingarnas föremål och föremålsgrupper sker inom många av myndighetens verksamheter. Accessionsarbetet är en viktig första del då det gör materialet tillgängligt. Under 2021 har 91 accessionsärenden avslutats. Därmed har närmare 12 000 föremålsposter registrerats och blivit digitalt tillgängliga. Hit hör bland annat material från ett vendeltida–vikingatida gravfält i Fresta socken i Uppland, där en medelålders kvinna fått med sig en rik pärlupp-sättning med ametister och förgyllda bronspärlor, två medelstora hundar, ett får, en fågel och en häst i graven.

Att ta hand om det omfattande inflödet av arkeologiska föremål är dock en utmaning eftersom tillräckliga ekonomiska resurser saknas. För att långsiktigt komma till rätta med den sedan decennier uppbyggda eftersläpningen har myndigheten etablerat olika strategier. En är att arbetet riktas mot mindre omfattande fyndmaterial från begränsade undersökningar och att man accederar tematiskt, en annan är kontinuerlig dialog med länsstyrelser och uppdragsarkeologiska aktörer för att skapa bättre förutsättningar för en effektivare accession genom ett förenklat förfarande.

Ny kunskap tillförs även samlingarna i samband med produktion av utställningar och publikationer. Inför Ekonomiska museets nya basutställning genomförs till exempel en fördjupad registrering av flera stora myntfynd, vilket bidrar till ökad kunskap om Europas medeltida mynthistoria.

Inom numismatiken fortgår arbetet med publikationsserierna *Sveriges Mynthistoria Landskapsinventeringen*, som avser att presentera alla kända myntfynd i Sverige landskapsvis, och *Sylloge Nummorum Graecorum, Sweden II part 4 Jonia – Fenicia*, som publicerar Ekonomiska museets – Kungliga myntkabinettets samling av antika grekiska mynt.

Med utgångspunkt i föremålen genomförs också ett flerårigt kunskapsprojekt om kvinnorna på Skokloster som fördjupar bilden av såväl de medeltida nunnorna i det medeltida klostret som slottsfruarna. Arbetet ligger till grund för en kommande utställning och publikation. Andra exempel är en fördjupad studie om botanik och kvinnligt konstnärskap i 1600-talets Holland kopplat till den Hallwylska samlingen, och en utökad dokumentation av Livrustkammarens rustningssamling tillsammans med en mästare i rustningssmide. Vid Tumba bruksmuseum slutfördes den andra omgången av det externfinansierade pappersformsprojektet som syftar till att utöka referenssamlingen av vattenmärkesförsedda papper.

Även vid vården av samlingarna framkommer ny information. Till exempel dokumenterades en mycket sällsynt ytbehandlings- och dekorationsteknik vid konserveringen av Kronprins Gustav (III):s lekvaagn som kan komma att bli värdefull i analyser av andra vagnar i samlingarna.

Under året har även en inventering av de kvarvarande mänskliga kvarlevorna från den så kallade

anatomiska samlingen vid Uppsala universitet genomförts. Förvaltningen och merparten av samlingen överfördes till Uppsala universitetsmuseum Gustavianum redan 2013, och den nu genomförda inventeringen syftar till att kvarvarande kvarlevor ur samlingen också ska kunna överföras dit.

TABELL 8

Ärendebalansen för inkomna ärenden efter beslut av Riksantikvarieämbetet enligt Kulturmiljölagen (1988:950). Ett ärende kan omfatta en mindre mängd föremål eller ett mycket omfattande fyndmaterial från ett flerårigt arkeologiskt uppdrag.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Inkomna ärenden	91	102	103	139	371	36
Avslutade ärenden	91	111	79	74	135	148
Kvarstående eftersläpning	1 746	1 746	1 755	1 731	1 666	1 406

*För att uppnå **god kvalitet** ska minst 100 accessio-
ner, mottagna enligt beslut av Riksantikvarieämbe-
tet (2 kap §17 KML), vara slutförda i enlighet med
SHM:s riktlinjer för accessioner.*

Arbetet med accession har under 2021 påverkats av att resurser lagts på att bland annat förbereda det stora kommande inflödet av arkeologiska fynd med anledning av infrastrukturprojektet Ostlänken. Trots detta och de utmaningar som den pågående pandemin medfört har 91 accessionsärenden avslutats under året, det vill säga lika många KML-ärenden som inkommit till myndigheten. Resultatbedömningen blir därför att myndigheten inte har uppnått god kvalitet i arbetet under 2021 och eftersläpningen är oförändrad från föregående år.

3.2 Bevara och vårda samlingarna

3.2.1 Ordnade samlingar

En viktig del i aktiv samlingsförvaltning utgörs av uppordning och kontroll varigenom föremålen registreras digitalt, fotograferas och märks upp tillsammans med att placeringsuppgifter dokumenteras digitalt. Därigenom ökar sökbarheten i samlingarna såväl digitalt som fysiskt, vilket leder till bättre spårbarhet och kontroll av samlingarna.

Samlingarna kontrolleras löpande som ett led i olika arbetsprocesser och särskilda stickprovundersökningar genomförs årligen. Kontroller sker bland annat vid de regelbundna inventeringarna i den Hallwylska samlingen som stipulerades av donatorn, vid mottagandet av arkeologiska fyndmaterial samt vid den fysiska accessionen av materialet.

Särskilda riktade inventeringar och uppordning av föremål genomförs också regelbundet. Under 2021 genomfördes en för samtliga föremål i Svarvkammaren på Skoklosters slott. Som en konsekvens av denna genomgång förbättrades placeringsstrukturen i det digitala samlingsförvaltningssystemet, vilket kommer underlätta spårbarheten. Även Historiska museets textila samling har uppordnats under året. Huvuddelen av samlingen har inventerats, den digitala informationen har kvalitetssäkrats och föremålen försetts med streckkodsetiketter.

*För att uppnå **god kvalitet** ska spårbarhet i sam-
lingarna via stickprovskontroller vara minst 95
procent med utgångspunkt i de riktlinjer som finns
beslutade på myndigheten.*

Alla museisamlingar har kontrollerats genom stickprov under 2021. Kontrollen har omfattat såväl de digitalt registrerade som de analogt förtecknade samlingarna. Stickprovskontrollen omfattade totalt

300 föremål och av dessa återfanns 88 procent vid kontrolltillfället. För de 35 föremål som inte kunde kontrolleras eller inte återfanns har eftersökningar gjorts. Majoriteten av föremålen har kunnat lokaliseras med undantag för tio föremål. Av dessa var två registrerade som saknade sedan tidigare och åtta föremål har inte kunnat återfinnas. Bland de senare finns en trisslott och en provsedel, en flinta till en pistol och en flintdolk. Utöver dessa kunde ett föremål inte kontrolleras då det befinner sig bakom en temporär utställningsvägg.

Sammanfattningsvis har 289 av 300 möjliga föremål lokaliserats, inklusive ett föremål som sedan länge är deponerat hos en annan institution. Resultatet av stickprovskontrollen gav en spårbarhet på 96 procent vilket visar att kraven på god kvalitet har uppfyllts. För de föremål som kvarstår som saknade är sakkunnigas bedömning att föremålen sannolikt är felplacerade och kan komma till rätta i framtiden.

3.2.2 Vårdade samlingar

För att förbättra samlingarnas långsiktiga bevarande arbetar SHM kontinuerligt med förebyggande och aktiv konservering. Omfattningen av myndighetens samlingar gör att behoven är stora.

Några av SHM:s utmaningar är att säkerställa att de föremål som finns på Skoklosters slott och i Hallwylska museet vårdas och förvaras så att de kan bevaras. Dessa miljöer utsätts för särskilda påfrestningar särskilt med anledning av att de ursprungligen var privatbostäder och inte är klimatiserade utifrån museiala behov. För att möta detta och effekterna av ett stort antal besökare, pågår ett ständigt arbete med att utveckla och pröva metoder för tillståndsbedömning av föremål och mätning av nedsmutsning i museimiljöerna. Bland annat har en ny karteringsmetod för tillståndsbedömning av vävda tapeter tagits fram och arbetet fortgått med att analysera graden av nedsmutsning, för att bättre kunna beräkna behovet av konserveringsrensning och förebyggande åtgärder.

I Historiska museets samlingar kräver metallföremål särskilda insatser. Samarbetet med Stiftelsen föremålsvård i Kiruna är av avgörande betydelse.

Under 2021 har 167 föremålsposter skickats för omkonservering, vilket är färre än föregående år. Antalet poster varierar normalt mellan åren beroende på vilka typer av föremål som ansetts prioriterade för omkonservering, samt föremålens storlek. Under året har antalet även påverkats av att magasinarbetet försvårats av de restriktioner och rekommendationer som funnits med anledning av pandemin. Samarbetet med stiftelsen kan dock inte omhänderta det omfattande behovet, vilket på sikt riskerar att oersättligt kulturhistoriskt material går förlorat.

TABELL 9

Antal lämnade föremålsposter till Stiftelsen föremålsvård i Kiruna. Antal poster kan variera mellan åren beroende på typ av föremål samt föremålens storlek.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Antal föremålsposter	167	1 240	87	1 142	1 752	2 726

Vårdinsatser har också genomförts i samband med produktion och underhåll av utställningar. Inför utställningen *Manga Royals* på Livrustkammaren konserverades och monterades åtta dräktensembler och en rustning. På Skoklosters slott har rengöring, tillståndsbedömning och vård av föremål i den Wrangelska rustkammaren fortsatt. Cirka en fjärdedel av de drygt 300 genomgångna vapnen var instabila, vilket indikerar ett framtida konserveringsbehov.

Skoklosters slott, Hallwylska museet och vagnhallen på Livrustkammaren har säsongsstäddats. Föremålsytor i museimiljön har rengjorts, och möbler samt lösa inventarier har återplacerats i klimatstyrda rum. Andra riktade satsningar under året var inom den unika samlingen av arkeologisk textil från Birka, där byte av monterings- och förvaringslösningar från 1930-talet pågår, och starten av ett flerårigt projekt med metodutveckling, tillståndsbedömning och vård av textila föremål i den Hallwylska samlingen. Även närmare 500 likpredikningar i Skoklosters slotts samling har undersökts och tillståndsbedömts.

Vidare har rengöring av föremålssamlingen i det gemensamma vagnsmagasinet genomförts tillsammans med åtgärder för att förbättra och säkra föremålens förvaring. Avsikten är att lägga en grund för det långsiktiga magasinarbetet och skapa både en mer platseffektiv och säkrare förvaring av samlingen.

3.2.3 Ändamålsenliga magasin

En viktig del av arbetet med att förebygga skador på föremål handlar om att se till att samlingarna förvaras i ett korrekt klimat. Under 2021 har en stor andel arkeologiska föremål av organiskt material, framför allt trä och läder, flyttats till ett klimatanpassat magasin och ett trådlöst klimatloggningssystem har installerats i Hallwylska museets visningsvåningar.

Arbetet med att packa upp och placera det omfattande materialet från fartygsvraken som hämtades från Kalmar slott 2019 fortgår. Materialet blir successivt sökbart i det digitala samlingsförvaltningsystemet. I systemet har även en placeringsstruktur skapats för Ekonomiska museets nya magasin och arbetet med att märka upp magasinet med streck-koder har påbörjats.

Myndigheten har även analyserat befintliga magasinlokaler och deras utvecklingspotential. Det förväntade inflödet av arkeologiskt fyndmaterial från framför allt Ostlänken kommer medföra att några av myndighetens magasin på sikt blir fullbelagda. För att motverka detta har ett arbete påbörjats med att skicka vidare material som fyndfördelats till andra museer men som fortsatt förvarats i SHM:s magasin. Denna åtgärd bedöms dock inte kunna skapa nödvändig kapacitet för det ökade inflödet. Andra utmaningar är att kunna rymma kommande samlingar för Sveriges museum om Förintelsen samt att den befintliga kompaktinredning som flera av magasinerna består av inte längre är möjlig att komplettera.

*För att uppnå **god kvalitet** ska minst 75 procent av den totala magasinstrytan¹ ha ändamålsenligt klimat och uppnå de krav som ställs i fråga om brandskydd, säkerhet, driftsäkerhet och tillgänglighet.*

Under 2021 bedöms klimatet i myndighetens magasin ha varit tillfredställande för 52 procent av de magasinstrytor där mätdata finns.² Det innebär att de uppsatta kraven för relativ luftfuktighet har uppnåtts under 95 procent av tiden. I 36 procent av magasinstrymmena har klimatet varit tillfredställande men med brister. Den relativa luftfuktigheten har fluktuerat på ett otillfredsställande sätt men variationerna bedöms vara av mindre betydelse. Inom fem procent av den totala magasinstrytan har klimatet inte varit tillfredställande.

Bedömningen av säkerhetsnivån i myndighetens magasin visar att 92 procent har en säkerhetsnivå som är tillfredsställande i fråga om brandskydd, säkerhet, driftsäkerhet och tillgänglighet. I åtta procent av ytan är nivån acceptabel men förbättringar bör göras. Därmed bedöms god kvalitet ha uppnåtts för såväl klimat som säkerhet i den totala magasinstrytan.

3.3 Resultatbedömning

SHM har fortsatt arbetet med att systematiskt utveckla och förbättra samlingsförvaltningen. Arbetsprocesser och rutiner ses över och nya funktioner i det digitala samlingsförvaltningsystemet utvecklas successivt för att stödja arbetet.

Accessionsarbetet med KML-material har påverkats av att resurser riktats mot långsiktiga satsningar för att möta de framtida utmaningar som inflödet av arkeologiska fynd medför. Hit hör till exempel att effektivisera magasinstrymmen för de arkeologiska materialerna och att prognostisera de framtida magasinbehoven med anledning av Ostlänken. Även pågående utställningsproduktioner och arbetet med fartygsfynden från Kalmar har påverkat omfattningen av accessionen under året. Totalt har 91 nya KML-ärenden inkommit och lika många avslutats, vilket innebär att myndigheten inte uppnått uppställt kvalitetsmått. Ärendebalansen är därmed oförändrad från föregående år och eftersläpningen med 1 746 ärenden kvarstår. Detta är en ärendemängd som kan se relativt begränsad

1. Med magasinstrytan avses utrymmen som är specifika magasinstrymmen.

2. Totalt 93 procent av den totala magasinstrytan. Övriga 7 procent har inte varit möjliga att bedöma.

Kronprins Gustav (III):s lekvagn visas på Livrustkammaren. Foto: Jens Mohr

Rengöring, konditionsbedömning och vård av föremål på Skoklosters slott. Foto: Ola Myrin

ut men att beakta är att de 91 ärenden som avslutades under året omfattade närmare 12 000 föremålsposter, som i sin tur kan innehålla ett antal föremål. Det ger en indikation på hur omfattande detta material är och den utmaning myndigheten har med tanke på det ständiga inflödet av nytt arkeologiskt material.

En viktig del av samlingsförvaltningen är att god ordning upprätthålls. Riktade satsningar har genomförts för att registrera analogt förtecknade föremål i det digitala samlingsförvaltningssystemet. Arbetet är mycket omfattande med tanke på samlingarnas storlek. I dag är närmare 1,3 miljoner föremålsposter digitalt registrerade. Av dessa har 63 procent information om placering och endast 18 procent av posterna kan identifieras med bild. Det uppskattade behovet för att kunna digitalisera samtliga föremålsposter och komplettera befintliga med information om placering och bild är över 350 årsarbetskrafter, varför myndigheten ser detta som ett mycket långsiktigt arbete.

Registrerad placering samt fotografering av föremålsposterna bidrar till ökad sökbarhet av samlingarna. Ett sätt att kontrollera god ordning i samlingarna är med återkommande inventeringar och stickprovskontroller. Genomförda kontroller under 2021 gav en spårbarhet på 96 procent vilket uppfyller de krav på kvalitet som myndigheten ställt upp.

Den kontinuerliga kunskapsuppbyggnaden om samlingarna har fortgått i samlingsförvaltningens olika delar men även i samband med publikationer, utställningsproduktion, utlån och digitaliseringsarbete. Ny information om föremålen registreras därmed löpande i samlingsförvaltningssystemet.

TABELL 10

Intäkter och kostnader för resultatområdet Samlingsförvaltning. För kommentar kring utfall se tabell 2

	2021	2020	2019	2018
Intäkter av anslag	37 919	38 721	41 217	37 686
Övriga intäkter	368	1 537	1 667	1 531
Kostnader	-38 287	-39 858	-42 890	-39 236

Vårdbehovet för att säkerställa samlingarnas långsiktiga bevarande är en utmaning utifrån samlingarnas volym, det omfattande vårdbehovet som föreligger och de begränsade resurser som myndigheten disponerar. Kontinuerliga tillståndsbedömningar och vårdinsatser genomförs och genom samarbetet med Stiftelsen föremålsvård i Kiruna kan delar av den arkeologiska samlingen omkonserveras. Behoven är dock avsevärt mycket större än vad samarbetet kan avhjälpa. Detsamma gäller för andra delar av myndighetens samlingar, inte minst för målerisamlingen på Skoklosters slott.

För att bevara samlingarna och skydda dem från stöld, skadegörelse eller liknande arbetar myndigheten med att förbättra klimat och säkerhet i magasin och utställningar. Samlingarnas omfattning och variation gör att museerna har skiftande förutsättningar att förvara samlingarna optimalt. Särskilt utmanande är det för de historiska husen och speciellt för samlingarna på Skoklosters slott. Däremot i de magasin som är specialbyggda för olika typer av museiföremål bedöms klimatet i 88 procent av den totala magasinsytan vara tillfredställande eller tillfredställande med vissa brister. Avseende säkerhet uppfyller 92 procent av den samlade magasinsytan uppställda krav. Det innebär att god kvalitet uppnås för såväl klimat som säkerhet i magasinen.

Sammanfattningsvis har myndigheten trots rådande pandemi upprätthållit verksamheten och fortsatt utvecklingsarbetet. De uppställda kvalitetskriterierna uppnåddes förutom för antal genomförda accessioner. Att fullgott uppfylla SHM:s uppdrag med att omhänderta det stora inflödet av arkeologiskt material, digitalisera samlingarna och säkerställa samlingarnas långsiktiga bevarande kvarstår dock som en stor utmaning och ett långsiktigt arbete då behoven överstiger myndighetens nuvarande resurser.

Förberedelse av Oscar I:s kröningsdräkt för fotografering till *Manga Royals – Kunglig historia i mangastil*. Foto: Amina Dahlab

SFS 2014:1079

Statens historiska museer ska verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde.

Forskare i projektet Humus economicus på jakt efter jordberättelser i arkiven. Foto: Janna Holmstedt

4. Forskning och utveckling

SHM:s forskningsmiljö och verksamhet är en del av forskningslandskapet i Sverige och internationellt. Myndigheten driver egna forskningsprojekt – ofta i samverkan med externa parter – men bidrar även med stöd till andras forskning. Verksamheten ska ha en tydlig relevans för och koppling till övrig verksamhet inom myndigheten och ska företrädesvis bedrivas som projekt. Ett femårigt FoU-program är en ram för verksamheten. FoU-verksamheten ska bidra till kunskapsuppbyggnaden inom myndighetens verksamhet, museiområdets utveckling och det hållbara samhället i stort. Angelägna områden för nya satsningar och forskningsansökningar är Forskningsinfrastrukturer, Digital humaniora och materialitet, Museer som fenomen, Existentiella frågor, religion och samhälle, Jämlikhet och en bredare historieskrivning samt Hållbarhet, klimat och framtiden.

Myndighetens kunskapsutveckling ska enligt inriktningsplanen bidra till en mångfacetterad bild av historien. Det innebär att fördjupa och förmedla kunskap i samverkan med andra. Att göra expertkompetens, kunskap och data tillgängligt för fler är prioriterat och ska bland annat ske genom publicering och deltagande i externa sammanhang. Prioriterat är att skapa platser där kunskap och åsikter kan mötas för att svara mot samhällets kunskapsbehov.

4.1 Bedriva och stödja forskningsverksamhet

4.1.1 Pågående projekt

SHM är både huvudman för forskningsprojekt och deltagare i andras projekt. Under 2021 avslutades projektet *Forskning och kunskapsuppbyg-*

gande i samlingsförvaltning där medarbetare från SHM deltog i arbetet. Projektet, som bedrevs av Göteborgs stad med finansiering av Riksantikvarieämbetet, resulterade i en handbok för kunskapsuppbyggande samlingsförvaltning. Inom projektet *In Orbit* har arbete med en slutpublikation fortsatt. Det fyraåriga projektet, som studerar hur Historiska museets kunskap och föremål får nya sammanhang i sociala medier har genomförts vid Linköpings universitet med stöd av Riksbankens Jubileumsfond.

Under året har de fleråriga projekten *Det delade landet* och *Vikingafenomenet* fortsatt sitt arbete. *Det delade landet* fokuserar på samisk historia och mångkulturalitet före det moderna och studerar samisk närvaro i Syd- och Mellansverige. Projektet finansieras av Riksantikvarieämbetet och drivs av en forskare anställd vid SHM. Även en av forskarna inom *Vikingafenomenet* är anställd på myndigheten och koordinerar delen om vikingarnas ekonomi, de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för vikingarnas handels- och plundringsresor med särskild tonvikt på frågor om kvinnors roll, slavhandel och piratverksamhet. Projektet, som finansieras av Vetenskapsrådet och är förlagt till Uppsala universitet, har under året bidragit både med ett antal vetenskapligt granskade artiklar samt populärvetenskapliga publikationer.

Det fyraåriga konst- och forskningsprojektet *Humus economicus* startade under året. Projektet är finansierat av forskningsrådet Formas och undersöker hur jord kan öka kunskaperna om dess betydelse för livet på jorden, historiskt och i framtiden. Projektet har medverkat i en rad sammanhang, bland annat på Accelerators Jordsymposium och i klimatsamtal på Goetheinstitutet samt på den

internationella konferensen STREAMS på Kungliga tekniska högskolan. Även det treåriga projektet *Reclaiming Futures, Storying Change* påbörjade arbetet 2021. Projektet som finansieras av forskningsrådet Formas är ett samarbete med olika parter och undersöker nya former för vetenskapskommunikation och berättelser om miljön genom möten mellan ungdomar, forskare och konst.

Arbetet utifrån det nya FoU-programmet har under året resulterat i att flera nya projekt har tilldelats medel. Myndigheten är till exempel en av parterna i det kommande sexåriga projektet *SweDigArch* som fått medel av Vetenskapsrådet. Projektet drivs under ledning av Uppsala universitet i samarbete med Riksantikvarieämbetet och universiteten i Umeå, Lund, Stockholm, Karlstad och Göteborg. Projektet avser länka samman data från arkeologiska undersökningar, digitaliserade museisamlingar och forskningsdata, vilket kommer möjliggöra komplexa datadrivna analyser på information från istid till nutid och sträcka sig över hela Sveriges historia.

Användbara auktoriteter för datadriven samlingsforskning är ett annat nytt projekt. Det är ett treårigt samarbete mellan SHM, Nationalmuseum och Wikimedia Sverige, som finansieras med Riksantikvarieämbetets medel för centrala museer. Projektet undersöker om sammanlänkade kulturarvsdatamängder kan öka datadriven forskning på digitaliserade kulturarvssamlingar. Avsikten är att utreda om man genom att länka ihop museisamlingarnas biografiska objekt på Wikidata kan skapa förutsättningar för användare att analysera och visualisera samband mellan historiska personer och samlingsdata.

Ett annat arbete som har erhållit medel är en specialsatsning på digitalisering av material ur Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettets samlingar som bedöms särskilt betydelsefulla ur forskningssynpunkt och som ska ingå i Ekonomiska museets kommande basutställning. Finansiering sker genom medel från Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning, som även till största delen finansierar publikationsserien *Sveriges Mynthistoria Landskapsinventeringen*.

Den forskning och de utvecklingsprojekt som myndighetens arkeologiska uppdragsverksamhet deltar i och bedriver redovisas under avsnitt 2. Arkeologisk uppdragsverksamhet.

TABELL 11

Antal forsknings- och utvecklingsprojekt.

	2021	2020	2019	2018
Antal pågående projekt	9	8	11	12
varav som huvudman	4	5	7	7
varav som deltagare	5	3	4	5

För att uppnå god kvalitet ska minst 75 procent av egna FoU-projekt vara externfinansierade och ha erhållit finansiering i konkurrens med andra.

Externa forskningsfinansiärer tillämpar så kallat peer review-förfarande, där projektansökningar konkurrerar och genomgår granskning och rangordning för att kunna ge forskningsmedel till de projekt som har högst relevans och kvalitet. Graden av extern forskningsfinansiering används som ett kvalitetsmått på de FoU-projekt som bedrivs vid SHM.

Samtliga under 2021 pågående projekt har erhållit extern finansiering och där finansieringen erhållits i konkurrens med andra forskare. Verksamheten bedöms därmed uppfylla kriterierna för god kvalitet.

4.1.2 Samverka och förmedla kunskap

Samlingarna vid SHM är en viktig forskningsresurs och infrastruktur för många ämnen. Det finns kopplingar till arkeologi, osteologi, numismatik, konst- och modevetenskap, kulturarvsstudier, museologi, genusvetenskap samt historia och idéhistoria, miljöhumaniora och digital humaniora. Myndigheten samverkar med universitet och högskolor på många olika sätt och inte enbart inom forsknings- och utvecklingsverksamheten. Bland annat deltar medarbetare regelbundet i undervisning och handledning, samt tar emot studiebesök och praktikanter från olika utbildningar.

Digitaliserat mynt från Övideskatten, ett fynd som bedömts som särskilt betydelsefullt ur forskningssynpunkt. Foto: Eeva Jonsson

Myndighetens medarbetare har under 2021 föreläst både digitalt och fysiskt på olika typer av utbildningar, som Kulturarvsprogrammet vid Linnéuniversitetet, programmet Museer och kulturarv vid Stockholms universitet, Medieinstitutet – Yrkes-högskolan för digital kommunikation, ABM-utbildningen och Kulturvetarprogrammet vid Uppsala universitet samt Kalix folkhögskola. Föreläsningar har också genomförts för studenter på institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap vid Stockholms universitet samt för arkeologistudenter. Vid en av föreläsningarna fick studenterna även en föremålsvisning av medeltida och tidig-moderna föremål, samt en genomgång av magasinstyper, förebyggande konservering och annan samlingsförvaltning.

Myndighetens samlingar besöks av många forskare och studenter. Under 2021 har dessa besök tidvis försvårats av restriktionerna på grund av pandemin. Trots detta har besök genomförts efter riskbedömningar. Bland annat har studenter från Handarbetets vänner skola, textilvetenskap vid konstvetenskapliga institutionen vid Uppsala universitet, Sätergläntan och Konstfack varit på visning i Historiska museets textilmagasin.

TABELL 12

Antal besök i samlingarna av forskare och studenter.

	2021	2020	2019	2018
Antal besök	101	78	138	186
Antal besökare	281	136	349	325

Totalt har 29 procent fler besök från studenter och forskare genomförts jämfört med 2020. Majoriteten av besöken gjordes med syfte att skriva en vetenskaplig artikel, en vetenskaplig uppsats eller avhandling. Av besöken var sju internationella och 20 procent kom med anledning av den osteologiska samlingen. Utöver de fysiska besöken har även ett digitalt besök genomförts.

TABELL 13

Antal förmedlingsinsatser inom FoU-verksamheten.

	2021	2020	2019	2018
Bidrag till tryckta publikationer	6	17	14	-
Deltagande i konferenser	5	8	40	-
Deltagande i workshops/seminarier	13	11	11	-

Ingen insamling av uppgifterna före 2019 varför utfall för 2018 saknas.

Forskare vid myndigheten har under 2021 deltagit i och hållit föredrag på fem internationella och nationella konferenser samt vid 14 andra sammankomster, deltagit i och lett 13 workshops och seminarier samt ingått i 19 nätverk och referensgrupper. Medarbetare har bidragit med redaktionellt arbete i tidskriften *Fornvännen* och varit delförfattare till sex artiklar och publikationer samt medverkat i många medier.

SHM och Riksantikvarieämbetet har fortsatt samarbetet med ett gemensamt forskarseminarium myndigheterna emellan. Samarbetet avser att föra ut, utbyta och diskutera forskningsresultat och aktuella frågeställningar riktade till verksamma inom kulturarvs- och museiområdet.

4.2 Resultatbedömning

SHM bedömer sammanfattningsvis att FoU-verksamheten uppnår god kvalitet och att myndigheten uppfyller sitt uppdrag. Flera projekt har startat under året, samtliga pågående forskningsprojekt är externfinansierade och bedrivs tillsammans med flera olika institutioner runt om i landet. Forskningen sprids genom konferenser, workshops och seminarier, samt genom publicering i vetenskapliga tidskrifter och på webbplatser. Mycket av den utåtriktade verksamheten har genomförts digitalt under 2021.

Myndighetens medarbetare föreläser på olika utbildningar och SHM:s museimiljöer och samlingar utgör nationellt och internationellt betydelsefulla infrastrukturer för utbildning och forskning i flera ämnen. Myndigheten stödjer andras forskning genom att tillgängliggöra samlingarna för forskarbesök, både på plats och digitalt. Antal genomförda besök i samlingarna har ökat under 2021 i jämförelse med föregående år men är fortfarande påverkade av restriktionerna på grund av pandemin.

TABELL 14

Intäkter och kostnader för resultatområdet Forskning och utveckling. För kommentar kring utfall se tabell 2.

	2021	2020	2019	2018
Intäkter av anslag	1 615	1 010	2 872	2 177
Övriga intäkter	2 859	1 456	4 132	5 662
Kostnader	-4 473	-2 466	-7 004	-7 829

SFS 2014:1079

Statens historiska museer ska hålla ett urval av samlingarna tillgängligt för allmänheten samt bedriva utställningsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet.

Visning i Historiska museets nya permanenta utställning Vikingarnas värld. Foto: Ola Myrin

5. Publik verksamhet

Med hjälp av samlingarna kan myndighetens museer visa bredden av Sveriges historia med erbjudanden om upplevelser och kunskap ur olika perspektiv. Museerna bedriver en omfattande publik verksamhet – ofta i samarbete med externa parter. Även inom den arkeologiska uppdragsverksamheten genomförs ett stort antal visningar och aktiviteter kopplade till uppdragen. Genom digital förmedling, via myndighetens olika webbplatser, andras digitala plattformar och via sökmotorer kan verksamheten och samlingarna nå ut till en publik över hela landet.

Verksamheten ska enligt inriktningsplanen erbjuda möjligheter till kunskapssökande och livslångt lärande för alla. Det publika arbetet ska stimulera till nyfikenhet, upptäckarglädje och reflektion samt ge möjligheter till medskapande. Aktivt arbete ska bedrivas för att nå fler och nya målgrupper med barn i skolan som en särskild prioriterad målgrupp.

5.1 Skapa tillgänglighet till samlingarna

5.1.1 Utställningar

Under 2021 har besökare kunnat ta del av sammanlagt 23 basutställningar på myndighetens sex museer. På Livrustkammaren har *vagnhallen* åter öppnat efter att ha kompletterats med en ny del om en kunglig kröning från 1700-talet och en nygjord film som sätter in vagnarna i en ny kontext. På Historiska museet har den nya basutställningen *Vikingarnas värld* invigts. Det är en närmare tusen kvadratmeter stor utställning som innehåller 2 500 föremål, pröva på-stationer, VR, interaktiva stationer på teman som kosmologi, skeppsbygge

och runristning samt fördjupande texter och bilder. Under året har museet även påbörjat en uppdatering av basutställningen *Sveriges historia* och underhållsarbete i flera av de andra utställningarna.

Utöver basutställningarna har tio tillfälliga utställningar visats under året; *Hyperinflation – ofrivilliga miljonärer och värdelösa pengar* på Ekonomiska museet, *Bögar. Mötesplatser i en förbjuden tid* på Hallwylska museet, *Drömmarnas park – Barockens längtan efter prakt, lust och nöje* på Skoklosters slott samt *Manga Royals – Kunglig historia i mangastil* och *Mästarprovet – En rustning blir till* på Livrustkammaren. Vid sidan av dessa har även några mindre produktioner visats. På Historiska museet kunde man ta del av textilutställningarna *Spår av medeltida liv* och *Guldskinnsbroderier – rekonstruktioner och nya tolkningar* och på Hallwylska museet visades *Det blommar igen* och *Hantverket*. På Tumba bruksmuseum ställdes ett antal nya teckningar av bruksmiljön ut. Flera av dessa utställningar genomfördes i nära samarbete med externa aktörer.

Utställningen *Speaking Memories – Förintelsens sista vittnen*, som visades på Historiska museet under 2019, har under året fortsatt sin turné och visats på Malmö museer och Västerbottens museum.

TABELL 15

Antal utställningar som har visats på museerna 2021–2016.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Basutställningar	23	21	22	26	31	31
Tillfälliga utställningar	10	5	14	10	13	12
Vandringsutställningar	1	1	1	3	4	2

I denna redovisning avses med begreppet basutställning utställningar på det egna museet avsedda att visas för publik under en längre period (mer än 1,5 år). Hallwylska museet och Skoklosters slott ingår bland dessa eftersom de är utställningar i sig med större delen av samlingarna i miljöerna. Begreppet tillfällig utställning avses utställningar på det egna museet avsedda att visas för publik under en kortare period (max 1,5 år). Med begreppet vandringsutställning avses utställningar i huvudsak avsedda att turnera på andra museer än de egna.

5.1.2 Digital tillgänglighet till samlingarna

Allt eftersom samlingarna digitalt registreras i samlingsförvaltningssystemet blir de även tillgängliga via det nya publika sökgränssnittet *Sök i samlingarna* som lanserades 2021. På sikt kommer detta att ersätta de två äldre söktjänsterna som är kopplade till de tidigare samlingsdatabaserna som fortfarande finns publikt tillgängliga för Historiska museet, Livrustkammaren, Hallwylska museet och Skoklosters slott.

Sök i samlingarna innebär att närmare 1,3 miljoner föremålsposter och drygt 0,5 miljoner bild- och mediaposter är sökbara och har fått egna sidor på webben. Alla objekt förses med ”persistenta identifierare” (UUID), en typ av globalt unikt nummer för att säkra den långsiktiga förvaltningen. För två av myndighetens museer, Ekonomiska museet och Tumba bruksmuseum, innebär den nya sökfunktionen att de för första gången har digitalt tillgängliga samlingar på webben.

I samlingsförvaltningssystemet dokumenteras uppgifter om respektive föremåls utseende och status tillsammans historik, placering och fotografi. Under året har ett större arbete pågått med att kvalitetssäkra data genom att länka begrepp, termer, platser och personer till externa auktoriteter, Linked Open Data (LOD). Det ökar kvalitén på informationen och möjliggör att samlingarna lättare kan ses i ett större sammanhang – som en hoplänkad del av kulturarvsinformation från hela världen.

Det är även viktigt att den data myndigheten tillgängliggör uppfyller de så kallade FAIR-principerna (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable), något som all offentligt finansierade forskningsdata ska följa enligt *Nationell färdplan för det europeiska forskningsområdet 2019–2020*. Detta arbete stärker SHM:s roll som förvaltare av stora mängder forskningsdata kring myndighetens samlingar och öppnar för att forskning kan bedrivas lättare och i större skala. En del i detta arbete sker inom FoU-projektet *Användbara auktoriteter för datadriven samlingsforskning*, som genomförs tillsammans med Nationalmuseum och Wikimedia Sverige.

TABELL 16

Digital publicering av samlingarna. Informationen har inte insamlats konsekvent före 2020 varför endast ett jämförelseår redovisas.

	2021	2020
SHM:s Sök i samlingarna, sökbara bild- och föremålsposter*	1 846 112	-
Sök i samlingarna, antal sidvisningar	36 318	-
Google Arts & Culture, bilder	1 053	901
Google Arts & Culture, digitala produktioner	27	23
Sketchfab, 3D-modeller	172	166
Sketchfab, antal visningar	515 502	440 000

*Antalet poster i Sök i samlingarna är högre än digitaliserade föremålsposter i det digitala samlingsförvaltningssystemet. Detta beror på att i det publika gränssnittet även finns poster som registrerats i fält men gallrats och som aldrig har införlivats i myndighetens samlingar.

I arbetet med att synliggöra samlingarna och svara mot uppdraget att nå hela landet är digital förmedling och tillgängliggörande viktiga delar. Utöver *Sök i samlingarna* publiceras information om SHM:s föremål och miljöer, samt filmer om museernas verksamhet på många olika externa plattformar som bland annat Google Arts & Culture, Sketchfab, Youtube med flera. Informationen länkas ofta till respektive museums webbplats och olika sociala medier för att nå en så stor spridning som möjligt.

I digitaliseringsarbetet produceras kontinuerligt 3D-modeller av ett urval av föremål, museimiljöer och arkeologiska anläggningar, vilka publiceras

under öppna licenser på Sketchfab. Modellerna används på olika sätt såväl av myndigheten som av andra. Till exempel har en internationell spelutvecklare under 2021 återanvänt Hallwylska museets interiörer till VR-spelet *Puzzling Places*. Bilder och fördjupningar av olika föremål eller föremålsgrupper ur myndighetens samlingar finns också att ta del av på *Google Arts & Culture*.

För att göra materialet mer angeläget och användbart har arbetet med att öka antalet föremålsfoton fortsatt. Till exempel pågår digitaliseringen av myndighetens olika analoga bildsamlingar med hjälp av Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna. Den aktuella samlingen för digitalisering består av cirka tio tusen diapositiv föreställande föremål, interiörer och evenemang. Bilder av samlingarna tas även i samband med accession av föremål och i samband med utlån, utställningar med mera.

5.1.3 Utlån och depositioner

Myndighetens samlingar utgör en viktig resurs för nationella och internationella institutioner. Bland låntagarna finns många regionala museer, Svenska kyrkans församlingar och andra religiösa samfund som är verksamma i Sverige, samt universitet och högskolor. De internationella låntagarna är framför allt museer.

Under 2021 har flera nya utlån bidragit till att göra samlingarna synliga i hela landet. Som exempel har Norrköpings museum lånat husgeråd, föremål från lek och spel samt gravfynd, som belyser liv och död i Norrköping under 1600- och 1700-talet, till den nya basutställning *Den utvalda staden*. Till Lödöse museums nya basutställning *Livet i det medeltida Lödöse* har föremål som visar på stadens prominenta position under medeltid lånats ut: importkeramik från den internationella handeln som utgick från stadens hamn, en brakteatmatris som belyser att mynt slogs i staden samt en madonnaskulptur som vittnar om stadens kyrkor och kloster. Till utställningen *Madonnor och vanligt folk* på Eksjö museum, som visar träskulptur från medeltid till nutid, visades två medeltida madonnor från SHM:s samlingar. Myndigheten har även lånat ut ett större antal föremål ur ett samiskt depåfynd från Gråträsk till Piteå museum, vilket tillgänglig-

gjort detta regionalt viktiga kulturarv närmare den plats det har påträffats.

Bland de nordiska utlånen kan nämnas ett stort antal vikingatida föremål till utställningen *RUS – Vikings in the East* vid Moesgaard Museum i Århus. Föremålsurvalet omfattar vikingatida föremål påträffade i Sverige men också ett unikt gravfältsmaterial från gravfältet Bersov Gorodok, Sibirien. Till utställningen *Knights* på Museicentrum Vapriikki i Tammerfors har flera kulturhistoriskt värdefulla rustningsdelar lånats ut. Genom denna samverkan förstärktes det nordiska perspektivet och den gemensamma finsk-svenska historien i utställningen.

Internationella institutioner som Centre de cultura contemporània de Barcelona har under 2021 lånat en matris från Björnhovda på Öland till utställningen *The Mask never lies*. Föremålet användes för att framställa tunna bleck som smyckade praktfulla hjälmar. Ett annat utlån är till Malbork slottsmuseum i Polen och utställningen *Regnum defendense et alis teغو stricto. Marienburg in Royal Prussia*. I lånet ingick föremål från såväl Livrustkammarens, Skokloster slotts som Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettets samlingar. Konstnären Giuseppe Arcimboldos verk Bibliotekarien från Skoklosters slotts samlingar har lånats ut till Centre Pompidou-Metz och utställningen *Arcimboldo Face to Face*.

TABELL 17

Antal nationella och internationella utlån från samlingarna. Endast unika institutioner ingår. Under 2021 har flera lån till samma utställning slagits ihop varför antalet minskat.

	2021	2020	2019	2018
Nationella ärenden	255	307	316	326
Internationella ärenden	28	32	27	33
Utlånade föremålsposter nationellt	*	40 607	42 358	43 007
Utlånade föremålsposter internationellt	*	2 400	1 680	1 697
Antal lånande nationella institutioner	130	126	172	170
Antal lånande internationella institutioner	20	17	27	33

*Uppgiften kan inte redovisas då ett kvalitetssäkringsarbete pågår med att överföra analoga uppgifter till det nya digitala samlingsförvaltningssystemet.

Antalet utlånsärenden har minskat från föregående år. Det beror dels på en naturlig fluktuation mellan olika år, dels på att flera ärenden inte har genomförts på grund av pandemin men även att SHM vid förlängning av utlån systematiskt slagit samman lån till samma utställning för att effektivisera såväl myndighetens som låntagarens handläggning.

På grund av pandemin har arbetet med att besiktiga utlånade föremål varit eftersatt. Till följd av lättnader i reserestriktioner under hösten har ett större antal besiktningar kunnat genomföras. Utmaningarna som pandemin har inneburit har lett till att nya arbetsformer för olika uppgifter prövats. Dels har försöken med digitala besiktningar fortsatt, dels försök med att genomföra låntransport med hjälp av en virtuell kurir.

Som en annan del i arbetet med att utveckla samlingsförvaltningen genomförs en översyn av olika arbetsprocesser, däribland för utlånen. Under året har ett större kvalitetssäkringsarbete pågått med att föra över analog information till det digitala samlingsförvaltningssystemet. Samtliga ärenden är inlagda men information om utlånade föremål är ännu inte fullständigt uppdaterad. Av den anledningen utgår uppgiften för 2021 i tabell 17.

För att uppnå god kvalitet ska minst 20 000 föremål finnas tillgängliga på andra museer både nationellt och internationellt.

Myndigheten har i uppdrag att vara verksam och synlig i hela landet och bedriva internationellt samarbete. Under 2021 har myndighetens samlingar använts i såväl nationella som internationella sammanhang. I de ärenden där antalet utlånade föremålsposter har registrerats, är summan drygt 33 000 föremål. Det innebär att god kvalitet har uppnåtts.

5.1.4 Besök i samlingarna

På grund av pandemin har möjligheterna till fysiska besök i myndighetens samlingar varit begränsade under delar av året och föregåtts av riskanalyser. I jämförelse med föregående år har besöken ökat med 43 procent. Det är nationella besök som har ökat medan internationella ligger på

samma låga nivå som 2020. Skillnaden mot före pandemin är betydande.

De flesta som besöker samlingarna är forskare eller studenter, men även antikvariskt verksamma, media och privatpersoner besöker myndigheten. Bland annat representanter från Riksbanken som studerade beredskapssedlar och medarbetare från Nationalmuseet i Köpenhamn som fick se ett ante-mensale³ på Historiska museet inför en publikation om gyllene altare.

TABELL 18

Antal besök i samlingarna. Ett besök kan bestå av en eller flera personer.

	2021	2020	2019	2018
Samtliga besök	134	94	203	258
Nationella besök	125	86	147	197
Internationella besök	9	8	56	61
Besök av studenter och forskare	101	78	138	186
Övriga besök	32	16	65	72

5.2 Genomföra pedagogisk verksamhet

5.2.1 Visningar och program för vuxna

Den pedagogiska verksamheten för vuxna utgörs av visningar och program med målet att ge olika perspektiv på historien utifrån museernas särart. Även i år har pandemin påverkat utbudet, många aktiviteter har fått ställas in eller omarbetas till digitalt format. Där det har varit möjligt har även utomhusaktiviteter arrangerats.

Vårens programverksamhet genomfördes huvudsakligen digitalt då museerna var stängda fram till mitten av april. Under sommaren, när restriktionerna i samhället successivt lättade, kompletterades det digitala utbudet med erbjudanden anpassade till gällande allmänna råd och rekommendationer på museerna. Under senhösten men framför allt inför julhelgerna fick det publika erbjudandet på plats åter begränsas när smittspridningen på nytt tog fart.

³.Altarförstycke

En mångfald aktiviteter har arrangerats på museerna, visningar, föredrag, konserter och teater men även digitala live-aktiviteter och i förväg filmade. Till exempel har samarbetet med Utbildningsradions program *UR Samtiden* fortsatt. Föreläsningar om spännande föremål ur samlingarna, om numismatik och ekonomisk historia samt om Tumba bruks historia, sedelpapper och de första sedlarna har filmats och publicerats på Utbildningsradions webbplats.

Arbetet med poddar har fortgått. Sju nya avsnitt har publicerats i den Hallwylska podden, med teman kring sekelskiftet 1900, om idrott och hälsa, sommarnöjen, dricka brunn med mera.

Under 2021 har 3 276 visningar och program genomförts för en vuxen publik på museerna. Totalt har antalet aktiviteter ökat med 28 procent, antalet deltagare med lika mycket. Ökningen beror till största delen på att Skoklosters slott erbjud många fler visningar än normalt men med färre deltagare i grupperna. Minskningen av antal aktiviteter mot 2019 års resultat blir därmed 31 procent, men slår igenom hårdare för antal deltagare som minskat med 69 procent.

Under året erbjöds även 167 digitala live-visningar eller -program samt 24 förinspelade visningar för totalt 3 585 deltagare. Till detta har ett antal korta och längre filmade digitala produktioner publicerats öppet på olika plattformar som till exempel Youtube och UR Play, som kompletterar redan befintligt digitalt utbud.

För mer detaljerad redovisning av verksamheten per museum se *avsnitt 5.3 Besöksutveckling*.

TABELL 19

Antal genomförda aktiviteter inom den pedagogiska verksamheten för vuxna på museerna.

	2021	2020	2019	2018
Fysiska aktiviteter	3 276	2 563	4 764	4 255
Antal deltagare	26 275	20 513	84 576	79 016
Digitala aktiviteter*	191	-	-	-
Antal deltagare	3 585	-	-	-

*Avser digitala live-aktiviteter eller förinspelade visningar eller program som endast sänds vid begränsade tillfällen.

5.2.2 Familjeverksamhet

Barn och unga är en prioriterad målgrupp inom myndigheten. Ett kontinuerligt utvecklingsarbete pågår för att erbjuda ett attraktivt utbud för familjer och olika åldersgrupper upp till 19 år. Även för denna verksamhet har pandemin påverkat utbudet under olika delar av året. Under första halvåret låg fokus på ett digitalt erbjudande där museerna bland annat har producerat kortfilmer och genomfört live-visningar i sociala medier. Särskilt framgångsrik blev Livrustkammarens 18 live-visningar på Facebook som ledde till över 51 000 interaktioner. Under sommaren och hösten startade museerna familjeverksamheten på plats igen, först med besök och aktiviteter på egen hand, sedan successivt med gruppaktiviteter med särskilda satsningar på loven. Undantaget blev jullovet då begränsningar åter infördes för verksamheten på grund av ökad smittspridning.

Av erbjudandena på museerna kan nämnas att Ekonomiska museet har tagit fram ett barnspår, *Sedeljakten – Utforska pengarnas spännande värld*, till utställningen *Hyperinflation*. På Historiska museet lanserades museets program för unga till den nya utställningen *Vikingarnas värld*. Även *Äventyrsryggsäcken* introducerades, som ger besökare möjlighet att upptäcka museet på egen hand. På Livrustkammaren har *Riddarklubben* utvecklats och nya aktiviteter erbjudits som *Kom in i en 1700-tals-toilette* och en teckningsverkstad med många-tema, kopplad till utställningen *Manga Royals*. Familjer fick genom *Barn* på slottet möjlighet att utomhus via olika pedagogiska aktiviteter lära sig mer om Skoklosters slott och dess kulturhistoria. På Tumba bruksmuseum har parken medgivit en programverksamhet som kunnat växla mellan utom- och inomhusaktiviteter beroende vad pandemirestriktionerna medgivit.

Under 2021 har 779 visningar och program genomförts inom familjeverksamheten, vilket är en minskning med 23 procent jämfört med 2020 och med 67 procent jämfört med 2019. Även antalet deltagare har minskat, med 40 respektive 84 procent. Till de fysiska programaktiviteterna på museerna har 19 digitala live-visningar genomförts, med drygt 1 900 deltagare. Utöver dessa har ytterligare

aktiviteter publicerats på sociala medier, till exempel den ovan nämnda satsningen på Livrustkammarens Facebook-sida.

För mer detaljerad redovisning av verksamheten per museum se avsnitt 5.3 Besöksutveckling.

TABELL 20

Antal genomförda aktiviteter inom den pedagogiska verksamheten för barn och unga på museerna.

	2021	2020	2019	2018
Fysiska aktiviteter	779	1 010	2 344	2 253
Antal deltagare	7 550	12 660	47 734	32 761
Digitala aktiviteter*	19	-	-	-
Antal deltagare	1 938	-	-	-

*Avser digitala live-aktiviteter eller förinspelade visningar eller program som endast sänds vid begränsade tillfällen.

5.2.3 Skolverksamhet

I arbetet med att nå barn och unga oavsett socioekonomisk bakgrund eller geografisk hemvist är skolverksamheten viktig. Myndighetens museer har erbjudit skolor visningar och program med många olika ämnen och teman. För myndigheten har det varit viktigt att upprätthålla skolverksamheten även när museerna varit stängda på grund av pandemin eller då restriktionerna inte medgivit besök i grupp. Det digitala utbudet har därför fortsatt att utvecklas under året och nya erbjudanden introducerats.

Museerna har kommit olika långt i de digitala erbjudandena, där särskilt Ekonomiska museet, Tumba bruksmuseum och Historiska museet utmärker sig i antal genomförda skolvisningar 2021. Såväl Ekonomiska museet som Tumba bruksmuseum har genom samarbeten med Swedbank respektive Riksbanken och Botkyrka kommun, kunnat erbjuda ett urval av visningarna kostnadsfritt. Möjligheten att erbjuda digitala live-visningar varierar och beror delvis på vilken uppkoppling som finns tillgänglig. För att kompensera för detta på till exempel Skoklosters slott och på Hallwylska museet har de mest efterfrågade visningarna filmats och erbjuds med en museipedagog tillgänglig parallellt för att besvara frågor och föra en diskussion med klassen.

Under året har även lärarhandledningar producerats och uppdaterats, samt lektioner tagits fram för den digitala skolplattformen *sverigeshistoria.se*. Denna undervisningsresurs, som drivs och förvaltas av SHM, är ett samarbete med Riksantikvarieämbetets arkiv och 34 olika museer över hela landet. Under året har 17 nya institutioner tillkommit och nytt undervisningsmaterial kontinuerligt publicerats såväl av SHM som av övriga deltagande institutioner. 2021 fanns 62 lektioner tillgängliga, varav 22 tillkommit under året. Plattformen, som är riktad mot årskurserna 4–9, har syftet att skapa lättillgängligt och användbart material för klassrummet med tydlig koppling till skolans läroplan. Träffar med lärare och lärarstudenter har genomförts för utvärdering och för att fånga önskvärd utveckling av plattformen.

Under 2021 har 492 skolgrupper fysiskt besökt myndighetens museer, vilket är en ökning med 67 procent jämfört med 2020 men en minskning med 76 procent jämfört med före pandemin. Antalet deltagare har ökat med 75 procent men minskat med i princip lika mycket jämfört med 2019. Till skolgrupperna på museerna genomfördes under året digitala skolvisningar för 299 skolgrupper med närmare 6 900 deltagare.

För mer detaljerad redovisning av verksamheten per museum se avsnitt 5.3 Besöksutveckling.

TABELL 21

Antal skolgrupper på museerna.

	2021	2020	2019	2018
Bokade skolgrupper	320	176	1 157	1 254
Antal deltagare	7 171	3 723	26 094	24 985
Obokade skolgrupper	172	118	870	719
Antal deltagare	3 088	2 145	16 736	15 904
Skolgrupper totalt	492	294	2 027	1 973
Deltagare totalt	10 259	5 868	42 830	40 889
Digitala skolgrupper*	299	-	-	-
Antal deltagare	6 883	-	-	-

*Flera skolgrupper kan samtidigt ta del av samma digitala program.

5.2.4 Annan kunskapsförmedling

Myndigheten bedriver en bred kunskapsförmedling även utanför museerna. Inom den arkeologiska uppdragsverksamheten ingår kunskapsförmedling som en del i arbetet vid såväl undersökningarna som rapporteringen av uppdrag.

Under året har myndighetens medarbetare besvarat en stor mängd frågor från forskare, media och allmänhet från hela världen om utställningar, programpunkter och föremål samt medverkat i olika utbildningar med studiebesök, undervisning och handledning. Myndighetens medarbetare föreläser till exempel återkommande på programmet för museer och kulturarv vid Stockholms universitet. Under året både om digitalisering och om drama som pedagogisk metod. Samarbete har även skett med Institutionen för data- och systemvetenskap vid Stockholms universitet, där elever vid programmet i interaktionsdesign fått möjlighet att arbeta med myndighetens samlingar och utställningar. SHM tar också regelbundet emot praktikanter från olika universitetsutbildningar, som konservatorutbildningen, Musei- och kulturarvsvetenskap – Mastersprogram i ABM, Föremålsantikvarieprogrammet samt programmet museer och kulturarv.

Medarbetarna är efterfrågade föreläsare även i andra sammanhang. Exempel är *Hur roade man sig kungligt* och *Ett kungligt bröllop med förhinder*, båda med Vasamuseet, *Ryttarporträtt och ridkonst* för Senioruniversitetet i Stockholm samt filmade föreläsningar på *UR Samtiden* om föremål i samlingarna och fenomen inom ekonomi eller om mynt från olika tider i historien samt sedlar, brukshistoria och handpapperstillverkning. Flera medarbetare har också hållit föredrag om sociala medier för andra myndigheter, som Utrikesdepartementet, Statens fastighetsverk, Statistiska centralbyrån och Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Myndigheten har varit representerad och föredrags hållare vid ett antal seminarier och konferenser. Som exempel kan nämnas de av Riksantikvarieämbetet arrangerade digitala konferenserna *Samlingsforum* och *Heritage Science Sweden Forum*, samt *The 19th ICOM-CC Virtual Triennial Conference* i Beijing, NKF XXII Congress i Stockholm,

Association of Dress historians Conferences i Turin och *Linen damask in its historical context* på Abegg-Stiftung i Riggisberg.

Därutöver har medverkan skett i olika TV-program, poddar och radioprogram samt medarbetare varit delaktiga i publiceringen av olika artiklar och publikationer, bland annat inom samarbetsprojektet *Bellum et artes* – en internationell publikation om konsten och trettioåriga kriget.

Kiänning gjord av värdelösa sedlar i utställningen *Hyperinflation – ofrivilliga miljonärer och värdelösa pengar*. Foto: Jens Mohr

5.3 Besöksutveckling

5.3.1 Ekonomiska museet – Kungliga Myntkabinettet

Ekonomiska museet är Sveriges ekonomiska museum. Samlingsområdet omfattar mynt och andra betalningsmedel samt medaljer och andra föremål kopplade till numismatik eller finanshistoria.

Efter att ha varit stängt för flytt sedan mitten av 2017 öppnade Ekonomiska museet i nya lokaler med den tillfälliga utställningen *Hyperinflation – ofrivilliga miljonärer och värdelösa pengar*. Utställningen handlar om hur ekonomiska kriser med skenande inflation påverkar vardagen och om centralbankens roll och vikten av förtroende för valutan. Även en digital fördjupning på temat, *Involuntary millionaires – A short story about hyperinflation*, har producerats och publicerats på Google Arts & Culture. Ett intensivt arbete pågår med att utveckla verksamheten och anpassa lokalerna inför produktionen av den nya basutställningen som ska vara på plats i slutet av 2023.

Museet har tillsammans med experter på fenomen inom ekonomi och ekonomisk historia erbjudit en kunskapsintensiv, främst digital programverksamhet. Totalt elva föredrag har hållits inom museets årliga föredragsserie. Sju av dessa spelades in tillsammans med Utbildningsradions program *UR Samtiden* och finns att ta del av på UR Play. Ytterligare två filmades och finns tillgängliga på museets webbplats eller Youtube-kanal. Föreläsningssämnena spänner från hållbarhet, Riksbankens arbete och gruvsamhället Boliden, till att myndighetens experter berättar om mynt och skatter i samlingarna från olika tider i historien. Under året publicerades även en filmserie om människors ekonomi, sparbanksidén och samhällets utveckling sedan 1820, samt webinarier om den svenska bostadsmarknaden och hur man lär sina tonåringar grunderna i privatekonomi.

Inom familjeverksamheten har museet än så länge endast aktiviteter att genomföra på egen hand. Ett barnspår, *Sedeljakten – Utforska pengarnas spännande värld*, lanserades till utställningen *Hyperinflation* där man kan undersöka olika föremål och berättelser. För familjer och skolor finns även

det digitala webbaserade spelet *Pengalabbet* som utarbetats tillsammans med Finansinspektionen. Kopplat till spelet finns *Koll på kronorna*, ett nytt digitalt visningsmaterial för årskurserna 4–6. Ett annat nyproducerat digitalt material är lektionen *Kopparmynt överallt – Varför var de svenska mynten så tunga på 1600-talet?* för skolplattformen *sverigeshistoria.se*. De digitala skolprogrammen som museet har erbjudit har varit populära. Totalt har 140 grupper tagit del av dessa, vilket är närmare 47 procent av myndighetens samtliga digitala skolgrupper. Majoritet av dessa utgörs av de kostnadsfria visningarna som har kunnat erbjudas med hjälp av samarbetet med Swedbank.

Under hösten kunde de digitala skolprogrammen kompletteras med visningar på museet. Dessa var knutna till utställningen och genomfördes dels i museets regi, dels i samverkan med museets huvudsponsor Swedbank. Materialet riktar sig till årskurserna 8–9 samt gymnasiet och är alltid neutrala, logotyper och reklam förekommer inte.

Besöksutvecklingen är svår att sätta i relation till tidigare år då museet har återstartat i andra lokaler och inte än har en fullständig verksamhet i gång. Sedan återöppnandet delar museet entré med Historiska museet varför anläggningsbesök inte kan särredovisas för de båda museerna. Av samtliga verksamhetsbesök är 29 procent av besökarna under 19 år, vilket är den högsta andelen på många år. Av de som besökte utställningen *Hyperinflation* kom 65 procent från Sverige, varav 35 procent från Stockholm.

Antalet webbesök och unika besökare visar en kraftig nedgång med mer än 70 procent i jämförelse med 2020 och än högre i jämförelse med 2019. Detta har sannolikt delvis sin förklaring i att museet lanserade en ny webbplats hösten 2020. En ny plattform påverkar befintlig indexering på Google Analytics, vilket medför att besöken tillfälligt sjunker. En annan bidragande orsak är att det tidigare välbesökta kunskapsmaterial som fanns på den tidigare webbplatsen ännu inte har publicerats på den nya. Av webbesöken kommer 50 procent från Stockholms län, 38 procent från övriga delar av landet och 12 procent från andra delar av världen. Antal följare i sociala medier fortsätter öka, särskilt på Instagram där antalet följare har mer än fördubblats. Denna ökning beror på satsningen att lyfta museets erbjudanden där för att bredda målgruppen.

Ekonomiska museet har tillsammans med Dalén-museet tilldelats Näringslivshistoriska priset 2021. Museerna får det för sitt framgångsrika folkbildande om företagandets och ekonomins roll i samhällets utveckling. Priset delas ut av Centrum för Näringslivshistoria.

För att uppnå god kvalitet ska besöksundersökningarna visa att minst 90 procent är nöjda eller mycket nöjda besökare.

Mätningen av besökarnas upplevelse som helhet kommer att mätas när museets basutställning öppnar och museet har ett mer permanent erbjudande.

TABELL 22

Besöksstatistik för Ekonomiska museet 2021–2015.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Verksamhetsbesök	26 666	0	0	0	37 229	62 705	47 392
Anläggningsbesök	*109 041	0	0	0	46 716	74 552	-
Besökare under 19 år	7 733	0	0	0	5 236	10 457	8 944
Fördelning män/kvinnor	53/46	0	0	0	46/53	49/50	-
Nöjdhet	-	0	0	0	94%	90%	-
Besök på webbplatsen (sessioner)	29 847	108 653	141 437	155 376	167 133	149 188	142 973
Unika besökare på webben (användare)	21 255	87 811	115 249	126 048	133 860	118 516	114 087
Följare i sociala medier	4 132	3 711	3 145	3 070	2 935	2 691	2 143

*Ekonomiska museet och Historiska museet delar entré varför utfallet omfattar båda museernas anläggningsbesök.

Hallwylska museets stadsvandring med tema *Bekantskap sökes...* berättar om anonyma kontaktytor i en tid då samkönade relationer var olagliga. Foto: Jens Mohr

5.3.2 Hallwylska museet

Hallwylska museets är ett miljömuseum inrymt i en av de mest påkostade svenska privatbostäderna från sekelskiftet 1900 i Stockholm. Byggnaden, tillsammans med inventarierna, testamenterades till staten av paret von Hallwyl 1920 för att visas i orubbat skick.

Hallwylska museet har fortsatt att sätta fokus på epoken kring sekelskiftet 1900, det moderna livet och dess olika uttryck som präglade tiden då familjen von Hallwyl levde. Den tillfälliga utställningen *Bögar, mötesplatser i en förbjuden tid* belyser homosexuella mäns möjligheter att träffas och få kontakt med likasinnade i Stockholm vid sekelskiftet fram till 1944, då homosexuella handlingar avkriminaliserades i Sverige. Utställningen har sin utgångspunkt i de så kallade klotterteckningar som finns i museets arkiv samt paret von Hallwyls barnbarn Rolf de Maré som var öppet homosexuell. Ytterligare två mindre utställningsproduktioner har visats, *Det blommar igen*, om två blomsterstilleben av kvinnliga konstnärer i museets målerisamling, och *Hantverket* som visades i anslutning till

Stockholm Craft Week i samverkan med Stockholms Hantverksförening.

Under året har program- och visningsverksamhet erbjudits, såväl digitalt som på plats. Palats- och dramavisningar samt föredrag på teman kring museets pågående utställningar, om kvinnors villkor och kvinnliga konstnärskap men även hur stadsplaneringen styrte möjligheter till möten och hur berättelser om samkönad åtrå tystats ner i konsthistorien. I samarbetet med *Afrosvenska historieveckan* arrangerades ett samtal om nya manliga identiteter och sexualitet i kolonialismens skugga samt ett författarsamtal om lesbiskas möjligheter att träffas under åren kring sekelskiftet 1900. I samarbete med Stockholms kvinnohistoriska museum producerades en gemensam dialogvisning om kvinnliga politiska pionjärer som banade väg för demokratiseringen kring sekelskiftet 1900. Under året erbjöds stadsvandringen *Bekantskap sökes*, men även en ny i spåren på demokratiseringen av Sverige och kampen för rösträtt för såväl arbetarklass som kvinnor.

Hallwylska podden har publicerat sju nya avsnitt med fördjupningar i bland annat hur det var när bilen kom till Sverige, om sommarbostäderna och om borgarna som byggde sommarnöjen allt längre ut från städerna samt hur det var att ta tjänst som sällskapsdam.

Familjeverksamheten återupptogs under hösten, med barnrum och anpassade visningar på helgerna samt den dramatiserade visningen *Husan Anna på vift i framtiden*. Skolor erbjöds digitala visningar och aktiviteter som *Ring Dåtiden!* och *Morgon-gymnastik med Fröken Westman*. För att säkerställa kvalitén på de digitala skolvisningarna har museet filmat de som efterfrågas mest. Visningarna kompletteras med en museipedagog som finns parallellt tillgänglig för frågor och diskussion med klassen. Under året har en digital lärarkväll arrangerats, lärarhandledningar mot grundskolan och gymnasium nyproducerats och uppdaterats, samt lektioner producerats för den digitala skolplattformen sverigeshistoria.se.

Besöksutvecklingen visar att anläggningsbesöken minskat med nio procent jämfört med 2020. Det beror på pandemirestriktionerna tidvis begränsat möjligheten att besöka palatsgårdens restaurang under mer normala former. Däremot visar antalet verksamhetsbesök en ökning med 26 procent, vilket kan härledas till det intresse de tillfälliga utställningarna och programverksamheten väckt. Gruppen besökare under 19 år har ökat med nio procent. 2021 kom 87 procent av besökarna från Sverige, varav 60 procent från Stockholms län.

Antalet webbesök och unika besökare visar en kraftig ökning med runt 40 procent i jämförelse med 2020. Även detta bedöms hänga samman med den verksamhet som erbjudits under året. Av webbesöken kommer 70 procent från Stockholms län, 20 procent från övriga delar av landet och tio procent från andra delar av världen. Museets satsning i sociala kanaler som Facebook och Instagram, med bland annat minivisningar och frågesport, har inneburit ökat antal följare på dessa plattformar.

Besöksutvecklingen i jämförelse med 2019 visar däremot att anläggnings- och verksamhetsbesöken har minskat med drygt 27 procent respektive 60 procent. För gruppen besökare under 19 år är utfallet 67 procent lägre än före pandemin. Däremot är andelen besökare i denna grupp, sett till det totala antalet verksamhetsbesök, endast ett par procent lägre än tidigare år. Även antalet webbesök och unika besökare ligger lägre, mellan 21–28 procent medan antalet följare i sociala medier ökat med 38 procent.

För att uppnå god kvalitet ska besöksundersökningarna visa att minst 90 procent är nöjda eller mycket nöjda besökare.

Under 2021 var andelen nöjda eller mycket nöjda 99 procent, vilket innebär att god kvalitet har uppnåtts. Resultatet baseras på betydligt färre publikundersökningar jämfört med tidigare år. Detta på grund av färre besökare och mångas ovilja att stanna och svara på enkäten då det upplevdes strida mot rekommendationen att hålla avstånd på grund av pandemin.

TABELL 23

Besöksstatistik för Hallwylska museet 2021–2015.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Verksamhetsbesök	35 173	27 992	88 613	95 444	106 030	101 462	59 512
Anläggningsbesök	218 640	239 257	301 212	309 434	228 138	254 386	193 637
Besökare under 19 år	3 924	3 602	11 881	12 002	11 358	11 856	8 667
Fördelning män/kvinnor	43/55	41/57	39/61	36/64	37/63	34/65	30/68
Nöjdhet	99%	99%	98%	98%	98%	99%	96%
Besök på webbplatsen (sessioner)	270 300	195 923	340 776	361 197	253 749	257 252	178 641
Unika besökare på webben (användare)	197 700	141 436	273 383	304 265	182 686	185 635	130 402
Följare i sociala medier	30 673	27 924	22 272	19 255	16 205	12 250	9 215

Äventyrsryggsäcken – ett nytt sätt för barn att upptäcka Historiska museet på egen hand. Foto: Jonathan Elbaz

5.3.3 Historiska museet

Historiska museet är inrymt i kvarteret Krubban på Östermalm i Stockholm. Museet innehåller föremål från Sveriges forntid och medeltid samt kyrklig konst från nyare tid.

Historiska museet invigde i juni den närmare 1 000 kvadratmeter stora basutställningen *Vikingarnas värld*. Utställningen, som är tematiskt uppbyggd, innehåller 2 500 föremål, pröva på-stationer, VR, interaktiva stationer samt fördjupande texter och bilder. Samtliga texter och foton är också tillgängliga digitalt och kan nås via webb eller mobil. En omfattande uppdatering pågår av basutställningen *Sveriges historia* där bland annat ett särskilt spår lagts till som följer synen på kvinnlig sexualitet från 1600-talet till i dag, och projektioner tillförts för att lyfta fram delar av historien och föremålen. Underhållsarbete utförs löpande i flera av de andra basutställningarna.

Museet har erbjudit såväl digitala som fysiska besökare en varierad programverksamhet. Föreläsningar som *Påskens historia*, *Namnets historia och Häxor, barnamord, sedlighet och revolution!* *En visning om synen på kvinnors sexualitet genom århundraden* filmades för att på så vis bli tillgängliga för fler på olika digitala plattformar. Även i samarbetet med Utbildningsradions program *UR*

Samtiden har föredrag filmats, där myndighetens experter berättar om företeelser och föremål i samlingarna från olika tider i historien och som sedan publicerats på UR Play.

Under hösten anordnades *språkkaféer* i samarbete med föreningen Internationella Bekantskaper och historiska stadsvandringar genomfördes i kvarteret Krubban med titeln *Från Ladugårdsland till Östermalm*. Andra program som genomfördes fysiskt var sensommarkonsert och julmusik med Sofiakören, samt föredrag som *Likbål, gravfält, Valhall och Hel, Makternas undergång – om Ragnarök och nordisk mytologi* samt *Vem var Kristina Nilsson Gyllenstierna?* Denna kunde även kombineras med teaterföreställningen *Mot tyrannen stå upp!* – om kvinnorna och reformationen sedd genom Kristina Gyllenstiernas ögon, Sten Sture den yngres fru. När utställningen *Vikingarnas värld* öppnade erbjöds förutom programaktiviteter på plats även digitala visningar av utställningen på svenska och engelska varje vecka, samt på svenska vissa onsdagskvällar under hösten.

Med målet att utveckla verksamheten mot barn och unga och nå denna grupp även i andra delar av landet har museet erbjudit många digitala visningar förutom de fysiska när museet åter öppnade. Under sommaren fanns aktiviteter på museets gård och sagostunder för barn. Under hösten öppnade verkstaden och museets program kopplades till den nya utställningen under helgerna. Digitala visningar som *På liv och död under vikingatiden* och *Vikingarna och deras prylar* kompletterade det fysiska utbudet. För de som ville upptäcka museet på egen hand introducerades ett nytt erbjudande – *Äventyrsryggsäcken*, samt anpassade och utvecklade barnspår utifrån olika svårighetsgrader och språkbruk. För att kompensera att fysiska skolbesök inte har varit möjliga under delar av året har fler koncept för digitala skolvisningar tagits fram som komplement till det ordinarie skolprogrammet och lektioner producerats till skolplattformen *sveriges-historia.se* samt en digital lärarkväll arrangerats.

Besöksutvecklingen med antal anläggnings- och verksamhetsbesök visar en positiv utveckling jämfört med 2020. Båda visar drygt 50 procent ökning.

Det bedöms till största delen bero på öppnandet av den nya vikingautställningen som närmare 70 tusen personer besökt under året. Att Historiska sedan 2021 delar entré med Ekonomiska museet och inte kan särredovisa anläggningsbesöken har också påverkat. Vanligtvis har Historiska museet en stor andel utländska besökare men 2021 kom 68 procent av besökarna från Sverige, varav 42 procent från Stockholms län. Hur många av dessa besökare som även besökte Ekonomiska museet går inte att särskilja. Antalet besökare under 19 år mer än fördubblades jämfört med föregående år och utgjorde 31 procent av de totala verksamhetsbesöken, en ökning med tio procent sedan 2020.

Antalet webbesök och unika besökare har ökat kraftigt och mer än fördubblats mot föregående år. Även här bedöms orsaken primärt vara intresset för den nya vikingautställningen. Av webbesöken kommer 48 procent från Stockholms län, 25 procent från övriga delar av landet och 27 procent från andra delar av världen. Historiska museets är sedan länge den mest besökta bland museernas webbplatser, till stor del beroende av det omfattande och uppskattade kunskapsmaterial som finns att ta del

av där. 2021 stod webbesöken på Historiska museet för mer än hälften av samtliga besök på SHM:s museers webbplatser. Även på sociala medier fortsätter den positiva utvecklingen av antalet följare, vilket är särskilt påtagligt på Instagram.

Besöksutvecklingen i jämförelse med 2019 är mindre positivt. Anläggnings- och verksamhetsbesöken är cirka 60 procent lägre och antalet besökare under 19 år har minskat med 52 procent sedan före pandemin. Däremot uppvisar de digitala besöken en ökning, antalet webbesök och unika besökare har ökat med 28 respektive 30 procent och antalet följare på sociala medier visar en tillväxt med 35 procent.

För att uppnå god kvalitet ska besöksundersökningarna visa att minst 90 procent är nöjda eller mycket nöjda besökare.

Under 2021 var andelen nöjda eller mycket nöjda 95 procent, vilket innebär att god kvalitet uppnåtts. Antalet genomförda besöksundersökningar 2021 omfattar lika många som före pandemin.

TABELL 24

Besöksstatistik för Historiska museet 2021–2015.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Verksamhetsbesök	**88 513	58 227	221 105	224 652	145 725	232 721	151 566
Anläggningsbesök	*109 041	70 329	260 125	264 294	165 973	263 942	154 046
Besökare under 19 år	27 085	12 286	55 939	59 083	****45 467	66 205	47 935
Fördelning män/kvinnor	49/51	53/47	47/52	49/50	49/51	53/47	56/44
Nöjdhet	95%	95%	98%	98%	98%	99%	98%
Besök på webbplatsen (sessioner)	784 912	***383 866	614 051	571 717	609 475	541 332	615 446
Unika besökare på webben (användare)	588 918	***292 102	454 182	409 479	438 327	393 876	451 304
Följare i sociala medier	53 399	46 784	39 413	32 139	26 749	19 423	12 588

*Ekonomiska museet och Historiska museet delar entré varför utfallet omfattar båda museernas anläggningsbesök.

**Verksamhetsbesöken omfattar även de för Ekonomiska museet då SHM har gjort antagandet att flertalet av besökarna tar del av båda museernas verksamhet vid ett besök.

***Vid årsskiftet identifierades att webbplatsen perioden 2020-09-01-2020-12-23 var konfigurerad med högre säkerhetsregler vilket delvis hindrat registreringen av sidvisningar. Utfallet av besök och unika besökare gick under denna period ner mycket påtagligt. Utifrån statistiken första halvåret 2020 är det sannolikt att det verkliga utfallet liknar det för 2019.

****Utfallet 2017 är inte jämförbart med 2016–2015 då mätmetoden förändrades på inrådan av Myndigheten för kulturanalys.

Barn på visning i Livrustkammarens återinvigda Vagnhall. Foto: Jens Mohr

5.3.4 Livrustkammaren

Livrustkammaren ligger i Kungliga slottet och innehåller föremål från den svenska kungliga historien från Gustav Vasa till i dag. Rustningar, vapen, ceremoniella dräkter, kungliga kläder för vardag och fest samt kungliga vagnar finns i museets samlingar.

Det fleråriga basutställningsprojektet avslutades 2021 med nyinvigning av vagnhallen. Där har de tidigare utställda kungliga vagnarna kompletterats med en ny del om en kunglig kröning från 1700-talet och en nygjord film som sätter in vagnarna i en ny kontext för att lyfta fram de kungliga kvinnornas betydelse. Under året visades även två tillfälliga utställningar. Dels fortsatte *Mästarprovet – En rustning blir till*, dels öppnade utställningen *Manga Royals – Kunglig historia i mangastil*, som kombinerar dräkter från Livrustkammarens samlingar med nygjorda mangateckningar i jätteformat som föreställer de kungliga personerna när de bär dräkten. Nutid och historia ställs sida vid sida för att locka en ny publik till museet och för att öka den unga publiken.

Utvecklingen av och kombinationen mellan den fysiska och den digitala programverksamheten har stått i fokus under året. Först under hösten

återkom den fysiska programverksamheten med föredrag och visningar i museets lokaler samt bland annat en renässanskväll med Romeo och Julia-kören och det årliga firandet av drottning Kristinas födelsedag i samarbete med Christina-Akademien och Stockholms kvinnohistoriska. Av de digitala aktiviteterna kan nämnas magasinvisningar och föredrag på olika teman samt en broderiutmaning på Facebook tillsammans med Täcklebo broderiakademi, där alla i samband med världsbroderidagen uppmanades att med inspiration från Livrustkammarens samlingar brodera och ladda upp en digital bild av det för att tillsammans skapa en sorts digital utställning.

För barn och unga erbjöds digitala live-visningar under loven och först till hösten återupptogs familjeverksamheten med visningar, rustnings- och dräktprovning samt de nya aktiviteterna teckningsverkstad med manga-tema och *Kom in i en 1700-tals-toilette*. På höstlovet öppnade Livrustkammaren en dag enbart för barn och unga från Riksförbundet för rörelsehindrade barn och ungdomar, där de fick uppleva museet på sina egna villkor. Barnklubben *Riddarklubben* har utvecklats och dess tidning *Riddarposten* ersatts av tidningen *Rex*, med starkare koppling till den kungliga historien och museets samlingar. Efter sommaren

besökte Riddarklubben Alnö medeltidsdagar och teaterpjäsen Vasadottern, om Cecilia Vasa, uppfördes för såväl högstadie- och gymnasieungdomar som under en helg för museets vanliga besökare.

Livrustkammaren har under året erbjudit både digitala visningar för skolor och på plats i museet. Nya skolprogram har tagits fram med starkare koppling till skolans läroplan och med interaktiva inslag i fler visningar. Till den digitala utbildningsresursen *sverigeshistoria.se* har lektioner utarbetats, en digital lärarkväll genomförts och en kort film producerats om museets erbjudande för att få skolor att återvända efter pandemin.

Besöksutvecklingen visar en positiv utveckling där anläggnings- och verksamhetsbesöken har ökat med tre procent i jämförelse med 2020. Under sommaren ledde begränsningen av antalet besökare i lokalerna till att museet periodvis var fullt och kö till entrén kunde förekomma. Vanligtvis har Livrustkammaren en stor andel utländska besökare men 2021 kom 89 procent av besökarna från Sverige, varav 31 procent från Stockholms län. Antal besökare under 19 år har ökat med 34 procent och utgjorde 19 procent av de totala verksamhetsbesöken, vilket är en ökning med fyra procent sedan föregående år och den högsta andelen på flera år.

Antalet webbesök och unika besökare har minskat med drygt 40 procent i jämförelse med föregående år. Detta har sannolikt åtminstone delvis sin

förklaring i att museet lanserat en ny webbplats vilket gör att befintlig indexering på Google Analytics påverkas och besöken tillfälligt sjunker. Av webbesöken kommer 49 procent från Stockholms län, 42 procent från övriga delar av landet och nio procent från andra delar av världen. På sociala medier har antalet följare ökat med 20 procent jämfört med 2020. Ökningen är särskilt stor på Instagram, som ökade med 34 procent eller drygt 21 000 följare. Den starka tillväxten är ett resultat av museets mångåriga och medvetna satsning på sociala medier samt betalda kampanjer mot olika målgrupper i hela landet. Livrustkammaren har cirka 60 procent av myndighetens museers totala antal följare på sociala medier.

Besöksutvecklingen i jämförelse med 2019 visar att anläggnings- och verksamhetsbesöken minskat med 71 procent och antalet besökare under 19 år med 57 procent sedan före pandemin. Även antalet webbesök och unika besökare har minskat kraftigt och mer än halverats, medan antalet följare på sociala medier visar en kraftig tillväxt med 92 procent.

*För att uppnå **god kvalitet** ska besöksundersökningarna visa att minst 90 procent är nöjda eller mycket nöjda besökare.*

Under 2020 var andelen nöjda eller mycket nöjda 99 procent, vilket innebär att god kvalitet uppnåtts.

TABELL 25

Besöksstatistik för Livrustkammaren 2021–2015.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Verksamhetsbesök	123 681	120 284	425 608	268 061	422 336	454 670	270 269
Anläggningsbesök	123 681	120 284	425 608	268 061	422 336	454 670	270 269
Besökare under 19 år	23 955	*17 897	56 238	34 685	68 033	81 658	49 792
Fördelning män/kvinnor	40/59	46/54	42/58	44/56	42/58	41/58	45/51
Nöjdhet	97%	99%	95%	79%	98%	97%	95%
Besök på webbplatsen (sessioner)	169 845	291 896	351 005	265 222	225 777	234 127	172 720
Unika besökare på webben (användare)	123 516	215 221	292 041	229 889	166 705	177 252	127 421
Följare i sociala medier	158 191	132 184	82 494	54 180	41 958	27 218	12 114

Visning i Skoklosters slott. Foto: Ola Myrin

5.3.5 Skoklosters slott

Skoklosters slott är Sveriges största privatpalats och tillkom under den svenska stormaktstidens mest blomstrande period. Slottet, som är oundervärmt och till stora delar saknar el, håller i normala fall öppet två helger vid sportlov i februari och mars, påskhelgen, under helger i maj och september, vid skollov och inför jul samt under hela juni, juli och augusti. Övrig tid är slottet bemannat men endast öppet för bokade grupper.

Skoklosters slott har under året fortsatt erbjuda besök i slottets basutställning *Skokloster – mellan slagfältet och stjärnhimlen* som presenterar highlights ur museets samlingar och ett persongalleri ur slottets historia. Till sommaren invigdes den tillfälliga utställningen, *Drömmarnas park – Barockens längtan efter prakt, lust och nöje*. Utställningens utgångspunkt var vilka visioner för Skoklosters slotts park- och trädgårdsanläggningar som realiserades och vilka som förblev en dröm. I anslutning till utställningen skapade en florist installationer i parken som var synliga från utställningsrummens fönster.

Besökare har erbjudits traditionella slottvisningar på svenska och engelska, och en visning i utomhusmiljön. Närmare 500 fler visningar har genomförts än föregående år och mer än 1 000 fler än under 2019, det vill säga före pandemin. Satsningen beror

på de begränsningar som funnits för deltagare per visning varför museet valt att erbjuda fler visningar med färre deltagare i grupperna än normalt och mer frekvent än tidigare. Även digitala visningar har genomförts, en livesänd och en filmad, samt två filmade serier som publicerats på sociala medier. En serie berättar om personerna bakom de många porträtt som hänger på slottet och en om medarbetarnas favoritföremål.

Programaktiviteterna för vuxna har till skillnad från visningarna varit kraftigt begränsade. Flera av de årligt återkommande aktiviteterna har tvingats utgå till följd av pandemin, exempelvis påskens installation, nationaldagsfirandet, tornerspelet och balen. Detsamma gällde för julmarknaden men mindre grupper kunde i stället erbjudas att fira *Julstämning på Skoklosters slott* med glögg, intervju, jultallrik och en butik fylld med julklappstips.

På samma sätt som för den vuxna publiken har utbudet för unga minskat på grund av smittrisken. Under året har fokus legat på aktiviteter på egen hand med *Slottssafari* och *Barn på slottet*, som gav familjer möjlighet att träffa en museivärd i utomhusmiljö och med hjälp av olika pedagogiska aktiviteter lära sig mer om slottet och dess kulturhistoria. Barnen kunde gå en tipspromenad, tova ull, vattna blommor och kryddor i fogdens kåltäppa, ägna sig åt papperspyssel och/eller historiska lekar.

I samarbete med olika externa aktörer anordnades under sommaren bland annat ett *Riddarläger* och familjeföreställningen *Pinocchios äventyr*. För de unga har även en digital visning om 1600-talets djur på slottet publicerats på sociala medier.

Skolprogram har erbjudits och de fysiska visningarna har mer än fördubblats från föregående år och är närmare utfallet 2019. Den närbelägna Slottsskolan har besökt slottet och denna gång arbetat på en film. Det är en pandemianpassad fortsättning på ett årligt återkommande arrangemang där eleverna i årskurserna 5–6 lär sig om slottets historia och utifrån denna kunskap gör dramatiserade visningar som de sedan får spela för skolans yngre elever i museets lokaler.

Besöksutvecklingen visar en nedgång av såväl anläggnings- som verksamhetsbesök med tolv respektive tre procent i jämförelse med 2020. Nedgången bedöms bero på att fler sannolikt hade en mer långsiktig planering för hemestern, medan fler stannade hemma 2020 och besökte närliggande besöksmål med god tillgång till utomhusområden. 2021 kom 91 procent av besökarna från Sverige, varav 24 procent från Uppsala län. Antal besökare under 19 år minskade med åtta procent jämfört med föregående år, medan gruppens andel av de totala verksamhetsbesöken i princip låg kvar på samma nivå. Däremot visar antal webbesök och unika besökare en mindre ökning. Av webbesöken kommer 13 procent från Uppsala län, 61 procent från Stockholms län, 14 procent från övriga delar av landet och tolv procent från andra delar av världen. Utfallet av antalet följare på sociala medier fortsätter att stiga.

Besöksutvecklingen i jämförelse med 2019 visar att anläggningsbesöken har minskat med 38 procent och verksamhetsbesöken med 31 procent. För besökare under 19 år är nedgången ungefär en fjärdedel, medan andelen verksamhetsbesök som genomförs av gruppen under 19 år är ett par procent högre än före pandemin.

Även gällande antalet webbesök och unika besökare är utfallet betydligt lägre 2021 jämfört med 2019, 29 procent respektive 35 procent lägre. Utfallet under året speglar väl slottets öppettider och när högsäsongen inträffar, varför den kraftiga nedgången bedöms bero på den förändrade situationen i samhället med tidvis stängt museum och förändrade förutsättningar att genomföra en attraktiv programverksamhet. Ökningen av följare i sociala medier under de senaste två åren har varit störst på Instagram, där man primärt valt att marknadsföra programutbud och publicera det nya digitala materialet med filmade visningar etcetera.

För att uppnå god kvalitet ska besöksundersökningarna visa att minst 90 procent är nöjda eller mycket nöjda besökare.

Under 2021 var andelen nöjda eller mycket nöjda 94 procent vilket innebär att god kvalitet uppnåtts. Resultatet baseras på betydligt färre publikundersökningar i jämförelse med tidigare år. Detta på grund av färre besökare och mångas ovilja att stanna och svara på enkäten då det upplevdes strida mot rekommendationen att hålla avstånd på grund av pandemin.

TABELL 26

Besöksstatistik för Skoklosters slott 2021–2015.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Verksamhetsbesök	30 478	31 275	43 868	42 552	47 548	60 685	28 991
Anläggningsbesök	61 491	69 666	98 930	94 270	86 098	91 169	72 099
Besökare under 19 år	6 414	6 937	8 530	8 397	8 766	6 155	6 180
Fördelning män/kvinnor	32/68	34/64	42/58	44/55	36/64	44/55	46/53
Nöjdhet	94%	97%	97%	96%	95%	95%	92%
Besök på webbplatsen (sessioner)	133 539	132 743	187 469	207 857	174 607	137 808	103 224
Unika besökare på webben (användare)	100 656	98 622	155 471	175 759	121 251	104 198	77 448
Följare i sociala medier	18 047	16 428	14 350	12 701	11 127	8 346	5 465

Besökare i utställningen *Sedlarnas historia* i Oxhuset på Tumba bruksmuseum. Foto: Jens Mohr

5.3.6 Tumba bruksmuseum

Tumba bruksmuseum i Botkyrka kommun, är ett arbetslivsmuseum som fokuserar på pappers- och sedeltillverkning samt livet och människorna vid Tumba pappersbruk.

På Tumba bruksmuseum erbjuder basutställningarna berättelser om Riksbankens historia, livet och arbetet på sedelpappersbruket, samt om pappers-tillverkningens processer och hantverk. I dessa utställningar ingår även brukets trädgårdar samt den gamla brandstationen Spruthuset. Under året visades även en mindre tillfällig utställning med teckningar av bruksmiljön i samarbete med föreningen Urban Sketchers Stockholm.

Besökarna har dagligen under hösten erbjudits visning av handpapperstillverkningen och möjlighet att själva prova på att tillverka ett ark. Under seniorveckan i Botkyrka anordnades bland annat en workshop i papperstillverkning och under sommaren arrangerades en spelmansstämma i samarbete med Slagsta Gille. De digitala specialvisningarna på varierande tema har fortsatt under året och kompletterades med de digitala föreläsningarna *Formar, papper, vattenmärken* samt *Papperets väg*

till Sverige samt den digitala kursen *Gör ditt eget papper*.

På plats har familjer kunnat pyssla och tillverka eget papper under programaktiviteten *Söndagar i pappersverkstan* och föräldrar göra avtryck i papper av sina bebisars händer. Under skolloven har museet varvat pedagogledda verkstadsaktiviteter, som papperstillverkning och pyssel, med interaktiva utomhusaktiviteter i parken på bruket. En sådan var *Jakten på förfalskarligan* som visar hur du ser att en sedel är äkta/falsk och *Mysteriet med den borttappade nyckeln*, där augmented reality-teknik blandades med fysiska moment. Andra aktiviteter var *Spökar det på Tumba bruk?*, att tillverka spöken av lump i verkstan samt julvisningen *Förvaltare Fiebelkorns jul*. Under sommarlovet fanns en kähästbana tillgänglig på gräsmattan vid museet och ett dagkollo arrangerades i samarbete med Botkyrkabyggen med temat *Bild och form* för barn i åldern 10–15 år.

Skolor har parallellt erbjudits digitala skolprogram med program fysiskt i museet. Skolprogram erbjuds för barn i förskola, grundskola och gymnasiet samt för vuxenutbildningar. Genom

ett samarbetsavtal med Riksbanken kan Tumba bruksmuseum erbjuda skolor att kostnadsfritt ta del av skolprogrammet *Riksbanken och våra sedlar*. Museet har även ett avtal med Botkyrka kommun där kommunens skolor får tillgång till ett antal fria visningar mot att Botkyrka kommun bidrar med kulturstöd. Till den gemensamma skolplattformen *sverigeshistoria.se* har en lektion om brukets första år producerats. I samarbete med ekonomiska föreningen NTA Skolutveckling erbjuder museet även fortbildningen *Pappersskolan för lärare*. Så som föregående år har kostnadsfria visningar för SFI-klasser och grupper från asylboenden funnits tillgängliga. På detta sätt har Tumba bruksmuseum genom dialog kunnat väcka intresse för lokal historia. Papperstillverkningen som hantverk skapar med sina taktila och praktiska moment möjlighet att överbrygga språkbarriärer och kan leda till samtal på svenska.

Besöksutvecklingen visar en kraftig ökning av antal besök 2021 i jämförelse med föregående år. Antalet anläggningsbesök har ökat med 44 procent i jämförelse med 2020 och antalet verksamhetsbesök ökade med 59 procent. Ökningen beror huvudsakligen på att de större grupper som vanligen besöker museet nu delvis börjat återkomma efter att föregående år helt ha uteblivit på grund av pandemin. Besökare under 19 år har ökat med 79 procent och närmare hälften av samtliga verksamhetsbesök utgjordes av besökare under 19 år, vilket är den högsta andelen på många år.

På museets webbplats har färre aktiviteter publicerats under året vilket sannolikt kan förklara nedgången i antalet besök. Av webbesöken kommer 85 procent från Stockholms län, sju procent från övriga delar av landet och åtta procent från andra delar av världen. Museet har fortsatt att arbeta med sociala medier där verksamhetens programutbud huvudsakligen marknadsförs och riktas mot olika målgrupper. Där publicerades bland annat årets julkalender som blev en tidsresa genom brukets historia i lite längre inlägg och en satsning att producera papper från ett antal äldre sedelformar. Satsningen på sociala medier, och då främst på Instagram, ligger bakom den fortsatta trenden med stigande antal följare på plattformarna.

Vid en jämförelse mot utfallet 2019 finns en kvarvarande nedgång runt 40 procent för såväl anläggnings- och verksamhetsbesök som för besökare under 19 år. För webbesök och unika besökare på webbplatsen är nedgången cirka 15 procent jämfört med före pandemin. Endast antal följare på sociala medier visar en kontinuerlig ökning mellan åren.

För att uppnå god kvalitet ska besöksundersökningarna visa att minst 90 procent är nöjda eller mycket nöjda besökare.

Besökarnas upplevelse mäts inte på Tumba bruksmuseum på grund av begränsade personalresurser.

TABELL 27

Besöksstatistik för Tumba bruksmuseum 2021–2015.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Verksamhetsbesök	8 739	5 486	14 978	15 984	14 539	16 927	-
Anläggningsbesök	13 142	9 154	21 375	19 918	17 732	20 856	15 246
Besökare under 19 år	4 078	2 274	6 790	5 102	5 234	7 824	4 375
Fördelning män/kvinnor	-	-	-	-	-	-	-
Nöjdhet	-	-	-	-	-	-	-
Besök på webbplatsen (sessioner)	13 000	16 804	15 446	-	-	-	-
Unika besökare på webben (användare)	9 844	13 297	11 561	-	-	-	-
Följare i sociala medier	1 836	1 277	848	522	444	362	235

5.4 Resultatbedömning

SHM:s publika verksamhet har uppvisat bredd och fortsatt fokus på digital utveckling för att hantera konsekvenserna av pandemin. Fram till och med mitten av april genomfördes verksamheten antingen utomhus eller digitalt, då museerna var stängda sedan den 30 oktober 2020. Även efter återöppnandet påverkades museerna av kraftiga begränsningar av såväl öppettider som antal besökare som samtidigt kunde vistas i lokalerna och ta del av museernas verksamhet. Till exempel kunde under sommaren endast fem personer åt gången besöka den tillfälliga utställningen på Hallwylska museet. Först efter den 29 september återgick verksamheten till mer normala former för att sedan i början av december åter begränsas på grund av tilltagande smittspridning.

Dessa faktorer avspeglas i resultatet för besöksutvecklingen. Antalet anläggnings- och verksamhetsbesök har ökat i jämförelse med föregående år men har mer än halverats i jämförelse med före pandemin. Detsamma gäller i stort sett för gruppen unga under 19 år. Det som avviker och visar en fortsatt positiv trend trots pandemin är antalet följare på sociala medier som ökat med 64 procent i förhållande till 2019, ett resultat av myndighetens digitala omställning. Däremot visar antalet besök på webbplatserna en varierad bild de två senaste åren, vilket delvis bedöms ha olika orsaker för de olika plattformarna.

I och med museernas öppnande i april kunde Ekonomiska museet välkomna fysiska besök i de nya lokalerna. Museet har varit stängt sedan 2017 för flytt från Slottsbacken i Stockholm till gemensamma lokaler med Historiska museet. Ett omfattande arbete pågår med att bygga upp basutställningen för museet och till den hörande verksamhet.

Under 2021 har myndigheten tillhandahållit ett rikt utbud såväl fysiskt på museerna som digitalt. Publiken har kunnat ta del av 23 basutställningar och tio tillfälliga utställningar. Under året invigdes Historiska museets basutställning *Vikingarnas värld* och på Livrustkammaren *Vagnhallen*, den sista delen av museets nya basutställning. Av de

tio tillfälliga utställningarna öppnade sju under året; *Hyperinflation – ofrivilliga miljonärer och värdelösa pengar* på Ekonomiska museet, *Bögar. Mötesplatser i en förbjuden tid*, *Det blommar igen* och *Hantverket* på Hallwylska museet, *Drömmarnas park – Barockens längtan efter prakt, lust och nöje* på Skoklosters slott och *Manga Royals – Kunglig historia* i mangastil på Livrustkammaren, samt ett antal nya teckningar av bruksmiljön på Tumba bruksmuseum.

Parallellt med de fysiska programmen på museerna har ett intensivt arbete fortgått med att tillhandahålla attraktiva digitala erbjudanden för samtliga målgrupper. Sociala medier var viktiga kanaler för att marknadsföra och distribuera det digitala utbudet. Den fysiska visnings- och programverksamhet genomfördes huvudsakligen under sommaren och hösten. Erbjudandet till den vuxna publiken ökade med 28 procent jämfört med föregående år men har minskat med 31 procent sedan före pandemin. Dock ser utfallet mycket olika ut på de olika museerna. Hallwylska museet och Skoklosters slott sticker ut och har genomfört ett stort antal visningar men för färre besökare åt gången.

Även den vanligtvis så intensiva familjeverksamheten har begränsats av de restriktioner som förelåg under stora delar av året. 23 procent färre aktiviteter arrangerades på museerna jämfört med året innan och nedgången är 67 procent jämfört med 2019. Trots det har verksamheten fortgått och utvecklats men fokuserat mer på aktiviteter som kan genomföras på egen hand eller tas del av digitalt. På webbplatserna och i sociala medier har varierande aktiviteter erbjudits med särskilda satsningar under loven. Även för skolverksamheten har fokus legat på att utveckla det digitala erbjudandet. 299 skolgrupper tog del av 269 digitala visningar under 2021, att jämföra med 67 digitala visningar under 2020. Skolgrupper som besökte museerna har ökat med 67 procent men ligger ändå 76 procent lägre än 2019.

I arbetet mot att nå hela landet och målet att nå bredare har SHM, förutom att erbjuda digitala

visningar och program, fortsatt utvecklingsarbetet med den digitala skolplattformen *sverigeshistoria.se*. Plattformens utbud av lektioner växer, vilket även gäller antalet samarbetspartners som fördubblats under 2021. Utställningen *Speaking Memories – Förintelsens sista vittnen*, som omvandlats till en vandringsutställning, har fortsatt att turnera. Under 2021 visades den på Malmö museer och Västerbotens museum i Umeå.

Myndighetens samlingar bidrar till utställningar och annan kunskapsförmedling över hela landet och internationellt. Under året har 150 olika institutioner lånat föremål på kortare eller längre tid. Det innebär att myndighetens samlingar används och är tillgängliga över hela landet.

Det omfattande arbetet med att göra samlingarna digitalt tillgängliga fortgår. Den nya funktionen *Sök i samlingar* lanserades under året vilket innebär att drygt 1,8 miljoner föremåls- och media/bildposter är publikt sökbara och har fått egna sidor på webben. Tillväxten av antal tillgängliga poster är beroende av hur mycket resurser myndigheten kan fördela till accession och olika digitaliseringsprojekt då den registrering som sker där direkt påverkar den publika tillgängligheten till samlingarna. Såväl föremål som kunskap om dem finns även publicerade på myndighetens webbplatser, sociala medier, Google Arts & Culture, Youtube med flera. På så sätt bidrar myndigheten till att nå fler och tillgängliggöra en större del av samlingarna. Ett omfattande internt kvalitetssäkringsarbete pågår av samlingarnas data, något som kommer att underlätta forskning och bearbetning i större skala.

Sammanfattningsvis bedömer SHM att myndigheten, trots ytterligare ett år av ständigt förändrade förutsättningar och kraftigt minskade intäkter, lyckats upprätthålla en publik verksamhet och kunnat erbjuda ett varierat utbud såväl på museerna som digitalt. Måluppfyllelsen anses som god utifrån årets förutsättningar, med fortsatt utveckling av ett digitalt utbud och en besöksutveckling vilken som helhet visar ett positivt resultat i jämförelse med året innan.

TABELL 28

Museibesökare 2021.

	Totalt 2021	EKM	HWY	HST	LRK	SKO	TBM
Verksamhetsbesök	313 250	26 666	35 173	88 513	**123 681	30 478	8 739
Anläggningsbesök	525 995	*	218 640	*109 041	**123 681	61 491	13 142
Besökare under 19 år	73 189	7 733	3 924	27 085	23 955	6 414	4 078
Fysiska aktiviteter vuxna	3 276	23	1 181	85	42	1 889	56
antal deltagare	26 275	313	11 373	1 728	1 082	11 291	488
Digitala aktiviteter***	191	1	49	49	37	2	53
antal deltagare	3 585	15	436	1 206	1 443	110	375
Aktiviteter barn/familjer	779	0	94	187	50	349	99
antal deltagare	7 550	0	1 242	2 358	1 604	1 528	818
Digitala aktiviteter***	19	0	0	19	0	0	0
antal deltagare	1 938	0	0	1 938	0	0	0
Skolgrupper	492	54	53	174	135	25	51
varav bokade skolgrupper	320	32	48	105	59	25	51
varav obokade skolgrupper	172	22	5	69	76	0	0
antal deltagare skolgrupper	10 259	1 368	1 072	4 165	2 445	274	936
Digitala skolgrupper	299	140	5	70	34	0	50
antal deltagare	6 883	3 163	71	1 801	904	0	944
Besökare på webbplatsen (sessioner)	1 401 443	29 847	270 300	784 912	169 845	133 539	13 000
Unika besökare på webben (användare)	1 041 889	21 255	197 700	588 918	123 516	100 656	9 844
Följare i sociala medier	266 278	4 132	30 673	53 399	158 191	18 047	1 836

*Ekonomiska museet och Historiska museet delar entré. Anläggningsbesöken kan inte särredovisas mellan museerna. I gemensamma tabeller redovisas dessa besök endast under Historiska museet.

**Antalet anläggningsbesök och verksamhetsbesök är detsamma då museet inte har restaurang eller någon annan verksamhet utöver museiverksamheten.

***Avser såväl digitala live-sända visningar som förinspelade program som erbjuds vid enstaka tillfällen. Inspelade aktiviteter som visas öppet på webben är inte medräknade i tabellen.

TABELL 29

Intäkter och kostnader för resultatområdet Publik verksamhet.

För kommentar kring utfall se tabell 2.

	2021	2020	2019	2018
Intäkter av anslag	138 576	128 991	133 117	123 965
Övriga intäkter	20 461	17 854	26 534	29 969
Kostnader	-158 785	-147 456	-159 314	-152 406

Tsar Alexanders sidendräkt i utställningen *Manga Royals – Kunglig historia i mangastil* på Livrustkammaren. Foto: Jens Mohr

SFS 2014:1079

Statens historiska museer ska stödja regionala och lokala museer inom sitt verksamhetsområde, bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete. Myndighetens samverkan med myndigheter och andra aktörer ska omfatta det civila samhällets organisationer. Vidare får myndigheten tillhandahålla varor samt åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde.

Dokumentation av föremål och miljöer på Skoklosters slott. Foto: Amina Dahlab

6. Övriga instruktionsenliga uppdrag

SHM bedriver samverkan och samarbete med en stor mängd aktörer inom verksamhetens olika delar. Det är viktigt för att genomföra uppdrag och utveckla verksamheten. Nya samarbetsparter och samarbetsformer förstärker myndighetens kapacitet, kunskande och breddar erfarenheten och mångfalden.

Nedan beskrivs detta övergripande med ett antal exempel i rapporteringen av respektive uppdrag. En mer rättvis bild av den variation av olika samarbeten som genomförs under ett år ges utifrån resultatredovisningen som helhet.

6.1 Samverka

6.1.1 Stödja regionala och lokala museer

SHM stödjer regionala och lokala museer på många olika sätt. Som för all verksamhet har pandemin påverkat arbetet och många samarbeten har ställts in, skjutits fram i tid eller genomförts digitalt.

Viktiga forum för utbyte och samarbete är organisationer och nätverk inom museiområdet. Myndighetens medarbetare deltar där tillsammans med lokala och regionala museer samt i olika konferenser, seminarier och workshops. Till exempel har medarbetare föreläst för Riksantikvarieämbetets Kulturarvsinkubatorn samt deltagit i Sveriges Museers digitala museimöte som ersatte det årliga Vårmötet. Temat var *Medverka, Samverka, Påverka – Tillsammans når vi längre*.

Medarbetare har hållit föredrag om olika samlingsförvaltningsrelaterade frågor på den nationella kon-

ferensen *Samlingsforum* och det digitala forumet *Spectrum bokklubb*, vilka arrangerades av Riksantikvarieämbetet med deltagande från regionala och lokala museer i hela Sverige. SHM har också medverkat på Läns museernas seminarium om samlingsförvaltning. Genom dessa mötesplatser har erfarenhet från myndighetens samlingsförvaltning kunnat delas med både regionala och lokala museer i hela Sverige.

Myndighetens låneverksamhet är en annan viktig samverkansform för stöd till regionala och lokala museer. Genom utlån av föremål bidrar myndigheten till ökade möjligheter att förmedla en mångsidig regional och lokal historia men även till kunskapsutbyte kring samlingsförvaltningsfrågor. I myndighetens rutiner ingår såväl att en medarbetare följer med vid överlämningen och hämtningen av utlån, som regelbundna besiktningar av föremålen vid längre utlån. Dessa möten skapar möjlighet till kunskapsutbyte kring säkerhet och klimat men även om konservering och montering av föremål samt lämpliga material till monterinredningar.

Inom den publika verksamheten har utställningen *Speaking Memories – Förintelsens sista vittnen* som producerades av Historiska museet och Föreningen Judisk kultur i Sverige i samarbete med USC Shoah Foundation Museum och Auschwitz-Birkenau State Museum, visats på Malmö museer och Västerbottens museum.

Medarbetare har utbytt erfarenheter kring publika digitala arbetssätt, bland annat med Sven Harrys museum. Även erfarenheter av att arbeta med sociala medier har diskuterats med till exempel Sveri-

ges militärhistoriska arv och Flygvapenmuseum, en del av Statens försvarshistoriska museer samt Norrköpings stadsmuseum. Genom Stockholms museichefskollegium och ett nätverk för besöksmålen i Gamla stan i Stockholm delas erfarenheter och kunskap med såväl statliga, kommunala som privata museer i regionen. Även inom nätverket Statens Fastighetsverks slott och fästningar möjliggörs kunskapsutbyte oavsett huvudmän.

I arbetet med den digitala skolplattformen *sveriges-historia.se* samarbetar myndigheten med en mängd museer runt om i landet och med Riksantikvarieämbetets arkiv.

6.1.2 Internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete

På grund av pandemin har många möten, konferenser och seminarier ställts in eller skjutits upp men även ersatts av digitala möten eller konferenser i vilka myndigheten deltagit. Exempelvis har Nordiskt Numismatiskt Forskarsymposium som skulle ha hållits på Island skjutits upp till 2022, medan konferensen ICOM-CC i Kina, på temat *Transcending Boundaries: Integrated Approaches to Conservation*, ersattes med en digital konferens.

Myndigheten har samarbetat på flera sätt med internationella parter. Exempelvis har myndighetens medarbetare delat erfarenheter av att flytta numismatiska samlingar med personal vid Finlands Nationalmuseum inför deras flytt, föreläst vid *Entrepreneurship Day* i Zimbabwe och deltagit i den internationella konferensen *Culture Heritage for a Sustainable Future*, som anordnades på Kalmar slott av bland andra Statens Fastighetsverk och Association of Castle and Museums Around the Baltic Sea. Vidare har samverkan skett med Nationalmuseet i Köpenhamn kring en publikation om gyllene altare och två medarbetare har varit redaktörer till publikationen *Nordisk Numismatisk Årsskrift*, som baseras på en tidigare internationell konferens.

Utbyte har också skett genom de internationella projekt som medarbetare ingår i och de uppdrag några har i styrelser i olika organisationer och föreningar. Bland annat ingår SHM i det interna-

tionella samarbetsprojektet *Bellum et artes – om konsten och trettioåriga kriget*, där länder som Tyskland, Tjeckien, Österrike, Spanien, Polen med flera är representerade i, samt i Nordisk pappershistorisk förening som värnar industribaserad pappershistoria i Norden.

Samverkan sker även genom myndighetens låneverksamhet, där samlingarna tillgängliggörs för en bred publik internationellt. Under 2021 har föremål bland annat lånats ut till Danmark, Finland, Spanien, Polen och Frankrike. Inför en eventuell digital utställning om Bysans och Norden, som mastersstudenter vid Koç universitet i Istanbul arbetar med, har kontakter knutits med universitetet och Svenska forskningsinstitutet i samma stad.

6.1.3 Samverkan med myndigheter och det civila samhällets organisationer

Samarbetet med olika externa aktörer är omfattande och betydelsefullt för förmedlingen av historia och myndighetens samlingar, samt för kunskapsutveckling och utbyte. SHM har under året samarbetat med ett stort antal aktörer, exempelvis universitet och högskolor, myndigheter, företag, mediebolag, förlag eller föreningar. Pandemin har medfört att en hel del kunskapsförmedling har fått ske digitalt.

Myndighetens medarbetare föreläser regelbundet vid olika utbildningar vid universitet och högskolor. Samverkan sker också med Svenska kyrkan genom årligen återkommande utbildningar om hållbar förvaltning av det kyrkliga kulturarvet samt vård och underhåll av kyrkorum med dess inredningar och inventarier. Andra samarbeten handlar om att myndigheten tar emot studenter från olika utbildningar. Bland annat har myndigheten tagit emot praktikanter från *Konservatorsprogrammet* vid Göteborgs universitet och från programmet *Museer och kulturarv* båda på Stockholms universitet.

Myndigheten har bistått andra myndigheter med sakkunskap, till exempel Riksantikvarieämbetet med yttranden i fyndfördelningsärenden och Regeringskansliet med sakkunskap om och bilder på medaljer i den så kallade förtjänstutredningen *Ett modernt belöningsssystem, de allmänna flagg-*

Trumpettfana från kung Sigismunds intåg i Krakow 1605 åtgärdas inför utlån till Polen. Foto: Andreas Olsson

dagarna och redovisningen av anslaget till hovet (SOU 2021:74). SHM har också deltagit i intressentmöten arrangerade av Svenska institutet för standarder (SIS) kring hanteringen av arkeologiska fynd och möjligheterna att utveckla gemensamma riktlinjer genom standardisering. Vid mötena deltog ett stort antal regionala och kommunala museer, uppdragsarkeologiska aktörer, representanter för länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet.

Medarbetare från myndigheten har också deltagit vid två seminarier arrangerade av Riksantikvarieämbetet kring god praxis för bevarande och återanvändning av arkeologisk dokumentation. Vidare ingår SHM i den nystartade arbetsgruppen *Nordiskt nätverk för mänskliga kvarlevor i museisamlingar* där representanter från Riksantikvarieämbetet, olika museer och forskare ingår. Nätverket har som syfte att diskutera frågor som samlingarna aktualiserar, såsom etik och repatriering. På urfolkens dag deltog SHM vid en samisk kulturdag i Gällivare och presenterade ett samiskt depåfynd från Unna Saiva med stor regional betydelse.

Extern samverkan med många olika aktörer är en viktig del i uppdraget att inrätta Sveriges museum om Förintelsen. Intresset har varit mycket stort. För att informera och inhämta idéer, tips och önskemål för den framtida verksamheten från intressenter och potentiella samarbetsparter, genomförde SHM ett informations- och dialogmöte i maj. På mötet deltog ett 70-tal personer från bland annat det judiska och romska civilsamhället, forskningsinstitutioner, arkiv, museer och läns museernas samarbetsråd. Samverkan fortsatte under året och kommer vara centralt även i det kommande arbetet med att utveckla museet. Inom uppdraget har SHM och Forum för levande historia etablerat ett långsiktigt samarbete. SHM deltog vid Malmö *International Forum on Holocaust Remembrance and Combating Antisemitism* i oktober 2021, där även delar av utställningen *Speaking Memories – Förintelsens sista vittnen* och den svenska versionen av *Dimensions in Testimony* visades.

Inom den publika verksamheten har ett intensivt och varierat samarbete genomförts med en mängd olika aktörer, trots utmaningarna på grund av

pandemin. Samverkan har bland annat skett med Stockholms stad, Botkyrka kommun, Stockholms kvinnohistoriska, Swedbank och Centrum för Näringslivshistoria men även med media, en rad bokförlag, teater- och körsällskap samt privata markägare och näringsidkare – inte minst inom ramen för Skoklosters slotts verksamhet. Även samverkan med myndigheter och universitet sker inom denna del av verksamheten, till exempel som föredragshållare men även inom ramen för utställningsverksamheten. Vid produktionen av *Vikingarnas värld* på Historiska museet har samarbete skett med Runverket vid Riksantikvarieämbetet för att tillgängliggöra information om svenska runristningar på en interaktiv pekskrämsstation och med Göteborgs universitet för den digitala rekonstruktionen av en stavkyrka och hur en sådan uppförs.

Det mångåriga samarbetet med föreningen Internationella Bekantskaper återupptogs i form av språkkafé för dem som vill öva sin svenska och tillsammans med den ideella organisationen Kompis i Sverige, vars syfte är att samla nya och etablerade svenskar för ökad integration, har digitala visningar med språkträning såväl som visningar med workshop anordnats på Tumba bruksmuseum.

Medarbetare ingår i olika nätverk som till exempel *Gilla din Ekonomi* och *Nätverket för pappersmakare i Sverige*. Andra medarbetare har förtroendeuppdrag, bland annat i styrelsen för FUISM och styrelsen för föreningen Genus i museer. Överintendenten sitter i styrelsen för Stiftelsen föremålsvård i Kiruna styrelsen och i styrelserna för Grönsöö stiftelse och Svenskt Kulturarv. SHM samverkar med övriga centrala museer inom Centralmuseernas samarbetsråd (CMS) och deltar i deras arbetsgrupper för samlingsförvaltning och digitalisering. Den sistnämnda har i förstudien *DigiKraft* tagit fram en gemensam vision- och målbild för digitalisering (2021–2026). SHM har också medverkat i Digisams arbete med att ta fram en termlista som stöd för kulturarvsinstitutioner när de exempelvis utformar styrdokument kring digitalisering.

Det stora intresset för Livrustkammarens framgångsrika arbete i sociala medier har fortsatt även

under 2021. Medarbetare har hållit föredrag för olika museer och universitetsutbildningar samt andra aktörer som Utrikesdepartementet, Sveriges kommunikatörer, Statistikmyndigheten SCB, Statens Fastighetsverk och HMS Networks AB.

6.2 Tillhandahålla varor och tjänster

För verksamheterna Arkeologisk uppdragsarkeologi och Försäljning av varor, se redovisning under avsnitt 1.3.2 *Avgiftsbelagd verksamhet*.

6.3 Resultatbedömning

Samverkan med andra aktörer är en integrerad del i myndighetens samtliga resultatområden och redovisningen är endast ett urval. Som för all verksamhet under 2021 har pandemin medfört utmaningar och detta gäller särskilt samverkan med andra aktörer när restriktionerna varit som hårdast. Samarbeten har ställts in eller genomförts digitalt, andra har tillkommit. Bedömningen är att trots de restriktioner som präglat samhället har myndigheten fortsatt att samverka brett med aktörer i hela landet, gett stöd till lokala och regionala museer samt haft nationellt och internationellt utbyte på sätt som varit till gagn för såväl myndigheten som samarbetsparterna

Inom tillhandahållandet av varor och tjänster har den uppdragsarkeologiska verksamheten varit omfattande och uppvisar ett positivt resultat även 2021. Försäljningen av varor i museibutikerna visar samlat ett positivt resultat, mycket beroende på att butikerna på Historiska museet och Livrustkammaren har gått bra. Det sammanlagda resultatet för den avgiftsbelagda verksamheten under 2021 uppgår till 1,7 Mkr.

SFS 2000:605

Myndigheten ska redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 § första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

Upphängning av basunängeln från Ransätters kyrka på Historiska museet. Foto: Amina Dahlab

7. SHM som arbetsplats

SHM har under de senaste sex åren genomgått flera stora förändringar. Dels 2015 med att inordna Arkeologerna, som är en stor och omfattande uppdragsfinansierad verksamhet, dels 2018 med att gå samman med myndigheten Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet. 2021 fick SHM uppdrag att inrätta Sveriges museum om Förintelsen med en publik verksamhet på plats 2022. Dessa stora förändringar har medfört att myndigheten under lång tid har bedrivit och fortsätter att bedriva ett intensivt förändringsarbete av organisation, arbetssätt, roller och rutiner samtidigt som kärnverksamheten upprätthålls och utvecklas.

7.1 Kompetensförsörjning

7.1.1 Kompetensförsörjning

SHM har en bred verksamhet med många olika slags kompetenser. Myndighetens behov av kompetens säkerställs dels vid rekryteringar, dels genom gemensam och individuell kompetensutveckling. Antalet sökande i genomförda rekryteringar har varit stort och möjligheterna att attrahera nödvändig kompetens bedöms vara goda. Myndigheten har på grund av pandemin haft minskat behov av säsongsanställda inom museiverksamheten.

En god kompetensförsörjning är central för att kunna utföra myndighetens uppgifter och nå uppställda mål. Under 2021 har en treårig strategisk kompetensförsörjningsplan fastställts som utgår från behov som identifierats i en kompetensanalys från 2018, SHM:s organisationsöversyn och Statskontorets myndighetsanalys. Uppdraget att inrätta Sveriges museum om Förintelsen har föranlett en analys av vilka kompetenser myndigheten

behöver utöka, kompetensutveckla eller rekrytera för att kunna utveckla det nya museet.

För att säkerställa nödvändig kompetens inför planerade pensionsavgångar inom Arkeologerna har särskilda forumgrupper startats inom olika ämnes- och kompetensområden. Forumgrupperna ska omvärldsbevaka och säkerställa kunskapsutbytet mellan de olika regionkontoren och mellan medarbetarna.

7.1.2 Kompetensutveckling

Vid de årliga medarbetarsamtalen mellan chef och anställd diskuteras behov av kompetensutvecklingsinsatser. Kompetensutveckling sker dels genom gemensam fortbildning inom myndigheten, dels genom att medarbetarna deltar i kurser och utbildningar, konferenser och seminarier samt gör besök i Sverige och andra länder utifrån olika specialistområden. Kompetensutveckling och kunskapsutbyte sker även i samarbetet med andra museiorganisationer och myndigheter, se vidare avsnitt 6.1 *Samverka*.

Studieresor och studiebesök har genomförts under 2021 men med hänsyn tagen till aktuella restriktioner och rekommendationer. Även deltagande i konferenser, seminarier och nätverk har skett i den mån det varit möjligt. En av de positiva aspekterna med pandemin är att många sammankomster har varit tillgängliga på distans via webbaserade lösningar. Fokus har legat på sådant deltagande, till exempel vid Riksförbundet Sveriges museers digitala vårmöte, Riksantikvarieämbetets digitala höstmöte och möten inom *Nätverket för immersiva medier* men även brittiska Collections Trusts konferens *Dealing with complexity*.

Under pandemin har behovet av kompetens att kommunicera digitalt blivit allt tydligare. Digitaliserade visningar ställer den publika verksamheten inför nya pedagogiska utmaningar, vilket varit i fokus för de kompetensutvecklingsinsatser som genomförts. Till exempel har medarbetare utbildats i det digitala verktyget Zoom och i att arbeta med livesändningar och poddar. Flera riktade kompetensutvecklingsinsatser har genomförts, bland annat i förändringsledning och projektledning. Medarbetare har även tagit del av en workshop i att skriva klarspråk tillsammans med Språkkonsulterna.

För myndighetens chefer har så kallade Chefsforum för kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte genomförts med såväl interna som externa utbildare. Mötena har hållits med högre frekvens än tidigare för att bland annat ge kompetensutveckling i digitalt ledarskap och att leda på distans samt användning av olika digitala arbetsätt.

7.1.3 Personalsammansättning

SHM strävar efter att ha en personalsammansättning som är ändamålsenlig för uppdraget och kunna ta tillvara den mångfald som olika erfarenheter, kontakter och kompetenser bidrar med. Könsfördelningen inom myndigheten var vid utgången av 2021 61 procent kvinnor och 39 procent män, vilket endast är en procents ökning av andelen män i jämförelse med föregående år. Medelåldern har stigit med ett år i jämförelse med 2020.

Antal årsarbetskrafter på myndigheten var 260, vilket är oförändrat sedan 2019 då myndigheten tillsvidareanställde ett flertal medarbetare som tidigare varit behovsanställda. Medelantal anställda har minskat från 318 personer 2020 till 313 personer 2021. Personalomsättningen har stigit från fem procent 2020 till 5,9 procent 2021.

Under 2021 har SHM tagit emot åtta praktikanter från högskoleutbildningar, två prao-elever och två personer för arbetsträning från andra arbetsplatser.

7.2 Arbetsmiljö och hälsa

7.2.1 Arbetsmiljö

Myndighetens arbetsmiljökommitté har under pandemin ökat antalet möten. Under året har kommittén drivit och processat frågeställningar uppkomna med anledning av pandemin och förankrat arbetet med den särskilda samordningsgrupp som skapats för att hantera pandemirelaterade frågor utifrån regeringens beslut och Folkhälsomyndighetens allmänna råd och rekommendationer. Samarbetet mellan skyddsombud och chefer har utvecklats väl och för att etablera samverkansliknande arbetsformer har arbetsmiljökommittén under året varit utökad med ordföranden i den lokala arbetstagarorganisationen.

Olika utbildningsinsatser har genomförts för att öka organisationens kunskap om arbetsmiljöfrågor. De har handlat om riskbedömningar för projektledare, höghöjdsarbete, fallskyddsutbildning och hantering av höghöjdslift. Även en riktlinje för distansarbete efter pandemin har utarbetats, så att de medarbetare som har arbetsuppgifter som tillåter distansarbete, kan erbjudas mer flexibla arbetsformer.

Myndighetens personalmöten har genomförts digitalt. Vid dessa informeras personalen om aktuella händelser i olika delar av verksamheten, pågående projekt och samarbeten. Även de två introduktioner för nyanställda som årligen hålls har genomförts digitalt. Däremot kunde inte den årliga personaldagen, då samtliga medarbetare inom myndigheten samlas, genomföras på grund av pandemin.

7.2.2 Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron av tillgänglig arbetstid ligger 2021 på 2,96 procent, vilket innebär en minskning jämfört med föregående år. Även antal individer med sjukrapportering har minskat vilket kan ha sin förklaring i att många medarbetare har arbetat hemifrån på grund av pandemin, vilket sannolikt har minskat smittspridningen generellt av olika sjukdomar. Både kvinnors och mäns sjukfrånvaro har minskat i jämförelse med 2020.

Ser man till sjukfrånvaron i olika åldersgrupper har den i gruppen 29 år eller yngre minskat något men ligger fortfarande på en hög nivå i jämförelse med de andra. Sjukfrånvaron har minskat i åldersgruppen 30–49 år medan den ökat i gruppen 50 år eller äldre. Långtidssjukfrånvaron har ökat såväl i förhållande till tillgänglig arbetstid som i förhållande till total sjukfrånvaro i jämförelse med 2020.

TABELL 30

Sjukfrånvaro i procent 2021–2018. Resultatet baseras på Arbetsgivarverkets sjukfrånvarouppgifter för årsredovisning.

	2021	2020	2019	2018
Total sjukfrånvaro	2,96	3,29	3,46	3,43
Antal individer med sjukfrånvaro	192	223	224	225
Kvinnor	3,61	3,72	4,35	3,76
Män	1,97	2,63	2,01	2,89
Åldersgruppen 29 år eller yngre	4,60	4,88	3,75	4,56
Åldersgruppen 30–49 år	2,64	3,44	3,13	3,36
Åldersgruppen 50 år eller äldre	3,13	2,97	3,78	3,39
60 dagar eller mer	1,14	0,74	1,32	1,11
60 dagar eller mer av total sjukfrånvaro	38,70	22,34	38,20	32,44

7.3 Resultatbedömning

Under 2021 har utvecklingen av myndighetens organisation fortsatt utifrån organisationsöversynen 2020 samt Statskontorets myndighetsanalys av myndigheten. Hänsyn i arbetet har även tagits till uppdraget att inrätta Sveriges museum om Förintelsen.

Pandemin har kraftigt påverkat myndigheten även under 2021. De skiftande förutsättningarna för verksamheten och minskade intäkter har varit utmanande och ställt höga krav på flexibilitet hos alla medarbetare och chefer. Myndighetens arbetsmiljökommitté har arbetat intensivt med frågeställningar till följd av pandemin och förankrat arbetet med myndighetens samordningsgrupp för pandemirelaterade frågor. Samarbetet mellan skyddsombud och chefer har utvecklats. Ett omfattande och kontinuerligt arbete med riskbedömningar och

konsekvensanalyser har bidragit till att myndigheten har kunnat upprätthålla verksamheten trots de många utmaningarna.

En strategisk kompetensförsörjningsplan för hela myndigheten har fastställts under året och en analys har genomförts av vilka kompetenser som behöver utökas, rekryteras och utvecklas för inrättandet Sveriges museum om Förintelsen. För att säkerställa nödvändig kompetens inför kommande pensionsavgångar inom Arkeologerna har särskilda insatser för kunskapsöverföring genomförts.

SHM har kunnat rekrytera den kompetens som myndigheten har sökt under året. Antalet sökande i genomförda rekryteringar har varit stort och möjligheterna att attrahera önskad kompetens har varit goda. Med anledning av regeringsuppdraget att inrätta Sveriges museum om Förintelsen har en intensiv period av rekrytering av nya medarbetare startat.

Kompetensutvecklingsinsatser har genomförts utifrån vad som har varit möjligt med hänsyn till de begränsningar som funnits på grund av pandemin.

Personalsammansättningen är relativt oförändrad från tidigare år och personalomsättningen ligger på 5,9 procent. Trots pandemin har sjukfrånvaron minskat och ligger 2021 på 2,96 procent.

Sammantaget bedöms de vidtagna åtgärderna under 2021 ha bidragit till att trygga myndighetens behov av kompetens för att genomföra myndighetens uppgifter i enlighet med Förordning (2014:1079) med instruktion för Statens historiska museer.

8. Finansiell redovisning

8.1 Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställning över väsentliga uppgifter (tkr)

	2021	2020	2019	2018
Låneram i Riksgäldskontoret				
– beviljad	65 000	55 000	54 000	37 000
– utnyttjad	50 078	52 392	37 453	25 279
Räntekonto hos Riksgäldskontoret				
– beviljad kontokredit	100 000	94 530	94 530	94 530
– maximalt utnyttjad kontokredit	43 629	83 485	92 265	51 232
– ränteintäkter	0	5	168	198
– räntekostnader	0	0	0	0
Avgiftsintäkter				
– budget, enligt regleringsbrev	141 516	140 437	164 582	158 580
– utfall	138 411	165 659	154 121	149 398
Anslag				
– beviljad anslagskredit	5 050	5 133	16 082	4 868
– utnyttjad anslagskredit	0	1 970	10 248	0
– anslagssparande	3 271	0	0	1 240
Kapitalförändring				
Balanserad kapitalförändring tidigare år	-39 551	-49 253	-54 439	-56 547
Årets kapitalförändring	1 667	9 702	5 186	2 108
Summa	-37 884	39 551	-49 253	-54 439
Personal				
Antal årsarbetskrafter	260	260	260	249
Medelantal anställda	313	318	324	300
Driftskostnad per årsarbetskraft	1 217	1 250	1 276	1 271

Myndigheterna Statens historiska museer och Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet gick samman 2018-01-01. Uppgifterna i sammanställningen avser därför endast fyra år.

8.2 Resultaträkning

Resultaträkning (tkr)

	Not	2021	2020
VERKSAMHETENS INTÄKTER			
Intäkter av anslag		178 109	168 722
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	138 411	165 659
Intäkter av bidrag	2	11 150	8 744
Finansiella intäkter	3	51	48
Summa		327 721	343 173
VERKSAMHETENS KOSTNADER			
Kostnader för personal	4	-191 969	-187 597
Kostnader för lokaler	5	-48 521	-48 674
Övriga driftskostnader	6	-75 853	-88 614
Finansiella kostnader	7	-192	-106
Avskrivningar		-9 519	-8 481
Summa		-326 054	-333 471
VERKSAMHETENS UTFALL		1 667	9 702
ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	8	1 667	9 702

8.3 Balansräkning

Balansräkning (tkr)

	Not	21-12-31	20-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	9	0	0
Rättigheter och andra immateriella tillgångar		3 946	3 880
		3 946	3 880
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter annans fastighet	10	2 648	3 447
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		66 266	49 853
Pågående nyanläggningar		2 411	18 034
		71 325	71 335
Varulager m.m.			
Varulager och förråd		2 645	2 888
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		15 713	12 398
Fordringar hos andra myndigheter		11 994	12 465
Övriga kortfristiga fordringar	11	86	102
		27 794	24 964
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	12	8 819	11 221
Upplupna bidragsintäkter		905	2 704
Övriga upplupna intäkter		24 725	36 269
		34 450	50 194
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	13	-3 230	2 015
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		0	0
Kassa och bank		80	41
		80	41
SUMMA TILLGÅNGAR		137 010	155 317

Balansräkning (tkr)

	Not	21-12-31	20-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	14		
Statskapital		1 765	1 765
Donationskapital		4 197	3 608
Balanserad kapitalförändring		-39 551	-49 253
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	8	1 667	9 702
		-31 922	-34 178
Avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser	15	232	408
Övriga avsättningar	16	2 415	2 030
		2 648	2 438
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	17	50 078	52 392
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	18	13 928	32 782
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		9 702	8 256
Leverantörsskulder		13 800	13 486
Övriga kortfristiga skulder	19	2 952	2 569
		90 461	109 485
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	20	12 455	14 091
Oförbrukade bidrag		19 907	20 210
Övriga förutbetalda intäkter		43 461	43 271
		75 824	77 572
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		137 010	155 317
Ansvarsförbindelser			
Statliga garantier för lån och krediter		Inga	Inga
Övriga ansvarsförbindelser		Inga	Inga

8.4 Anslagsredovisning

Anslagsredovisning (tkr)*

UO 17:8:1 ap.1 - Statens historiska museer, förvaltningskostnader (ramanslag)

Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp ¹	Totalt disponibelt belopp	Utgifter ²	Utgående överföringsbelopp ³
-1 970	178 354	5 000	181 384	-178 112	3 271

* Tabellen uppställd enligt rapport Anslagsredovisning i Hermes.

¹Det omdisponerade anslaget avser medel som under 2021 kunde användas för att täcka det ackumulerade underskottet i den avgiftsfinansierade verksamheten Försäljning av varor (enligt regeringsbeslut Ku2021/01378, Ku2021/02319 (delvis, Ku2021/02365)). Den möjligheten har dock inte kunnat utnyttjas av myndigheten.

²Av avräknade utgifter är 3 tkr hänförliga till årets förändring av semesterlöneskuld intjänad t.o.m. 2008, enligt undantagsregeln i anslagsförordningen § 16 (1996:1189).

³Beslut enligt regleringsbrev: Anslagsbehållning som får disponeras 3 %; beviljad anslagskredit 5 050 tkr.

8.5 Avgiftsbelagd verksamhet

Avgiftsbelagd verksamhet

Avgifter tas ut med stöd av instruktion (2014:1079) och bemyndigande i regleringsbrev. Intäkterna disponeras av Statens historiska museer.

Verksamhet med full kostnadstäckning (tkr)

Verksamhet	+/- t.o.m 2019	+/- 2020	Budget enligt regleringsbrev				Utfall			
			Int. 2021	Kost. 2021	+/- 2021	Ack. +/- utgående 2021	Int. 2021 ¹	Kost. 2021	+/- 2021	Ack. +/- utgående 2021
Försäljning av varor	-6 306	-619	1 800	-2 600	-800	-7 725	2 852	-2 599	253	-6 672
Undersökningar, utredningar och andra tjänster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tjänsteexport, WCV	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arkeologisk uppdragsverksamhet	-47 675	9 921	132 216	-130 112	2 104	-35 650	125 926	-124 512	1 414	-36 340
Summa	-53 981	9 302	134 016	-132 712	1 304	-43 375	128 778	-127 111	1 667	-43 012
Övrig avgiftsbelagd verksamhet										
Entréer och visningar	-	-	2 500	-	2 500	2 500	3 751	-	3 751	3 751
Övrigt	-	-	5 000	-	5 000	5 000	6 247	-	6 247	6 247
Summa	-	-	7 500	-	7 500	7 500	9 998	-	9 998	9 998

¹För arkeologisk uppdragsverksamhet ingår tjänsteexport (551 tkr) och bidrag (309 tkr) samt finansiella intäkter (39 tkr).

Resultatområde butik

Resultatområdet har sedan många år ett upparbetat underskott. För att uppfylla det finansiella villkoret full kostnadstäckning pågår ett medvetet arbete med att effektivisera och utveckla verksamheten inom området. 2020 års Corona-pandemi innebar dock en kraftig minskning av antal besökare till museerna och slog hårt mot butikernas resultat med ett utfall på -619 tkr. Under 2021 arbetades det målmedvetet med att hålla kostnaderna nere samt erbjuda möjlighet att handla på distans vilket bidrog till ett positivt utfall på 253 tkr.

för verksamhetens intäkter och kostnader helt marknadsberoende och svårbedömda även på kort sikt. När den arkeologiska uppdragsverksamheten överfördes till Statens historiska museer 2015 medföljde ett betydande ackumulerat underskott omfattande 53,6 Mkr. Inom Arkeologerna pågår ett utvecklingsarbete för att uppnå en ekonomi som på längre sikt är i balans.

Resultatområde uppdragsverksamhet

Den arkeologiska verksamheten är till största delen beroende av länsstyrelsernas beslut av tilldelade uppdrag. Därmed är budget och prognoser

8.6 Tilläggsupplysningar och noter

1. Information av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning, enligt FÅB 2 kap. § 4

Beloppsgränsen för direktupphandling (LOU 19 kap. §7, 3 st) har överskridits i samband med anskaffningar från sex leverantörer. Värdet av direktupphandlingarna uppgår till 5,9 Mkr och har avsett formgivning av basutställning, annonstjänst och konsulttjänster inom arkeologi.

2. Redovisnings- och värderingsprinciper Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB). Maskinella avrundningar kan ge smärre differenser jämfört med manuella summeringar.

Brytdag

Anslagsavräkning sker kostnadsmässigt. Löpande redovisning och anslagsavräkning avseende räkenskapsåret har gjorts t.o.m. 2022-01-05. Som periodavgränsningspost bokförs belopp överstigande 50 tkr exklusive moms.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har upptagits till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. I de fall faktura eller motsvarande inkommit efter fastställd brytdag eller där fordrings- eller skuldbeloppet ej är känt vid brytdagen, redovisas beloppen som periodavgränsningsposter. Fordringar och skulder i utländsk valuta värderas för enstaka händelser enligt balansdagens kurs.

Värdering av tillgångar – lager

Lagret består av souvenirer och böcker och har värderats till anskaffningsvärdet.

Värdering av anläggningstillgångar

Materiella och immateriella anskaffningar med en ekonomisk livslängd om minst tre år och ett anskaffningsvärde på minst ett halvt prisbasbelopp (23 800 kr) har redovisats som anläggningstillgång.

Vidare har förbättringsutgifter på annans fastighet av väsentliga belopp (minst 100 tkr) redovisats som anläggningstillgång. På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning. SHM tillämpar vanligtvis nedanstående avskrivningstider men gör en bedömning av varje anläggningstillgångs ekonomiska livslängd vid inköpstillfället. Avskrivningstiderna kan därför avvika från tabellen.

Immateriella anläggningstillgångar – rättigheter och andra immateriella tillgångar	3 – 5 år beroende på anläggningens beskaffenhet
Förbättringsutgifter på annans fastighet	5 – 10 år beroende på anläggningens beskaffenhet
Datorer och kringutrustning	3 år
Installationer, kontorsmaskiner, utställningar och övriga inventarier	3 – 20 år beroende på anläggningens beskaffenhet
Konst och kulturtillgångar	Obegränsad ekonomisk livslängd

3. Övriga upplysningar

Stiftelser förvaldade av myndigheten

Statens historiska museer förvaltar stiftelsen Fritz och Birgitta Åbergs fond. Tillgångarnas marknadsvärde uppgår till ca 1,3 Mkr. 36 tkr har utdelats under 2021.

Myndigheten förvaltar även Stiftelsen Hallwylska museet där tillgångarnas marknadsvärde uppgår till ca 36,6 Mkr. 831 tkr har utdelats under 2021.

Medverkans- och utställningsersättning

SHM har, i enlighet med MU-avtalet, under 2021 betalat ut ersättning till mangateckningsstudio Nosebleed Studio med totalt 202 tkr.

4. Resultatredovisningen

Redovisning av intäkter och kostnader per prestation

Årsredovisningens upplägg har förändrats från och med 2018, med anledning av samgåendet mellan Statens historiska museer och Livrustkammaren, Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet. Kostnaderna för respektive resultatområde utgörs av totala kostnader, det vill säga både direkta och indirekta kostnader. Fördelningen av indirekta kostnader per resultatområde har skett med stöd av dels utnyttjad lokalyta (då det gäller lokalkostnader) dels direkta personalkostnader (då det gäller OH-kostnader).

Antal publicerade rapporter inom den Arkeologiska uppdragsverksamheten – avsnitt 2

Anger antal arkeologiska rapporter för KML-ärenden för aktuellt år som publicerats via Forndok, Riksantikvarieämbetets öppna digitala arkiv för arkeologiska rapporter och publikationer från arkeologiska uppdrag. Anger antal rapporter som är publicerade vid årsskiftet.

Begrepp i resultatredovisningen för Samlingsförvaltning – avsnitt 3

Accession – förvärv av museiföremål till samlingarna genom fyndfördelning enligt Kulturmiljölagen (1988:950), inköp eller gåva. En accession kan omfatta en eller flera föremål.

Föremålspost – en föremålspost kan omfatta ett eller flera föremål.

Kvarstående eftersläpning i accessionen (tabell 7)

– antalet pågående accessionsärenden i diariet är inte identiskt med antalet kvarstående accessionsärenden. Anledningen är att Statens historiska museer före 2015 gav varje fornlämning ett inventarienummer som därmed blev ett eget accessionsärende. I praktiken innebär det att ett fyndöverföringsbeslut, som utgör ett ärende i diariet, kunde delas upp i flera accessionsärenden beroende på hur många fornlämningar som omfattades.

Gåva och inköp – Endast antal föremål för inköp och gåvor som är beslutade att förvärvas och där ärendena är avslutade under året medtages i statistiken. Denna begränsning gör att jämförelseunderlagen för åren före 2020 utgår.

Ändrad kvalitetsbedömning gällande Utlån – avsnitt 5

Kvalitetsindikatorn för utlån har ändrats. I och med ändrad intern process och att underlaget sedan 2021 inhämtas från det digitala samlingsförvaltningssystemet ändras indikatorn till att mäta föremål och inte föremålsposter.

Begrepp i resultatredovisningen för publik verksamhet – avsnitt 5

”Fördelning av besökare mellan män och kvinnor

– beräknas för Hallwylska museet och Skoklosters slott via besöksundersökningar som museerna genomför med hjälp av Myndigheten för kulturanalys. Historiska museet, Ekonomiska museet och Livrustkammaren genomför besöksundersökningar med hjälp av verktyget Visitor360. Vid Tumba bruksmuseum genomförs inte besöksundersökningar på grund av begränsade personalresurser.”

Nöjdhet med besöket – beräknas för Hallwylska museet och Skoklosters slott via besöksundersökningar som museerna genomför med hjälp av Myndigheten för kulturanalys. Historiska museet och Livrustkammaren genomför besöksundersökningar med hjälp av verktyget Visitor360. Vid Tumba bruksmuseum genomförs inte besöksundersökningar på grund av begränsade personalresurser.

Unika besökare på webbplatsen – anger totalt antal unika besökare (användare).

Besök på webbplatsen – anger totalt antal besök (sessioner). Redovisades i årsredovisningarna för Statens historiska museer före samgåendet 2018. Tillkommit i 2020 års årsredovisning.

Följare i sociala medier – statistiken baseras på antal följare på Facebook, Instagram och Twitter.

Antal obokade skolgrupper – avser skolgrupp som besöker museet på egen hand. Denna typ av grupper besöker mycket sällan Skoklosters slott och Tumba bruksmuseum. För Ekonomiska museet och Historiska museet registreras obokade skolgrupper på ett artikelnummer i bokningssystemet under Historiska museet. Därefter fördelas antal grupper till Ekonomiska museet utifrån den andel av anläggningsbesöken som besöker Ekonomiska museets tillfälliga utställningslokal, vilket 2021 var 24 procent. Metoden är avstämd med Myndigheten för kulturanalys.

Deltagare i sommarverksamheten på gården på Historiska museet – på grund av pandemin uteblev Vikingasommar på gården även 2021. I stället erbjöds aktiviteter på egen hand där besökare bland annat kunde göra ett historiequiz på gården eller låna historiska brädspel. En programpunkt per dag är medräknad i redovisad statistik men bokförs inte

i kassasystemet. På grund av att många besökare går in och ut på gården vid flera tillfällen registreras inte heller antal deltagare och finns därmed inte medräknad i resultatredovisningens statistik.

Redovisning av datafångst per museum

Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet

Anläggningsbesökare

Ekonomiska museet delar sedan 2021 entré med Historiska museet varför antal anläggningsbesök inte kan särskiljas mellan de båda museerna. En besöksräknande kamera registrerar samtliga besök på museerna, museibutiken och i restaurangen samt vid andra arrangemang övrig tid. Registrerade besök ligger till grund för en beräkning baserad på stickprov, som genomförs för att säkerställa kvaliteten på räknandet. Metoden är avstämd med Myndigheten för kulturanalys.

Verksamhetsbesökare

Omfattar samtliga personer som besökt Ekonomiska museet tillfälliga utställning. En besöksräknande kamera registrerar samtliga besök i lokalen för utställningen. Till dessa adderas deltagare i museets programverksamhet som har genomförts utanför utställningslokalen.

Besökare under 19 år

Beräknas med hjälp av en schablon. Vid 19 tillfällen räknas besökare manuellt under 30 minuter. Till beräkningen läggs deltagare i skolbesök från förskola till och med gymnasiet, vilka registreras manuellt i bokningssystemet vid besöket. Deltagare i visningar och program registreras manuellt i bokningssystemet som vuxen eller under 19 år.

Hallwylska museet

Anläggningsbesökare

En besöksräknande kamera registrerar samtliga personer som besöker museet, museibutiken och gården med restaurang under sommarhalvåret och julbordsperioden, samt vid andra arrangemang övrig tid. Medarbetare räknas bort från totalsumman enligt en schablon. Stickprov görs för att säkerställa kvaliteten på räknandet.

Verksamhetsbesökare

Omfattar samtliga personer som besöker museet och museibutiken. Vuxna registreras manuellt i kassasystemet samt om de deltar i visning eller program.

Besökare under 19 år

Registreras manuellt i kassasystemet samt om de deltar i visning eller program.

Historiska museet

Anläggningsbesökare

Historiska museet delar sedan 2021 entré med Ekonomiska museet varför antal anläggningsbesök inte kan särskiljas mellan de båda museerna. En besöksräknande kamera registrerar samtliga besök på museerna, museibutiken och i restaurangen samt vid andra arrangemang övrig tid. Registrerade besök ligger till grund för en beräkning baserad på stickprov, som genomförs för att säkerställa kvaliteten på räknandet. Metoden är avstämd med Myndigheten för kulturanalys.

Verksamhetsbesökare

Omfattar samtliga personer som besöker museet och museibutiken. Även verksamhetsbesöken till Ekonomiska museet har medräknats då bedömningen är att de även tar del av Historiska museets utställningar vid sitt besök. Antal verksamhetsbesökare beräknas på basis av stickprov där 100 besökare per gång tillfrågades om de hade besökt utställningarna. Vuxna deltagare i visningar och program registreras manuellt i bokningssystemet.

Besökare under 19 år

Beräknas med hjälp av en schablon. Vid 19 tillfällen räknas besökare manuellt under 30 minuter. Till beräkningen läggs deltagare i skolbesök från förskola till och med gymnasiet, vilka registreras manuellt i bokningssystemet vid besöket. Besökare under 19 år som deltar i visningar och program registreras manuellt i bokningssystemet.

Livrustkammaren

Anläggningsbesökare och verksamhetsbesökare

En besöksräknande sensor registrerar samtliga personer som besöker museet och museibutiken. Medarbetare räknas bort från totalsumman enligt en schablon. Stickprov görs för att säkerställa kvaliteten på räknandet. Vuxna registreras manuellt i kassasystemet om de deltar i visning eller program.

Besökare under 19 år

Registreras manuellt i kassasystemet samt om de deltar i visning eller program.

Skoklosters slott

Anläggningsbesökare

Besöksräknande kameror registrerar samtliga besökare i slottsparken. Verksamhetsbesöken ingår i anläggningsbesöken.

Verksamhetsbesökare

Omfattar samtliga personer som besöker slottet inklusive museibutiken. Vuxna registreras manuellt i kassasystemet samt om de deltar i visning eller program.

Besökare under 19 år

Registreras manuellt i kassasystemet samt om de deltar i visning eller program.

Tumba bruksmuseum

Anläggningsbesökare

Samtliga besök till museet, museibutiken, kaféet och restaurangen samt vid konferenser registreras manuellt med en handräknare och summeras i en Excel-fil.

Verksamhetsbesökare

Omfattar samtliga besök på museet, museibutiken och vid konferenser eftersom möteslokalerna är museets utställningslokaler. Vuxna registreras manuellt i en Excel-fil och om de deltar i visning eller program.

Besökare under 19 år

Beräknas under allmänna öppettider med hjälp av en schablon. Till beräkningen läggs deltagare i skolbesök från förskola till och med gymnasiet. Besökare under 19 år registreras manuellt om de deltar i visning eller program.

5. Uppgifter om ledande befattningshavare enligt 7 kap. 2§ Förordning om årsredovisning och budgetunderlag – utbetalda ersättningar

Ledning	(tkr)	Uppdrag
Maria Jansén <i>varav förmåner</i>	906 0	Inga
Magnus Hagberg <i>varav förmåner</i>	430 5	Inga

Insynsråd	(kr)	Uppdrag
Anders Persson	7 600	Inga
Anders Högberg	9 100	Inga
Ingrid Johansson Lind	7 600	Ledamot i styrelsen för Högskolan i Gävle
Seher Yilmaz	0	Inga

6. Noter

Belopp redovisas i tkr där ej annat anges.

NOT 1. Intäkter av avgifter och andra ersättningar

	2021	2020
Entréavgifter, visningar och pedagogisk verksamhet	3 751	2 186
Stöd till regionala och lokala museer	601	417
Arkeologisk uppdragsverksamhet	125 026	155 806
Försäljning av varor	2 836	1 568
Avgifter enligt § 4 avgiftsförordningen	4 504	3 669
Tjänsteexport enligt § 4 avgiftsförordningen	551	931
Icke-statliga medel enligt 6 kap. § 1, kapitalförsörjningsförordningen	478	627
Övriga ersättningar	664	455
Summa	138 411	165 659

Samtliga avgifter tas ut med stöd av bemyndigande i instruktion och regleringsbrev, förutom avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen. Avgifter enligt § 4 avgiftsförordningen avser huvudsakligen avgifter för uthyrning av lokaler (2 751 tkr) samt ersättningar avseende resurssamordning (895 tkr) med Riksantikvarieämbetet i kvarteret Krubban. Icke-statliga medel enligt 6 kap. § 1, kapitalförsörjningsförordningen består i sin helhet av sponsormedel.

NOT 2. Intäkter av bidrag

	2021	2020
Statliga	5 473	2 320
Mellanstatliga	459	456
Utomstatliga	5 217	5 968
Summa	11 150	8 744

Bidragsintäkterna är huvudsakligen hänförliga till stiftelsemedel till Tumba bruksmuseum (1,9 Mkr) och stiftelsemedel till Livrustkammaren (2,7 Mkr) samt FoU-verksamheten (2,8 Mkr) och projektet Dimensions in testimony på svenska (1,8 Mkr).

NOT 3. Finansiella intäkter

	2021	2020
Ränteintäkter från Riksgäldskontoret	0	5
Övriga finansiella intäkter	51	43
Summa	51	48

Finansiella intäkter utgörs i huvudsak av kursvinster och ränteintäkter på kundfordringar.

NOT 5. Lokalkostnader (forts)

Hyresvärd	Lokalhyror	El- och uppvärmning	Reparation och underhåll	Övriga lokalkostnader
Statens fastighetsverk	-26 137	-1 622	0	-51
Riksantikvarieämbetet – Svensk museitjänst	-8 189	0	0	-83
Fastighets AB Väderholmen (Hägersten)	-1 721	0	0	0
MMJ fastigheter 17:5 AB (Uppsala)	-683	-93	0	0
AB Platzer fastigheter (Möndal)	-1 325	-48	0	-59
Genova AB (Lund)	-2 041	0	0	0
Klövern Ström AB (Linköping)	-1 275	-153	0	-40
Övriga leverantörer	-98	-707	-337	-3 859
	-41 469	-2 623	-337	-4 092

Övriga kostnader utgörs i huvudsak lokalförbrukning (1,9 Mkr) samt hyra av bodar (1 Mkr) där kostnaderna inte kan kopplas till en specifik hyresvärd. Utöver ovanstående redovisade kostnader tillkommer avskrivningar i form av förbättringsutgifter på annans fastighet (799 tkr)

NOT 4. Kostnader för personal

	2021	2020
Löner, exklusive sociala avgifter	-127 562	-124 862
Varav arvoden till ej anställd personal	-313	-183
Sociala avgifter	-61 282	-59 229
Övriga kostnader för personal	-3 124	-3 506
Summa	-191 969	-187 597

Av de totala personalkostnaderna är 78,7 Mkr hänförliga till Arkeologerna.

NOT 5. Lokalkostnader

	2021	2020
Lokalhyror	-41 469	-41 284
El och uppvärmning	-2 623	-2 870
Reparationer och underhåll	-337	-359
Avsättning lokalhyra	0	0
Övriga lokalkostnader	-4 091	-4 160
Summa	-48 521	-48 674

NOT 6. Övriga driftskostnader

Av övriga driftskostnader är 31 Mkr hänförliga till Arkeologerna och 1,2 Mkr till butikerna. Arkeologerna har minskat driftkostnaderna med 16 Mkr jämfört med föregående år vilket förklaras av mindre uppdragsvolym under 2021.

NOT 7. Finansiella kostnader

	2021	2020
Räntekostnader lån i Riksgäldskontoret	0	0
Övriga finansiella kostnader	-192	106
Saldo	-192	106

Övriga finansiella kostnader utgörs av realiserade kursförluster, avgifter för biljetthantering samt dröjsmålsräntekostnader för leverantörsfakturor.

NOT 8. Kapitalförändring enligt resultaträkningen

	2021	2020
Arkeologisk uppdragsverksamhet	1 414	9 921
Försäljning av varor	253	-619
Tjänsteexport, We call them Vikings	0	0
Bidragsfinansierad verksamhet	0	400
Årets kapitalförändring	1 667	9 702

NOT 9. Immateriella anläggningstillgångar

Balanserade utgifter för utveckling	21-12-31	20-12-31
IB anskaffningsvärde	10 043	10 043
Omklassificering	0	0
Årets anskaffningar	0	0
<i>UB anskaffningsvärde</i>	<i>10 043</i>	<i>10 043</i>
IB ackumulerade avskrivningar	-10 043	-9 860
Omklassificering	0	0
Årets avskrivningar	0	-183
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-10 043</i>	<i>-10 043</i>
Bokfört värde	0	0
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	21-12-31	20-12-31
IB anskaffningsvärde	7 123	6 677
Årets anskaffning	0	446
Årets utrangering	-971	0
<i>UB anskaffningsvärde</i>	<i>6 151</i>	<i>7 123</i>
IB ackumulerade avskrivningar	-5 313	-4 830
Årets avskrivningar	-502	-483
Återfört vid utrangering	971	0
<i>UB ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-4 844</i>	<i>-5 313</i>
Bokfört värde	1 307	1 809
Pågående nyanläggningar	21-12-31	20-12-31
IB anskaffningsvärde	2 071	0
Årets anskaffning	568	2 071
Årets aktivering	0	0
Bokfört värde	2 639	2 071
Summa bokfört värde, immateriella anläggningstillgångar	3 946	3 880

NOT 10. Materiella anläggningstillgångar

Förbättringsutgifter annans fastighet	21-12-31	20-12-31
IB anskaffningsvärde	10 620	10 676
Årets anskaffning	0	
Årets utrangering	0	-56
UB anskaffningsvärde	10 620	10 620
IB ackumulerade avskrivningar	-7 173	-6 430
Årets avskrivningar	-799	-799
Återfört vid utrangering	0	56
UB ackumulerade avskrivningar	-7 972	-7 173
Bokfört värde	2 648	3 447

Maskiner, inventarier, installationer m.m.	21-12-31	20-12-31
IB anskaffningsvärde	119 054	119 370
Årets anskaffningar	24 660	9 264
Årets utrangeringar	-4 523	-9 580
UB anskaffningsvärde	139 191	119 054
IB ackumulerade avskrivningar	-69 201	-71 765
Årets avskrivningar	-8 218	-7 016
Omklassificering	0	0
Återfört vid utrangeringar	4 493	9 580
UB ackumulerade avskrivningar	-72 926	-69 201
Bokfört värde	66 266	49 853

Pågående nyanläggningar	21-12-31	20-12-31
IB anskaffningsvärde	18 034	5 650
Årets anskaffning	2 003	17 138
Omklassificering	0	0
Årets aktivering	-17 626	-4 754
Bokfört värde	2 411	18 034
Summa bokfört värde, immateriella anläggningstillgångar	71 325	71 335

NOT 11. Övriga kortfristiga fordringar

	21-12-31	20-12-31
Rese- och löneförskott	0	16
Deponering av hyra hos Länsstyrelsen	86	86
Övriga kortfristiga fordringar	0	0
Summa	86	102

NOT 12. Periodavgränsningsposter – fordringar

	21-12-31	20-12-31
Förutbetalda hyreskostnader	8 499	10 455
Övriga förutbetalda kostnader	320	766
Upplupna bidragsintäkter	905	2 704
Projektfordringar Arkeologerna	24 373	35 976
Övriga upplupna intäkter	352	293
Summa	34 449	50 194

Förutbetalda hyreskostnader har minskat med 1 956 tkr jämfört med föregående år. Förändringen beror på att RAÄ inkom med hyresfakturorna efter brytdagen. Arkeologernas projektfordringar minskade med 11,6 Mkr jämfört med föregående år. Förändringen beror på att faktureringen görs oftare.

NOT 13. Avräkning med statsverket

	21-12-31	20-12-31
<i>Anslag i räntebärande flöde</i>		
Ingående balans	1 970	10 248
Redovisat mot anslag	178 112	168 755
Anslagsmedel som tillförts räntekontot	-183 354	-177 033
<i>Skuld avseende anslag i räntebärande flöde</i>	<i>-3 272</i>	<i>1 970</i>
<i>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</i>		
Ingående balans	45	78
Redovisat mot anslag enligt undantagsregeln	-3	-33
<i>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</i>	<i>42</i>	<i>45</i>
Summa, avräkning med statsverket	-3 230	2 015

NOT 14. Myndighetskapital

	Statskapital	Donationskapital	Balanserad kapitalförändring		Kapitalförändring enl. RR	Summa
			Avgiftsbelagd verksamhet	Bidragsfinansierad verksamhet		
Utgående balans 2020	1 765	3 608	-53 982	4 729	9 702	-34 178
Ingående balans 2021	1 765	3 608	-53 982	4 729	9 702	-34 178
Föregående års kapitalförändring	0	0	9 302	400	-9 702	0
Årets kapitalförändring	0	589	0	0	1 667	2 256
<i>Summa årets förändring</i>	<i>0</i>	<i>589</i>	<i>9 302</i>	<i>400</i>	<i>-8 035</i>	<i>2 256</i>
Utgående balans 2021	1 765	4 197	-44 680	5 129	1 667	-31 922

Statskapitalet består av objekt som Riksantikvarieämbetet, efter inlösen, tillfört SHM enligt lagen om kulturminnen (1998:950). Bidragsfinansierad verksamhet består av fr.o.m. år 2003 inköpta föremål till samlingarna vilka har finansierats med bidrag. Härtill kommer oförbrukade bidrag som intäktsförts tidigare år och där återbetalningsskyldighet inte föreligger.

NOT 15. Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

	21-12-31	20-12-31
Ingående avsättning	408	833
Årets pensionskostnad	71	-97
Årets pensionsutbetalningar	-247	-328
Utgående avsättning	232	408

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser avser åtaganden för framtida betalningar av delpensioner.

NOT 16. Övriga avsättningar

	21-12-31	20-12-31
<i>Omställningsmedel</i>		
Ingående avsättning	2 030	1 659
Årets förändring	385	371
<i>Utgående avsättning</i>	<i>2 415</i>	<i>2 030</i>
<i>Återställande av lokaler samt kommande hyreskostnader</i>		
Ingående avsättning	0	500
Årets förändring	0	-500
<i>Utgående avsättning</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Summa utgående övriga avsättningar	2 415	2 030

NOT 17. Lån i Riksgäldskontoret

	21-12-31	20-12-31
<i>Låneram enl. 20 § lag (1996:1059)</i>	<i>65 000</i>	<i>55 000</i>
Ingående skuld	52 392	37 453
Upptagna lån under året	5 263	22 756
Amorteringar under året	-7 577	-7 817
Utgående skuld	50 078	52 392

Upptagna lån under året avser bl. a. den nya basutställningen på Historiska museet (12,8 Mkr) samt ny teleteknisk anläggning i kvarteret Krubban (6 Mkr).

NOT 18. Räntekontokredit i Riksgäldskontoret

	21-12-31	20-12-31
<i>Beviljad kreditram</i>	<i>100 000</i>	<i>94 530</i>
Ingående skuld	32 782	68 634
Utgående skuld	13 928	32 782

Under året har flera av myndighetens stora pågående investeringar aktiverats vilket gör att belastningen på räntekontot minskat.

NOT 19. Övriga kortfristiga skulder

	21-12-31	20-12-31
Personalens källskatt	3 007	2 579
Övrigt	-55	-10
Utgående skuld	2 952	2 569

NOT 20. Periodavgränsningsposter – skulder

	21-12-31	20-12-31
<i>Upplupna kostnader</i>		
Upplupna löner och arvoden, inkl. sociala avgifter	474	1 420
Upplupna semesterlöner, inkl. sociala avgifter	10 514	11 267
Övrigt	1 468	1 404
<i>Summa</i>	<i>12 455</i>	<i>14 091</i>
<i>Oförbrukade bidrag</i>		
Bidrag från statliga myndigheter	1 707	2 210
Bidrag från utomstatliga givare	18 201	18 000
<i>Summa</i>	<i>19 907</i>	<i>20 210</i>
<i>Övriga förutbetalda intäkter</i>		
Förutbetalda intäkter i projekt i Arkeologernas verksamhet, statliga	37 787	38 514
Befarade projektunderskott	406	1 522
Övrigt	5 268	3 234
<i>Summa</i>	<i>43 461</i>	<i>43 271</i>
Summa	75 824	77 572

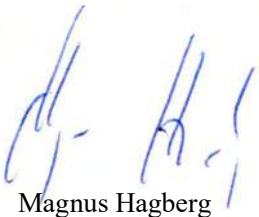
Beräknat ianspråktagande av bidrag från statliga myndigheter

< 31/3 2022	1/4 – 31/12 2022	2023 – 2024	> 2024
461	1 246	0	0

Årsredovisningens undertecknande

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm den 21 februari 2022

Magnus Hagberg
Överintendent

STATENS HISTORISKA MUSEER

Arkeologerna | Ekonomiska museet
Hallwylska museet | Historiska museet
Livrustkammaren | Skoklosters slott
Tumba bruksmuseum

Statens historiska museer
Box 5428, 114 84 Stockholm
www.shm.se